

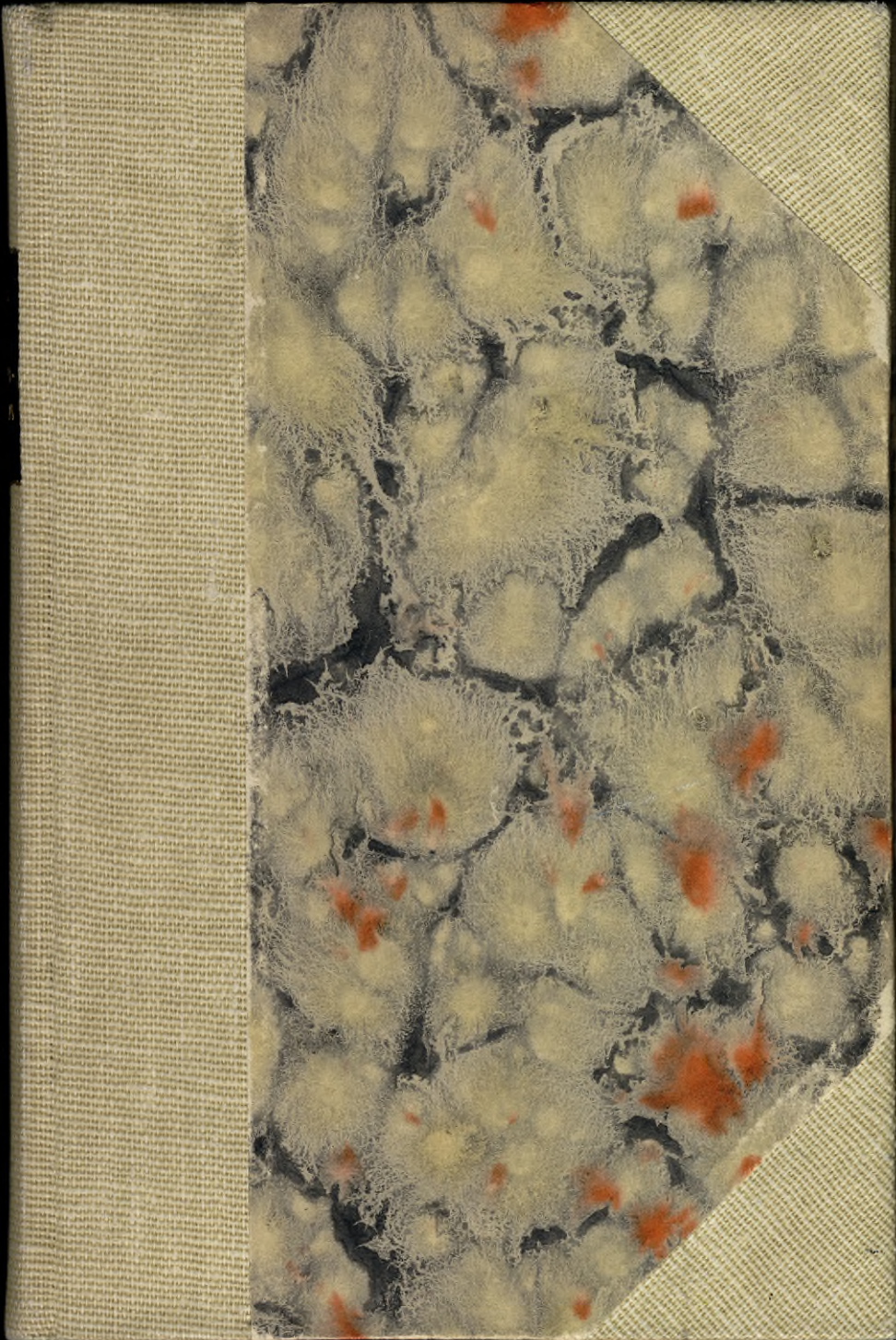
Det här verket är upphovrättskyddat enligt *Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Det har digitaliserats med stöd av Kap. 1, 16 § första stycket p 1, för forskningsändamål, och får inte spridas vidare till allmänheten utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work is protected by Swedish Copyright Law (*Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*). It has been digitized with support of Kap. 1, 16 § första stycket p 1, for scientific purpose, and may no be disseminated to the public without consent of the copyright holder.

All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

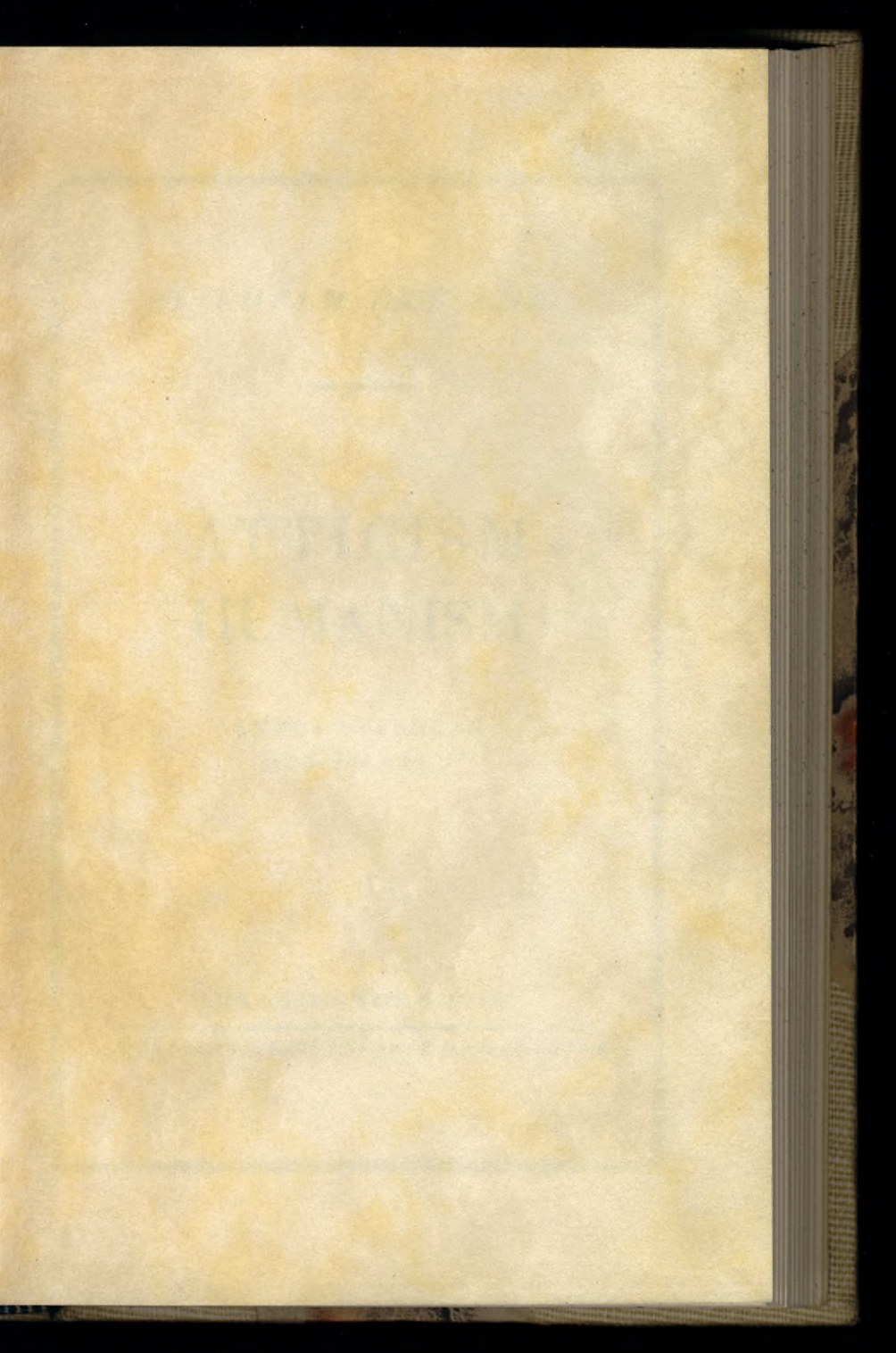

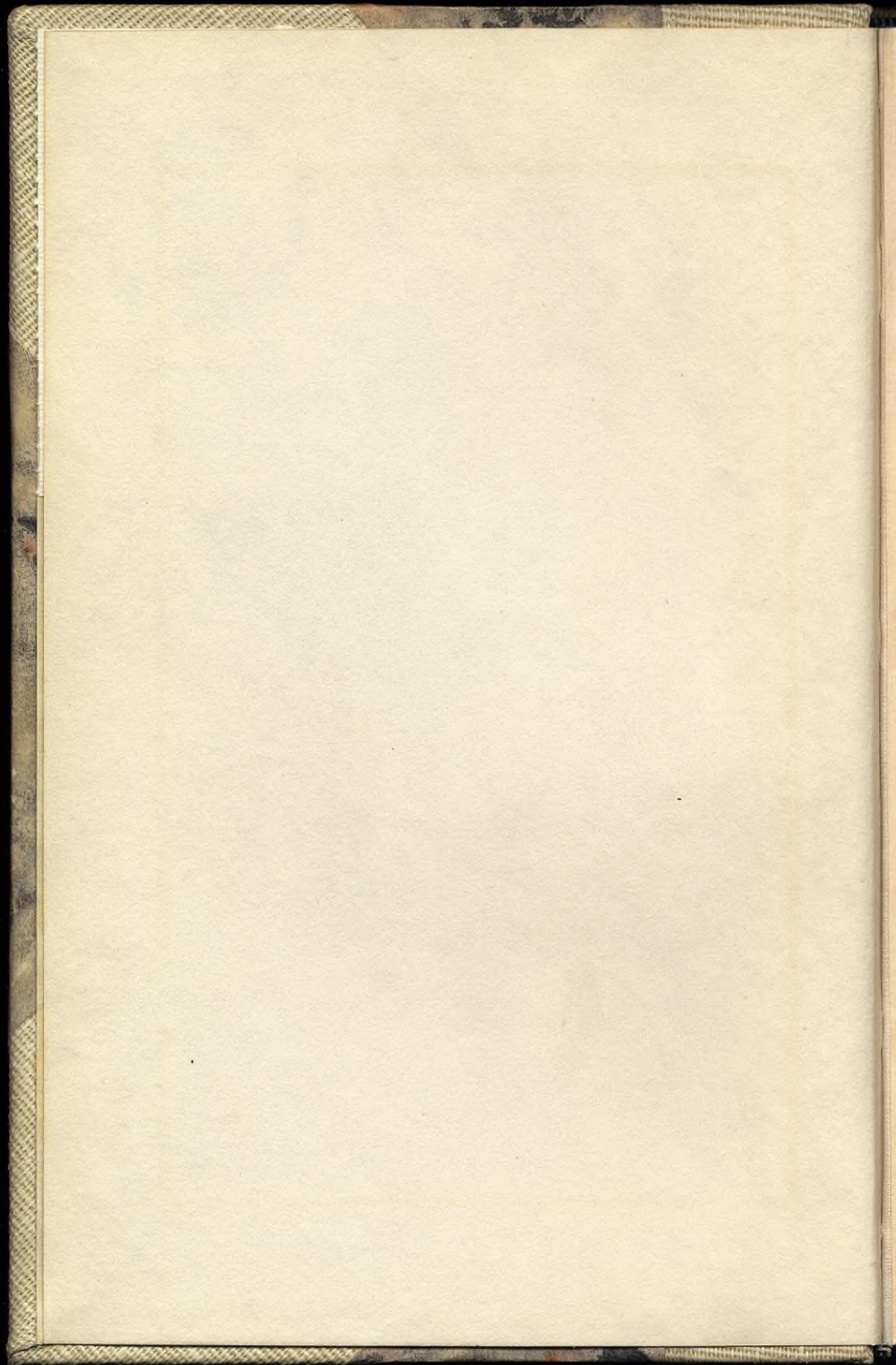

Allmänna Sektionen

Filos.

Filos.

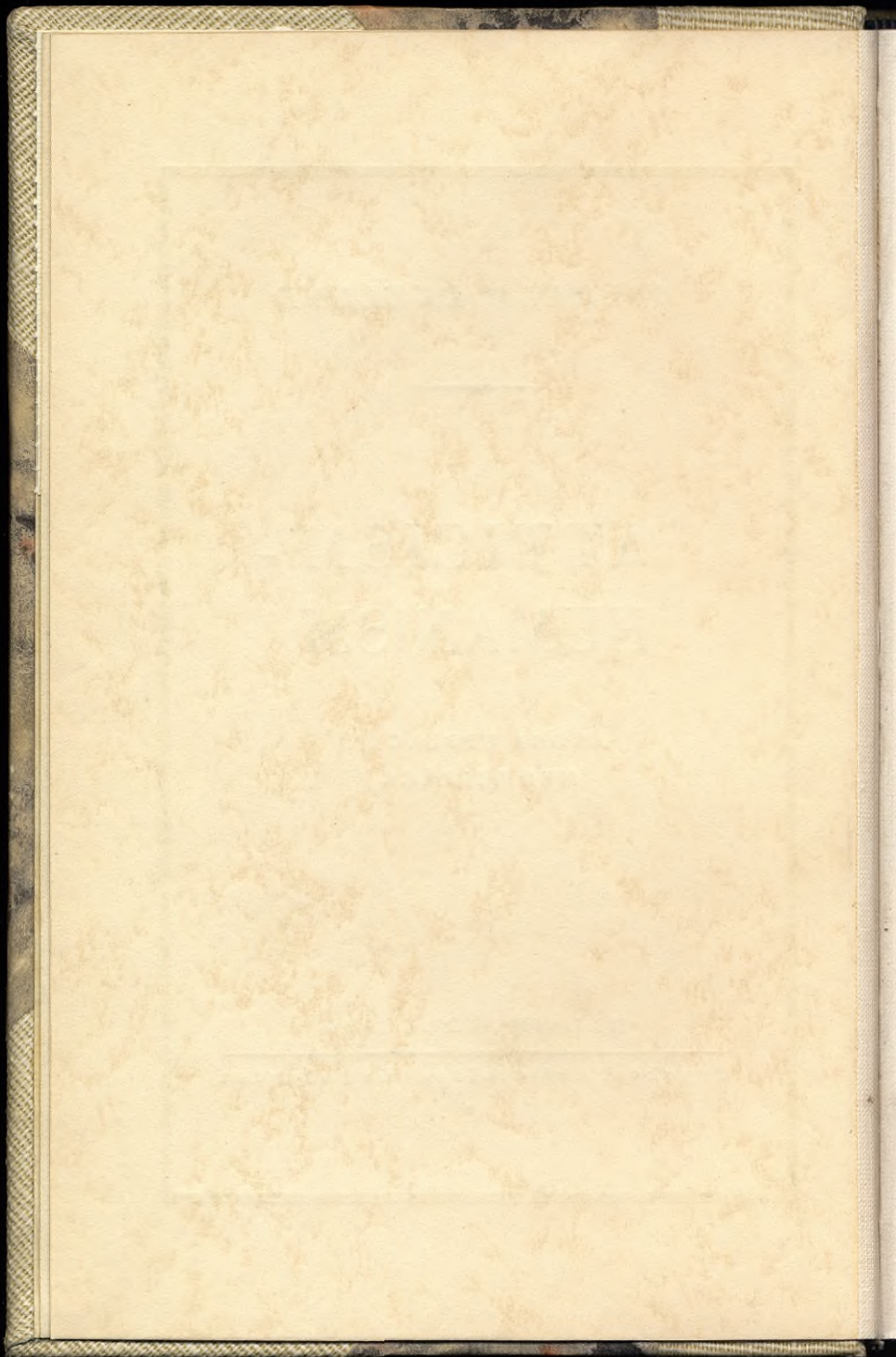
VILHELM EKELUND

ATTICISM -
HUMANISM

ANDRA UPPLAGAN
MED TILLÄGG

HÅLSINGBORG 1946

Tryckeri Aktiebolaget Demokraten

So $\frac{48}{178}$

VILHELM EKELUND

ATTICISM -
HUMANISM

reflant etesiaae

Andra upplagan. Med tillägg.

HÄLSINGBORG 1946

Tryckeri Aktiebolaget Demokraten

I.

sub divo — pro divo

1.

Den som kan säga: dagen är min, har sagt ett omätligt. Men få äro de, som ej äro för snåla att ha råd att vilja och önska — oberoendet. Och på ledighet och ledighet: hvilken skilnad!

2.

Det raka förhållandet till dagen ligger, som allt autokratiskt, i en stor mjukhet. Så snart man är i den status, att man icke i djup mening är beättigad till dagen, är man blottställd, i inre och yttre måtto, för förödmjukelse. Arbetsstolthets väsen och kärna ligger icke minst i medvetenhet af skydd mot de små stoltheternas sting.

3.

Det slags "vilja", som bullrar mest? Alltid: den förkelade. —

Deras passioner var det inte så farligt med... Det är de små begärligheterna som gjort dem hetlefrade. Men misstro mot eget, stränghet mot sig själf ger skyddshud och förbereddhet; en obesvärad lefver — och en lagom sömnig mjelte! Hvad du tagit åt dig som förtjenst, det kommer du att uppäta som — "passion".

4.

De spirituelle: de gränsdyrkande — de som vetat hvad glädjen är! Källan till allt stort ligger i omutligheten af glädjekrafvet —

glädjekrafvet: att låta allt underordnas sanningsförsöket.

5.

All verklig spiritualitet: ur verklig erfarenhet om glädjebetingelser. Kontursinnets aftrubning, med år och "erfarenheter", skulle vara en signal och vink —: vink om en djupare och lugnare, jämnare sammansyns möjlighet, och däruti, trots allt — osvikligt fasthållande vid förstlingsljusets kraft!

6.

Ett erfarenhetssinne som kväfts i syra — i viljeförkelning, i önskesnasket . . . hvad annat är de flesta "begåfningars" historia! Hur fögarum i ett mänskolif för detta heliga oanpassliga, detta stora sällsynta: glädje!

7.

En pathologi, som aldrig vederlagts, — som ungdom alltid hyllat: att det andligen afundsvärda är det sunda! Ju omöjligare en situation, desto rikare af — möjlighet.

8.

"Vishet med ett arfvegods" . . . Hvad är det bevarande saltet? Att känna nödvändigheten af försvar. Det religiösa själf är ju en vakenhet, utsatthet, — en glädjedjup utsatthet. Den rätta utsattheten är det bevarande saltet. Det rätta saltet är det säkraste arfvegodset.

9.

Hvad betyder Minerva? Att det förkelande är det ovittra, — à mouson kat' exochän. Din erfarenhets lumen siccum: huru mycket af Morgon i ditt lif du är i stånd

att hålla afskildt, i skimrande fasthet afskildt — det bestämmer mod, det bestämmer kurs. Det har ännu ej bestyrkts — att en vägens älskare icke skulle möta sin tanke. Denna pragmatism gäller.

10.

Den bästa polemiken —: att säga ut och våga, och djupast dock ha utmanat — sig själf.

”Indignatio facit versus” . . . Men den starkaste poesi som finnes är ögats. Mången god älskare af ett rakt och rent, mången god föraktare af allt billigt varmt och kvaft, lät ändå slutligen förkela sig af — vreden!

Där någon gång, i musiska krafters underordning, en verklig förtegenhet rådt om egna oförrätter, har heller aldrig felat, att den visat sig som det kostbaraste tillflöde af kraft och bevisning. Men mycken förtegenhet är svaghet, med dolskhet till granne.

11.

Vredens värld är det vanligas värld. De som där tacka dig äro de i grunden utan kraft: de

vanlige. Men de som af vredens värld är-
ligt, starkt lida — de äro de verkligt starke;
och de vederkvickas af ett helt annat ord! De-
ras dom är den som växer; deras smak är den
som varar.

12.

Hvar man möter de blankaste vapnen?

Hos dem som ofta haft att uppbjuda den dju-
paste förslagenhet — för att vrida vapen ur
hand på sig själfva.

13.

Den väl stungne behöfver ej frukta för de
"aktuelles" anklagelser. Den probabla grunden
är i grunden, alltid, tendensfri. Det är därpå
den — kännes.

14.

Sub specie aeterni. — En sådan po-
lemik kan känna sig bunden, inskränkt till
snäfva gränser — vid jämförelse med den
okonstnärliga, den s. k. "rörliga polemiken",
den dags- och tidsaktuella, fri från hvart
tvång, utom — dagens! Men endast i svaghets-
stund och klenmod! Endast vid slappad vak-

samhet, försummad andens vakthållning. Det djupaste kriget är det, som väljer — väljer: under Minervas öga.

15.

Rent stämd: starkt stämd. Det råder för allt hvad strid heter. Och där har skett en djup olycka — där af djup polemik vardt dagsstrid, dagstjenst.

"Smaken är i konsterna hvad moralen är i sederna", tror jag Ehrensvärd säger.

Det där är ett riktigt ("typiskt") filisterord!

Det rena uppsåtet kan väl icke vara annat än just den bästa musiken. Mellan konst och moral duger det icke att vilja se bara ett "litet sammanhang" ... nej, endast ett — stort!

πλατεῖα κέλευθος!

16.

Ett "godt öga" till mycket är nödvändigt — om man vill bevara sitt goda öga!

17.

Att ha sina dagar väl fyllda: att lefva i ett inre sammanhang, att ha en oeftergiflig kon-

tursans för detta; att taga svalkan och oberördheten, helt och hållet, ur sitt personliga förhållande till dag, till inre frihetsverk. Det asklepiadiska motivets mistning och fallande innebär i själfva verket det konstnärliga samvetets sammanbrott.

Det egentliga viljetänkandet låter väl förena sig med det egentligen musiskt inspirerade tänkandet. Men här ligger en disciplin inunder: af vekt, af hårdt — lycka och strid.

18.

Den probabla grundens smak. — Först i det ojämförligaste är gripmuskel — och frihetseröfring. Till smak hör alltid ett virus. Där profvet står — där ock säkerhet: den säkra — smaken!

Det är bindemedlen, som äro att räkna för det yppersta. Den som härutinnan har den klara uppfattningen, han har den Archimediska punkten och — h e m. Men bindemedel vinnas endast ur ett brännande, ett bittert. Och hem skall vara stormsus kring! Tak öfver hufvudet och ostördhet har man egentligt blott i accepterandet af outsläckligt outtömligt — kaustiskt.

En stor kärlek till syn kan ej bestå och vara, annat än på villkor af utomordentligt binde-medel. Här gäller det att icke låta villa sig af någon som helst (genialisk och halfgenialisk) sofistisk. Bortom hjärtats falskmynterier ligger alltid det enda afundsvärda.

Vingbredd: *res angusta!* Först i det ojämförligaste blir gripmuskel, deinótäs, — molnfrihet. Utan stigmat af ett undantagsmäs-sigt — aldrig ett *hors concours*, aldrig i eget hus! Jag tror, att de fosterlandslöse ha i alla tider varit de, som haft bäst öra för den musik, för den smak, som åt en människa skapar hem.

19.

Är man ung och vaknar en morgon och tycker, att man fått alla fönster inslagna af lifvets verkligheter och brutaliteter, går det nog att skratta. Men man anar ej ett verklighetens *in re* — inom hvars dörr man i själfva verket icke haft sin fot. De bästa temperatur- och klimatförhållanden äro alltid dessa, till hvilka man nått och framträngt i förhållande till ett *causticum*, — en ring af eld, som det gällt att tränga igenom. Menhvar man i ungdomen

kallar — och menar vara — heraklitism, har just en torr, fattig, "eldig" atmosfär.

20.

All verklig produktivitet är ur inre isoleringskraft. Att anledning är ett högafundsvärdt, en benådning, beror af dess isolerande kraft. Mystikens "ädel-armod" är ju intet annat. Den af anledning benådade behöfver ej afundas någon benådning. Allt blir musik för den som har medelpunkt.

I ett alltöfverstrålande af asklepiadisk bildningsuppfattning, dess orubbliga sammanhang med helig visdom —: här, och endast här är den probabla grundens outtömlighet för allt hvad kulturforskning är värdt att heta och kallas. Ett e m p r a k t i k ó n härutaf är i kulturen det enda trots, som bär och håller.

21.

"Det sunda behofvet". — Lika litet som man, andligen menadt, kan träda i förhållande till ljuset, med mindre än att man behöfver det, lika litet når man i själfva verket ett helt förhållande till naturens sundhetskällor — ljuset, solen — för annat pris än det hela och fulla

behofvet. Äfven här är det den probabla grunden som är nyckel. "Not ist nötig"! Och "det sunda behofvet" — ett uttryck som visst tål att ses efter . . .

Anledning vädjar alltid till misstankekraft — som skydd, som vakt. Det ligger ett omätligt lockande i den tanken, att med dagens, hälsans, modets möjligheter, kunna förena sådana synenergier som endast natt, fruktan och förtviflan äro i stånd att förläna oss.

"Uppgiftens lycka" skulle ju egentligen vara en vanlig het! Lif är ju i grunden aldrig annat än nybyggarlif. Att vara viss om sitt pragmatikón, sin vandrartanke: detta är linje, nyland, och nybyggarlifs lycka. Och dock — i denna anledningarnas värld: intet sällsyntare än den anledning som är döpt i ande och sanning! Aldrig kan man nog häpna öfver, hur en människa låter bestjälja sig på sitt äfventyr.

22.

Den probabla grunden som befrielse —: detta lefnadssinne, tankesinne, når ytterst och sist ned till samma djup, ur hvilka Platos Eros-lära höjt sig. Där först blir det värdt att lefva för

en människa (*βιωτὸν ἀνθρώπου*), där först finner hon sitt egentliga element och det "klimat", som skänker henne mod att uthärda allt. Den ostillbart klimatsökande åtrån hos Nietzsche är innerst att betrakta som ett det renaste utslag af Platonism, som någonsin tillkännagifvits i den moderna kulturen.

23.

Den probabla grundens dyrkare —:

Det är uppriktigheten de åstunda! Realitetsförhållande contra — alpsnobbism! Ty uppriktigheten har nåd, har framgång: "den Aufrichtigen lässt Er's gelingen." — Ja, i grunden: är det ej mystikens "ädel-armod" — såsom enda egentliga mänskliga sundhetsgrund — som detta sökande efter grund, efter "klimat" alltid (medvetet och omedvetet) följer, lyder och eftertraktar!

24.

"Den bästa blandningen" (*ἡ ἀρίστη κοῤῥαίσις*): det klokaste belägringstillståndet. Hvem har ej erfarenhet! Men rikedom ligger i ett p r e p o n.

Ingen verklig kraft har uteslutit från dessa känslor, denna blick! Alla känna det, men få äro de som vilja kännas vid det. Jämför Goethes ord om en art af fruktan — och segerlöftet däri! Anledning är nåd: den probabla grundens lycka, just — lyckan!

25.

Högsta anledning är ett *ταπεινόν*, afundsvärd låghet. I denna låghet: svalhet — och försprånget.

Ingen besitter en solidare inspirationens grund än den som verkligt vet att låta sig hänvisa till och ställas i lydnadsförhållande under ringa och glanslösa ting. De väldiga sundhets-element som omgifva vår tillvaro —: hur få äro de som förstå att vara mottagande för, sätta sig i verklig beröring med dem! Ett primitivt och subtilt — under hvar äkthet, hvart segrande! såväl i konst som i moral. I lärdomen, i plocket och torkan, är man fri från sådant! Fri från all aporia, fri från all — låghet!

26.

Saklighet tyckes höra till människans grunddrifter. Den probabla grundens lidelse kan för-

blända en människa så djupt, att hon är i stånd att afundas — samvetskvalet! Hur vemodig för den äldres öga är ej den afund, hvarmed bättre ungdom blickar upp till de vuxnes s. k. erfarenhet . . .

27.

Låta allt bestämmas och riktas efter hvad som stärker din själs hud, dess skyddskraft —: finnes det i grunden någon annan filosofi? Det innersta af tanke är alltid Asklepieion. Det är viljan till hälsa, som ger spårsinnet, och gör fyndet. Så till hvarje Asklepieion: riktighetsmöjlighet, rättsmöjlighet.

28.

Det tyckes verkligen finnas ett själfmissnöje, hvarförutan man, bokstafligen och andligen taladt, icke kan smälta maten. Kanske grundar sig allt lefvande kultursinne, all yppersta smak i detta förhållande. Vänskapen med sig själf — den mänskliga lyckans kardinalvillkor — tyckes hvila på en viss talang att — aldrig vara nöjd med sig själf.

29.

Att det som tvingar till den ensamhet, utan hvilken ett anslutningsförhållande till idé ej är möjligt, borde vara att välkomna: — hvad är egentligen klarare! Och att de som värst miss-tänkliggjort ett sådant tvång och en sådan klar afgjordhet varit just de medvetet och omedvetet — afundsamme!

30.

Det är på kännedomen om skyddsvillkor för dyrbaraste, varmaste viljandes upprätthållande, som allt ditt förhållande till gemenskapsvärld ankommer. Detta är, i innersta mening, ekonomi. Den som är beroende af s y n har ett annat sätt att se tingen och människorna i ögat...: den som är beroende af pålitlighet för syn skall nog ofta få vidkännas att anses icke ha det rätta och öppna ögat — i ärans och redlighetens värld!

31.

Hur man värjer för sig om sitt innersta kunskapssätt och verklighetsbegär — den kunskap, den erfarenhet, hvars egentligen lifsstarka område ligger inom kraften till frivillighet —, hur

lefnadsskicklighet låter sig bestämma efter
lydnadssinne för denna krafts näringsbetingel-
ser: detta är den ekonomi, som af inga gemen-
skapssnålheter skulle någonsin låta bedraga
sig!

32.

Den bästa mötesplatsen. — *ἐν
ἐνφημίᾳ τελευτῆσαι*: att hinna fram till det, som
låg bakom de stridande — och hämnades på bå-
da parter. Hvad är *choros*? Det öfver-för-
klarande, gemensamma, det fogliga-sonande:
"bildning". Vid betraktandet af det vrånga och
lumpna skulle ej den behöfva bländas och
förryckas i sin färd, sin syn, hvilken först och
sist varit angeläget att hålla det lidande-ge-
mensamma (det under mörkrets vingar gemen-
samma) i all mänsklig belägenhet varmt och
klart för ögat. Till att hålla denna syn och
dess helande kraft frisk, kan man för visso ej
hålla sig god nog, afskild nog. De som ta-
lat om isoleringens faror ha sällan besvärats
af några kraf! Men ett utomordentligt af med-
delelse-kraft har ofta flutit fram ur ett lifsvär-
dighetskraf, som aldrig i yttre värld kunde
känna sig stilladt.

ἐν εὐφημίᾳ τελευτῆραι —: Men är ej detta "sluta" en ständig — början! Vi lefva dock invid döden, alltid. Hvarför så vänta? Hvarför ej unna sig den svalka — den *εὐφημία*, som i hvart ögonblick står till buds.

34.

εὐφημία —: hemligheten af den träffandets konst, som lagt under sig passion — men aldrig sjunker ned till harmoni och decor. Icke utan grund har en gång Albrecht Dürer gjort sig den frågan — om man ej blir oförmögen till produktion, just där man blifvit som klarast! Men det gifves ett vidare af metron, hvaruti antiken och mystiken enas. Saltet är ett stort mysterium. Och det religiösa är kanske ej så oöfverkomligt från den verkligt ästhetiska sidan.

35.

Klassicitet —: låghet med accent. Ett tonicum, en oro, ett salt — det är det som gör det goda blodet!

36.

Den goda gränsen har sin egna och lefvande accent! Den har så litet som möjligt att skaffa med hvad vi kalla idyll.

37.

Det finnes nog en klarhet, som, trots det att den upplefts af tusen och åter tusen människor, aldrig blifvit uttalad. (Det är ju i allmänhet de omtöcknade, som t a l a!) — Finnes det ett slag af hälsa, af kraft, som vore verkligt tjenligt för ett bringande i dagen af detta musiksanna, som dock varit det jaktvildt, det storvildt, som Platon allra innerst sökt fånga, sökt inringa? Jag tror att många, många fler än Platon ha gjort halt vid denna fråga.

38.

Ja, med cynisk raklinjighet har en raklinjig skald, Ewald von Kleist (Fredrik II:s general)*) vågat utsäga ordet:

”Ein wahrer Mensch muss fern von
Menschen sein.”

*) Rättelse. Kleist nådde icke denna rang. Hans bana bröts vid Kunersdorf.

Och inte bara Schopenhauer — nej äfven den "humane" Schiller har prisat honom för det ordet! Så modiga skalder (att inte tala om generaler) finge man leta efter — i vår gemenskapsfjesktid.

39.

I förädlingsdriften, i renhetstörsten — en liknelse åtminstone till den ensamhet, som är bortom ofördragsamhetens och själfgodhetens? — målet för vår bästa längtan. Ett korn af sundt — ä f v e n i det vrånga? Den mänskliga ekonomien är en underlig sak... Hos de renast öppna kan man varsna tillflöden, inför hvilka man häpnar.

40.

Hvilka tjufvar äro större än öppna famnen —, allmänna förtroendet..., "stå väl med folk"!

41.

En gemenskapssträfvan utan fin rivalitet räcker föga till, räcker aldrig långt. Men hvad är rivalitet annat än — afskildhet! — Dessa paradoxier spåras ju öfverallt, hvarest konst

har vuxit. Mycket beror af klokt inseende i yttre paradigmatas vikt, hvilka man ändå — i sista hand! — ej är underdånig af.

42.

Äfven hos de godsinta, de "renhjärtade", är väl stundom lätt att märka, hvarest en naturlig tapper glädje, öfver att veta sig ha hela den kompakta massans bildade endräkt emot sig, förlänat sammanpressnings- och täthetsbegäret udd och virus af en, mänskligt taladt, ej förkastlig — skadeglädje!

43.

Ungdom och skadeglädje höra nu en gång samman, och måste höra samman —:

vivite felices, quibus est fortuna peracta
iam sua; nos alia ex aliis in fata
vocamur.

Ungdoms eviga, stolta — färdeglada stolta utmaningsrop! Till alla dem som stannat: de besittande, de "färdiga" ... Och vad är all gunst värd — mot gunsten af ett utmanande öde!

Skulle i själfva verket något visa sig tillräckligt — om ej ett ouppnåeligt, ett förgäfvets, ett hopplöst? Huru litet har det ej behöfts, hos färds och vågspels heta dyrkare, för att stadigt-mörkt öga skulle grmlas och rubbas! En glimt af "gunst" kunde bringa dem att tvifla — tvifla om rätten att säga sitt ord.

44.

Hur vill du göra dig till flykt duglig, om icke genom ett nej till allt det, som är "sten i vingen"! Asketerna ha rätt: det upplevelsevärda i denna värld beror af det nej (konturfrågans — utvidgningsfrågans nej), som skaffar ur vingen sten. Det finnes inte annat upplevelsevärddt än frihet. Det är icke möjligt att bära uppenbarelsen af den mänskliga servilismens vidrighet annat än med flyktens vinge (penna fugiente): i synkraft och spaning.

45.

Det finnes vissa episoder i Odyssén, hvilka kunde härledas ur spirituellaste längtansområden af en kultur- och konstmedvetenhet, som pröfvat allt och söker hvila vid det primitivaste. En sådan synes mig Proteus-episoden vara.

Ej underligt, om man försökt att allegoriskt tolka den. Hur skulle något annat än arkaisk "rousseauism" kunna föresväfva tänkaren som lefnadsideal. Vid sådana flykttankar ha män som Demokritos och Linné lisat sina hjärtan.

46.

Hvem är friare från alla relationsomsorger än den, som har att göra konst till lif, lif till konst —: hvar finnes en skönare nödvändighet än den, att endast i konsttanken kunna bevisa sig!

47.

Det tyckes vara en andlig kontursans, som innerst är lyckobestämmande för människan. Med denna har hon lifsförbindelse; står fast i sin oro.

Saltet: aldrig annat än — afstånd!

(Asketik — ur kärleken till förstlingsljuset.)

De egentliga realisterna (en sådan var t. ex. Goethe) möta hvarandra alla i den punkt, som födt mystikens erfarenhet: —

"wo ich mir die Welt beseit'ge,
um die Welt an mich zu ziehen."

Hvad man — aningslöst — kallat "den grekiska listen", är just tungan på vågen.

Smak; *etesia*! Här den atticism — det område däri — som var den enda, för mig kunde ifrågakomma: den enda som kunnat uppgå i det begrepp af humanism, för mig kunnat ifrågakomma.

48.

Människan: ett gränshenomen? Hennes högsta goda, hennes ideal tyckes icke kunna bestå annat än i detta: att vara på ett lyckligt sätt — orolig.

49.

På branta stigar — till ofelbarhet om ögas villkor. Utan kallaste renlighet och fullaste belysning: afgrundsbrand! *πάντοι δέ τε βάκχοι*.

Afgörande till förmågan att begagna sig af "hopplösheter", "outredbarheter", ligger allra sist och innerst i ett täthets- och taktsinne (*δριμύτης - μέτρον*), ljusbehandlingens A och O — den som måste leda till ett vidare, ett stigande.

Smak är i grunden fullkomning af afståndsinstinkt.

50.

Upptagenhet, färd, beständighet —: är det ej med nätet renhetslidelse, sådant storvildt fångas! Är väl det tragiska annat, än detta jaktområdets högplåtå — i konst, i tanke?

Hvad är det som innerst fängslat Nietzsche — varit välgörande för honom — hos Pascal? Det empraktiska i hans rörelse, tankesätt, handling. Kvalet af det mänskligas misär. Pascal, Nietzsche: mänsklig renhetslidelses fråga — ofrånkomligt afvisande (i divinatorisk kontursans) hvarje mänskligt-alltför-mänskligt "säkert", ofrånkomligen grundad i en lidelsefull instinkt till — säkerhet.

51.

Benägenhet att göra myggor till kameler. — Det har visat sig, stundom, att sådana "kameler" kunnat föra långt — medan den omiss-tänksamme suttit kvar i en mygg-glädje, som ingen behöft afundas! Det har visat sig, att

sådana "kameler" haft bärkraft, — att sådan förvandlingskonst varit allt annan än att klaga på!

52.

De fria händerna! — Den som är glömd har en stor sak att vinna —: tid. Äfven där bemärktheten blifvit en sporre till att "utnyttja tiden", har det nästan alltid visat sig, att en tidsförlust, en tidsbestulenhets af ödesdigert slag egt rum. Om något hör till den musiska världen, helt och oefftergifligt — då är det det rena tidsbegreppet. Ett omutligt begrepp af tid (ädelbegreppet tid) låter sig aldrig i följe med några dagseffekter upprätthålla.

53.

Den applåderade botgöraren är en löjlighet för gudar och människor — en skärande bitterhet för honom själf. Endast den nyare cirkuskulturen kunde det vara förbehållet att framvisa en sådan fatalitet!

”Wenn ich mit ihm [Fernow*] spreche, so ist mir’s immer, als käme ich erst von Rom, und ich fühle mich, zu einiger Beschämung, vornehmer als in der so viele Jahre nur geduldeten Niedertracht nordischer Umgebung, der man sich doch mehr oder weniger assimiliert.” (Goethe till Schiller.) — Den stora umgängesfrågan, den stora näringsfrågan: alltid ha de stått i sådant tecken! — Från snusket och grålet (i Rom!) där en Pompejus, en Cicero låta plottras bort och sjaskas ner, hvad af stort och friskt och fint verkligen i deras natur fanns, räddar sig den klokvordne, den vaknande Cæsar — i sitt stora äfventyr: Gallien! Äfven Goethe var i grund och botten hela sitt lif igenom en Cæsariskt friskt isolerad, frånvarande, långt ut flyktande, uteliggande. Att hålla friskt om denna farhåga och denna utsikt — där han ser, hvad han ständigt håller på att mista: däri ligger hans nordiska kulturpolemik, hans nordiska e n s a m h e t.

*) Carl Ludwig Fernow: den uti Arthur Schopenhauers ungdomsöde lyckligt ingripande; Seumes, Wielands och Goethes vän. (1763—1808.)

55.

Det skriftställarmässigt lätta (*laxitas*) af Goethes ingenium låter sig utmärkt väl se ifrån de opoetiska och okonstnärliga förhållandena i hans lifsomgivning, som man så mycket blundar för, och som tvungit till ett gripande af hvarje tillgängligt bedöfningsmedel. "Wenn ich mit ihm (Fernow) spreche..." I sådana ord ligger smärtsamt uppvaknande! Mycket af ädel kynism och stor idyll har kväfts hos Goethe af nordiska urbanitets- och huslifs-villkor.

56.

Utan tvifvel ligger en värmealstrande kraft af högsta värde, för såväl personlig lycka som produktiv befruktningsgrad i ett målmedvetet sig riktande till en fåtalig krets af smak- och kulturerfarna, af på en gång genomskådande och trosburna, djupt besvikna och djupt hoppfulla, — ett målmedvetet lämnande å sido af hvarje tanke på att vilja göra sig gällande i dagslarmet och den kulturella marknadsvärlden. Hur en sådan tankens och konstens lifsstämning (*dietetik, régime*) uppbygges och bevarar sig —: att däri lägga sitt lefvande studiums glöd, spanar- och sökarkraft i sällsynta

mänskoöden, bildningsepoker af tragik och aristokratism i tankens och hjärtats skådeplatser —: lifsfilologi.

57.

Det är på kändedomen om skyddsvillkor allt ankommer, så snart det gäller hög ekonomi: skyddsvillkoren — för innerst och varmest viljande. V i n g t a g — ur det släta och ringa! Den djupa produktiva kärleksrörelsen fordrar nödvändigt slutenhet, inskränkthet — för sina aflägsenheter, sin fjärrankärlek, sitt — a u d e lå.

Ingenting ärligare, ingenting sakligare — än flykten! Ingen annan gemenskap än i kraft af renaste ensamhet. Hvad är det annat, som röjer sig i konst, smak, stil! Hvad är idealskapande kraft annat än behovet af ett fridlyst, ett obeträddt, ett a u d e lå? Och så just har den sin mening, sin uppgift och nytta. Äfven det "sociala" behöfver detta salt. Mången gemenskaps-räf gick med brännande afund... Han vet nogsamt, på hvad sida den u n g d o m står — "en Skönhet ung och fri" — som allena

är det publikum (sparsamt och sällsynt) där ära bestämmes, framtid bestämmes!

59.

Hvar har man öfverhufvud att finna paradigmata och bestyrkelser för kontursamvetet af en *εὐπειθία τῶν καλῶν*, för tillvarossättet af en upprätthållen lifsnyhet: en sådan nämligen, som når längre än till lifsaptitligheterna! Hvad är sällsyntare än — ungdom!

60.

De verkligt produktiva utmärkas i alla afseenden af en lefvande kontursans. Ett *i n v i t a M i n e r v a* är för dem dödssynden kat' *exochän*. Under rädslan för att få detta kriterium grumladt ligger rädslan för en nedflyttning till banausurgiens värld. — Det är dock, trots allt, spelets sällsynthet (dess renhet) som försvarar bäst, bevisar en människa bäst — t. o. m. i en handtverksvärld! I sällsyntheten är tillbakaverkande kraft, tillbakaverkande förklaringsljus —: den äkta sällsyntheten blommar blott ur lifssammhanget af djupt bevarad obrutenhet.

61.

Hos Marcus Aurelius, liksom för indierna, blir den fullkomliga handlingen till den fullkomliga utplånelsen. Blott för de utifrån seende, de utan medelpunkt, gifves "försakelse". Ne te quaesiveris extra. Mycket hos Marcus Aurelius hör i själfva verket till samma kunskapsvärld som Bhagavad-Gita. Det är underligt hur detta ligger på en gång öppet — slutet. Men indier ha varit mera hudlösa än greker — och grekiska romare!

62.

Som om den mänskliga klarhetens högsta karaktär — ja, dess egentliga virtus — låge i det paradoxet, det mysteriet, där afståndsgudom och närhetsgudom blifvit ett. Hur måste ej en Kant missförstås! Hur gärna ville man ej tro, att en Schiller — i grunden af sitt väsen — varit öfver den vits, som fått så många judapplåder!

I pliktläran är ett stort juvenilt — af fjärranlängtan, äfventyr, trots. Därför står Nietzsche trots allt så älskvärdt "grön", då han söker inbilla oss att han kommit undan Kant... Han skulle icke kunnat *a n d a s* — den dag

han kommit undan detta: den dag han ej i detta stora ungdomselement befunnit sig långt, långt ute!

63.

Det är för visso icke sammanlefnadsglädjens, icke hjärtlighetskvalmets folk, från hvilka andens lif har starkast utgått, andens och — förbundets! Nej, ifrån ett helt annat släkte: ifrån desse, hvilka just uti hvad nämnes andlig frändskap ha som allra hetast brännts af fläkten af ett — aldrig här! brännts utaf en fristads och gemenskaps trånad, hvilkens ord är evigt: vidare! Hur är ej anden, i sådan genomskådning, i stånd att med den klaraste medkänsla inblicka uti de af sällskapligt beroende och illusioner ständigt slitnas sinnen!

64.

Det är i frågekraft man värjer sig. När frågekraft sinat (och misstankekraft) — då är man vapenlös.

Det har väl alltid funnits en klass af människor, som skulle kunnat tillstå för sig själfva, att med sina fiender ha de i grunden alltid känt sig på god fot, med de instämmande, er-

kännande — i grunden aldrig. Är det ej så, att den kraftiges ostördhet fordrar oförståelse? Är den ej att likna vid molntaket, som hindrar jordvärmen att utströmma? Finnes någon köld, som öfvergår i bitterhet den, som alstras af gemenskapschimärer!

65.

”Wenn ich Dich liebe, was gehts’ Dich an!”
— Har ej idealets kärlek alltid varit förbunden med en törstan efter ett brännande, ett outsläckligt — förgäfves: med den hemlighetsfullt hviskande rösten om att endast i denna törstan, endast i denna utmaning och detta förakt, ega borgen för det evigas lif, — fortsättnings visshet, den afslöjande, skapande kraftens, upptäckts och nyhets outsinliga källlopp!

Intet annat kan, i grunden sedt, inspirera, än hvad som är förgäfves att kämpa för. Och denna strid är det bevarande saltet! — saltet ungdom, i mänskoandes, i mänsko-historias lif. Må det mäktiga plattas loftalare göra sig breda och synas mäktiga. Hos dem skall aldrig framtid hämta näring, aldrig sann ungdom finna lisa och styrka. Ty ande för-

blifver ande; kan ej i någon denna lönevärldens världslust förlösas.

66.

Cantabit vacuus —: Förutseendets, det mörka ögats, den anticiperande kraftens ord. De obotliges, de alltför-känsliges — med ett ord: kynismens ord! Cantabit vacuus coram latrone viator.

67.

Virtus — authádeia; — i hvart djupt bildningsuttryck: flykttanken innerst! Till denna hjärtbankning lyssna. Det är den Goetheska oron: det Faustiska temat — som "kulturen" svikit. Det gifves en ofärds, en skyddslöshetens säkerhet, inför hvilken alla världsklokhetens pilar och undfallenhetens betänkanden mistat udden. Öfverallt — så snart det gäller djupaste mänskliga färdetecken, har Goethe varit med ofärdsteckens män, ingalunda med "harmoniska" menlöshetens värld, förenad. Det är svartsjuka af evighetslif, som häruti — ja, lägre ned jämväl: i antagonismernas och lumpna stridens värld jämväl — har klappat som det oförytterligt odelbara, enhetslifvet

själf af hans tillvaro. Det är innersta fortsättningstankens, fortsättningshoppets linje, som hos honom gör sig skönjbar i denna trots allt ouppgifliga hållning och riktning till ett ointresserad ("Entsagung"). Vore ej färdprincipen af andligt här inunder bestyrkt — till ständigt upplågande nyhetslif bestyrkt — han skulle ej kunna framhärda vid denna linje! Utan denna brand — den svartsjuka vakenheten om vilja till denna brand! — där först skulle han känna en brand, mot hvilken han vore skyddslös. Erfarenhetens, guldets människor — alla ha de mötts, alla ha de öfverensstämt i denna den guldrena egoismens rikedom och konst, lifvets samvetes jämmått (metron bathyplouton): att endast hafva en tröst.

68.

Ikke lægge en Skalk paa en Dannemand . . .

Sällan har en stor smak, och en stor spetskhet, kommit till så lugnt naturlig uttalelse som i följande ord af Goethe:

"Der Mensch wäre nicht das vornehmste Wesen auf dieser Erde, wenn er nicht zu vornehm für sie wäre."

I sanning, det finnes en förvandhet — och en plikt till förvandhet! — som djupt, djupt skiljer sig från alla våra ästheticismer, all vår fin-smakarhögfärd.

69.

Till de bästa motiven: just genom det som bäst — stinger! Det är dock "kittlarkonsten", det kommer an på. Det visste nog — Platon . . . Och däraf att h a n visste det bättre än alla diktare kommer väl äfven — hos denne store förvande — hans afsmak för poesien.

70.

Där, hvarest halfsmaken upplefvats som gissel — hvad betyder där, om man går efter antika linjen eller mystikens! Den rena atticismen är ju bara en törst efter ett ännu djupare, ett ännu mera stingande af — törst. Hvad är den finaste försoning af natur och ande mot den mistral, som t. o. m. kan varsla i ett föraktadt — "läsaraktigt"! Hvilken förtorkning är i själfva verket hvarje lösning — där ej är fiendskap och storm i närheten! Många voro aldrig de, som anat, hvad slags musiktanke det spelat bakom Platons polemik mot musik!

Den grekiska musiktanken, och — glaciären! Jag fann begreppet *εὐφημία*. — Och hvad har ej uppenbarats för mig af denna möjlighet... denna högväg, som så få haft någon erfarenhet af! — Ett excessivt torde vara mig nödvändigt och outhärligt till att kunna älska lifvet. Trots och mildhet. En *αὐθάδεια* — i det mjukas värld!

71.

Den stora flykttanken. — det finnes ett genomblåst — genomblåsthet af ande — hvari hvarje önskan föraktas. På Platons linje, på den radikala smakens, ligga underbara aflägsenheter, obeträddheter och tillflyktsorter... ny-land — som endast af få människor anats!

Må skogar och vildmark dö... plattheten intaga allt! — Den af längtanspilen stungits skall finna högländ och vildmark, tillflykt och ensamhet ändå!

72.

Ovidlådenhetstankens disciplin läte sig ej klarare, nyktrare utläsa än ur

det thukydidéiska — και τὴν παρούσαν
ἀνάγκην και ἀπορίαν φοβερωτέραν ἡγησάμενοι τῶν
πολεμίων.

φοβερωτέραν! — Och därmed just: kraftigare,
gynnsammare. Därmed just det spirituella
försprånget gifvet —: icke hafva någon annan
egentlig fiende än sig själf! I ständigt aftäc-
kande af den lefvande hemligheten af denna
disciplin, ovidlådenhetstankens disciplin —:
syn af en fullständig, säker, lugn bana.

73.

Virtus repulsae nescia sordi-
dae. — I önske-renhet: största banan. Ju re-
nare din önskan, desto mindre — friktionen!

74.

Publicitetsmisären. — Hvar låg
det drifvande stingets eld — till svalaste egen-
doms upptäckt! Hvad var land, hem, — det
obeträddas svalka? — Ju mindre publicitetsan-
språk man drages med, desto större bli utsik-
terna att i stora djupa världen gälla.

75.

Segernatur, helt och hållet: tacksamhet mot andes anledning. Lifsafstånd —: om sin misstro hålla vakt; misstro till allt, som vill stjäla anledning undan.

76.

Det verkliga fortskridandet och dess glädje är något, som utan kraften till oberördhet af gunst och ogunst helt enkelt icke kan ega rum. Framför allt måste man se klart i det förhållandet, att hvad som hotar en människas sanna trygghet och lugn härflyter vida mera ur gunst än ur ogunst. Det är väl möjligt att den föga beläste Finsen kan ha känt Cardanus' sats: *qui intus honorantur, extra contemnuntur, horum vita tuta est*, — men hans tolkning af densamma vore i så fall en tolkning *de facto*: af ande och blod. — Ja, äfven så djupt som till en hjälplöshet gent emot inre anfäkningars öfvermakt torde satsens riktighet kunna utsträckas, om ock ingen kan på allvar önska sig att få känna den bestyrkt i sådan nöd.

77.

I den klara viljan till ett *pro domo* (öppenhet — slutenhet, för alla och ingen) ligger högsta kulturerfarenhets kanon innesluten. En outplånlighet, ett ljus som trotsar hvarje storm, är den i h e m — utplånade.

Att draga världen till sig — genom att hålla den på afstånd: denna "lifsinställning" var ju i grunden öfverallt konstens. Men detta skall ses endast paradigmiskt! Den konstnärliga ensamheten är i själfva verket en belägenhet, där ingen själfbelåtenhet kan gifvas rum. Dess verkliga älskare ha fått sin kärlek, sitt mod, ur en ekonomi och en stolthetens lag, som äro förborgade för de vecklige.

På människans rikedom skulle man aldrig tvifla, men väl på hennes — uppriktighet:

det osvikbara nätet för ära och lif.

78.

Den verkliga Bohèmen står man alltid i bundsförvandtskap med — så snart man befinner sig i det äktas, det ofiknas, önskerenas värld. Här är man aldrig en ensam, en förbigången, utesluten — så länge man rent vill. Ett stort begrepp af ett bohèmiskt ointresse-

radt — stort och rent och fritt — är mera värdt än alla denna världens värdigheter. Ty däri ligger detta: alltid lefva — under morgonrodnaden.

79.

Då man vräkt pedanteriet öfver bord, då först gäller det — vara noga.

De som något smakat af lifvets glädje ha alla stämt öfverens därom, att det gifves intet finare stimulans än — regelmässighet. Hvad vet ungdom, med all sin hälsa, om frihet! Den stora frihetsupplevelsen tillhör ömtålighe- tens folk, tillhör regelns.

80.

Ett påtagligt och handgripligt af nytta, ett något af vinning, hvarur man aldrig störtar, måste gälla äfven för idealisk sträfvan. Men aldrig får den heller glömma, att af de nyttoplattes — "slå vad han faller!" göra sig en fördel, en — nytta!

81.

τὰ γὰρ ἀμυρὶ γαστέρα —. Xenophons anmärkning (Oeconomicus) om det farliga, det vil-

lande och upplösande hos allt sådant, som förlöder till att äta och dricka utan behof, gäller i själfva verket hela området af manligt-klart förhållande — gent emot allt sådant, där gunst hos människorna, äran, erkännandet, "stå väl med folk", vill tränga sig på oss! Det är detta som är: *τὰ λυμανόμενα γαστέρας καὶ κεφαλᾶς καὶ ψυχᾶς* ... Har man uppgjordt med det, då följer det andra af sig själf.

82.

Vir spiritualis — homo frugi! Sambandet (samarbetet) emellan det fysiskt förkelandes värld och allt det, som i högre lifs områden vållar ömtålighet och ofördragsamhet (förkelning *k a t' e x o c h ä n!*) visar sig ju med åren allt tydligare, hårdare, gröfre. Ung i verklig mening är endast en *δυσγοίτευτος*: en som icke låter narra sig vare sig af surt eller sött, vare sig af ljuft eller ledt.

83.

τὰ γε ἀμφὶ γαστέρα ... Vir spiritualis — homo frugi! "Nur mit völliger reinen Eingeweiden!" Under en sådan noggrannhet, en sådan fruktan, för något som för de flesta människor ter sig

som ett trivialt, ett adiaphoron, har ofta (såsom hos en Kierkegaard, en Nietzsche) legat större andliga händelseformer än de flesta andra! Det ligger en öfvergifvenhets-, en ensamhetsfruktan där inunder, som icke kan erfaras annat än där, hvarest anslutningsförhållande till ande blifvit förnummet såsom påtagligaste erfarenhet.

84.

Den som hatat kryparvärld skall nog göra sig skyldig till försyndelser — misstag, absurditeter, halsstarrigheter — och komma att bitert lida för dem: men det är misstag från andra sidan, från eftergifvenhetssidan, som han trots allt skall ha det svåraste att lida för.

85.

Mycket är det aldrig i den s. k. högre världen, som är egnadt att fylla sinnet med glädje, med förtroende, med en glad fasthet. Den isolering, som består i att följa sina grundsatser, skall alltid ha sin spontana sanktion i sig själf — så länge åtminstone, som världen ser ut som den gör! — Nog gäller det vara rädd om ögat! Den mänskliga kryparnaturen i ge-

men kan vara en oförarglig sak —: det är först på det intellektuella klarhets-, ja det geniala planet, som den utvecklar hela sin öfverväldigande stinkande kraft. Jag tror att Schopenhauer någon gång måst hålla sig för — näsan: då han tänkt på Goethe. Ö g a t behöfde han ej frukta för.

86.

M a g n a p a r s l i b e r t a t i s b e n e m o r a t u s v e n t e r. (Seneca.) — Den som ville se fullt ärligt i dessa förhållanden skulle snart komma till den frågan: om ej ett sådant frihetsbegrepp i högst väsentlig mån afstänger från såväl vanlig som mindre-vanlig ("bättre") sällskapsvärld?! Det skall man emellertid snart finna: att ju mera man eftersträfvat klara förhållanden i sitt f y s i s k a l i f, desto mindre får man med kryparvärld att skaffa!

Ett lif, helt och hållet uppsvulget i konst-tanken, för nödvändigt till asketik och ensamhet.

De största försvarsmedel vi veta — en tvifveloanfäktad ljusglädje och dess evighetsför-

säkran — ha dock byggt upp sig ur en på
harmlös yttre och inre frugalitet stödd med-
vetenhet och dess oberördhet af passionsvärldens
misärer —: en sida af det intellektuella
lifvets erfarenhet, hvilken stundom gifvit upp-
hof till långt värdefullare rön än månet högt-
beprisadt litterärt konstverk. Frihetstanken är
den enda ousinlighet, den enda evighet, som
blifvit oss beskärd.

Det är först vid frihetstanken man häpnar
öfver all lågpolemik man nedlåt sig till. Man
kan ej nog uppresa märkestecken öfver sådana
divinationer, sådana händelser i själen! I fri-
hetsbegreppets kraft ligger förutsättningen för
all andlig rörlighet som är mer än flit och in-
dustri.

På metriken grund är man strax på asketisk
— och epikurisk grund!

Nästan hos alla lärde, eller så kallade and-
ligen produktiva, har ju deras arbete stått i
mer eller mindre uppenbar strid med mag- och
tarmlifvet. Hvad slags sanningsfrukter kan
man vänta af sådant!

87.

"Skaldens natt". — Ju djupare fattning af täthetsbegreppet, desto rikare rörelse, desto segerrikare afvärjande af kväfningsmakterna. "Skaldens natt" går ej djupt nog. Är för ungdomlig, för lätt; egentligen — omiss-trogen! Frivillighet är en makt, för hvilken intet offer skulle synas för stort. Endast den som bundit sig skall erfara hela lyckan af ett — indulgere genio. Lockelsen till det svåra ligger däruti, att det gör lifvet lätt att bära, lättar passionens tryck. För de af naturen grunda är talet om konstens stränghet en gallimatias — svulst och svammel.

88.

"Naturskönheten" var för Nietzsche endast paradig, ej annorlunda än för Numa hos Plutarchos. "Die Schönheit der Natur ist, wie jede andere, sehr eifersüchtig und will, dass man ihr allein diene." Det är i kraft af behofvet, af öfverlåtelsen, af att endast hafva en tröst, man blir upptäckande: möter sin tanke. Detta är Egeria: och Rousseau själf har endast ilyckliga ögonblick anat det "återvändande till natur", den eviga "rousseauism", hvori hans ford-

ran haft sin grund. Den som ser ensamheten i ögat är aldrig ensam. Den som känt vink om, att tankens och konstens svartsjuka kunde blifva till verklighetsmakt i hans lif, och icke griper denna vink, han går miste om ett hem och en gemenskap, hvaruti allt tal om ett utanför och ett försakande blir till ord utan mening.

89.

S a g a har en djup spårsans på begreppet "ointresserad". Den produktiva udden af klart skådad mänsklig belägenhet springer fram: i motsats till steril och lärd — "idealism". Öfverhufvud: gäller det få veta något om de mänskliga maktresurserna — då är saga en grufva.

Den ädlaste litteraturen är alltid den innerligt förbiseddaste. Naturligt nog! Detta hör ju just till det näras och enklas trolleri — dess "sagolikhet" ...

90.

Lifstydningförsöket i sagan bottnar alltid i det starka t a k t s i n n e t.

"Takt" är alla dödas ögonsten. I döds o-tid, döds takt-löshet "lefva" de.

91.

Att utnyttja tiden, att begagna sig af ögonblicket (men i en helt annan mening än snabbhetens!) — däri ligger just *quietismens* imperativ. Från sådant tempo är aldrig långt till det fulla seendet; i sådan andning har ock mången — religiöst nog! — "fått sin syn öppnad".

92.

Öfvervinnelsens människor ha alltid varit senfärdiga till förklaring, sena till att rätta, sena till att — "dementera". Ur de brännande missförståelserna, de ohyggliga "tryckfelen": *spolia opima!!*

Hvad kunde vara för stort att offra, — för väg, för färd, för färdestolthets mod att offra! De klokaste kunde varit de, som (äfven med risk att förlora allt) försenat alla framgångar, försenat hvarje "upplarnande".

93.

Hel, säger, oangriplig: endast där man aldrig taigt åt sig en förtjenst, ett lof, en — "säker-

het". Den som helt och hållet vigt sig åt hoppet, rörelsen, framtid, fruktar mest af allt att lyckas.

94.

Sjukt eller icke sjukt... allt kommer an på — spolia! Kränktheten sitter djupt hos alla. De stora harmoniernas män ha just varit de skickligaste att, maskerande, skadeglada, triumferande, begagna sig däraf! Det är de "högsta", de "renaste" af alla kränktheter, travers, de förbehållit sig själfva! Därför säger Goethe i sin verkliga konsekvens: "Der Mensch wäre nicht das vornehmste Wesen auf dieser Erde, wenn er nicht zu vornehm für sie wäre". Helt annan låt blir det ju, då han vänder sig mot en stackars Kleist, en Rousseau, en Beethoven...

95.

"Medliklasten"... Det är för visso icke i första hand ur några bekymmer för världsödet och "världskulturen", en sådan misstankevärld födes och växer till — hos männen af det stora greppet. Jag tror att det ofta legat en yrkeshemlighet af farofullaste och

spirituellaste slag under detta stora grepp — hvarmed de förvånat världen och . . . öfverlistat sig själfva.

96.

En viss barnslighet i förhållandet till asklepiadiska verkligheter, andlig frihet, rymd och renhet såsom det stora äfventyrliga lockbetet för viljan att fortsätta lifvet, öfvergår i enkel kraft allt hvad ennobleringsdrifter och värdighetssträvan heter. Där en sådan list har lämnat spår efter sig i en mänskohistoria, där är något som är i stånd att väcka en retning i tanke- och frågelust, och i det innersta af mänsklig förvåningsdrift, — äfven hos den som tröttnat på att glädjas öfver det mesta som människor anse förvånansvärdt.

97.

Hvart mänskligt ljusdåd är ock ett mörksens dåd: ur mörka mänskohjärtat sedt. Taga sig själf på allvar får en människa endast i mänsklig fattigdoms grund. Afgjordhet med hänsyn till fångenskap, till låghet, till skola — det kunde vara lyckan själf. Där en människa mist sin fattigdom ligger hennes sanna — i n c i p i t

tragoedia. Men i hvar djupfattning af människans fattigdom ligger på samma gång ett

αἰεὶ δ' ἐν στεφάνοισιν!

98.

Mån ej de rakaste äfven ha fått begagna sig af mången skefhet —: för att slutligen få sakerna brakta upp på det misstänkhetsplan, där ett gemenskapsljus frambrutit, som haft den läkekraft uti sig, hvilken aldrig på någon godtköpsförsonlighets vägar stått att vinna. Hvad var det för en källa, som bittert bevattnat deras outtröttlighets rötter och grund, deras tyranniska stora — s m a k f r å g a!

99.

Det gällde att djupt fatta det andligt, det mänskligt r e p r e s e n t a t i v a, som kunde innesluta sig i den karaktären, att endast på genstörtighets, ogästvänlighets väg kunna nå till ett mildt! Man behöfver knappast vara i besittning af någon extra ordinär lyssnarförmåga, för att afvinna äfven de "rene", de högtstående, klara bekännelser om tvetydigheter,

ängsligheter, fåfänga bemödanden att tillsluta ögat för denna hemlighets tecken . . . Något af det undransvärdaste af människoögas historia var kanske det: hur af simpelt förakt — skeftblickande, afundslågt — blifvit örningad eris.

100.

Att taga bot ur sot: är ej det att vara — människa!

Hvar egde vi ett skydd mot vreden, om ej denna kunskap finge lysa in, — om ej denna ljusbehandlings tillflykt stod oss öppen!

101.

Hvad är det egentligen vi kalla "klarhet"? Oftast ett slags hämndlust; ett revanche-begär mot tillvaron.

L'homme rebours — hos Plutarchos. Skaran af representanter för denna lefnadsstämning (contra samhälls- och civilisationsfeminismen) är det i själfva verket — den och ingen annan! — som bildar den egentliga *ἑρὸς λόγος!* "Antik karaktär" är ett nonsens, så snart den ej ses ur sambandet med den intimaste stolthetspolitik, den intimaste stolthets-

ekonomi. Klenoden är alltid det rena begreppet af krig, det rena begreppet af ointresseradt. Ett *ἀμικτον - δυσγοήτεντον* här (där utsikten att möta förstående och instämmande synes vara den minsta) — såsom det osvikbart hållbara, räddande, segrande!

103.

Det är uppenbart, att den stora lättnaden ligger i regelmässighet. "Taga sig nya bördor på" är helt och hållet euphemism: betyder blott en ytterligare befast regelmässighet, eller en förslagnare, en smidigare, en intimare form däraf.

Det är på regelmässigheten (h. e. t ä t h e t e n) som kraften af illusion, af dröm, af hopp, hos denna art människa i allra främsta rummet beror. Att öfvergifvas af denna kraft är öfvergifvenhet *κατ' ἐξοχήν*.

En långsinthet af högsta dignitet — se där det ok, som alla spirituella människor ha funnit sig lyckligast under. Och här har man i grunden att alltid taga märke, om man vill bestämma deras art af öppenhet!

Den gamle nordman, som kastade ut det ordet, att mot stora sorger hjälper intet annat till bot — än att skaffa sig större,

han berörde på ett nordiskt, ett barbariskt sätt, ett fint och mycket lyckligt förhållande i själslifvet.

104.

Hvad är äkthet, hvad — godhet?

Att försvara sig, bevisa sig, — t r ä f f a: något annat kan ju icke vara fråga om — så länge människa är människa och lyder under blod. Hvilken "godhet" är det, i själfva verket, man önskar sig? Den "godhet", utan hvilken man ej är i stånd att riktigt tåla, riktigt utnyttja — sitt hat! Vår stora kultursorg är ju egentligen intet annat än sorgen öfver att just det, som var förutsättningen för ständigt nya eländens återfödelse och återupprepning, ryckes oss undan och sönderslås. På klon skall man känna ängeln: äfven — "fredsängeln"!

Hvar helst jag lade örat till, fann jag en viss art af våld, en viss art af svek vara den sista hjärtbankningen i hvar kulturtanke. Hur är det möjligt, frågar man sig vid sådana uppvaknanden, att man kunnat låta dåra sig af den inbillningen, att en så alltigenom lögnaktig varelse som människan skulle någonsin kunna ha något med sanning att skaffa? — Och ändå kan

man ej umbära denna inbillning för att kunna uthärda lifvet. Eller —! Är det manne detta det kommer an på: att inbilla folk att man skulle vara för god, för fin, för att kunna lefva utan denna inbillning...? Är alltsamman en rå snobbism!

105.

Snöpligheten själf måste man se i ögat: k ä n n a r e måste man ha för ögat — icke minst där det gäller att tvifla! H v a r låg deras möjlighet att känna nya sting och kraf — desse kännandes och kännares — än uti det, att ständigt känna sig i snöpligt läge! Svårare var det dem — oändligt mera svårt — att hålla fast vid tro, när tanken på ett resultat och en förtjenst fått insteg — — än uti bottenlösa ödsligheten själf. Hur ha de ej i grunden fruktat, hur ha de ej i grunden känt en hemlig leda och ett sting vid allt, som gaf ett "framgångsrikt", ett m e r — än allra blekaste, än allra tvivelfylldaste dagning utaf heligt hopp!

106.

Att ha klart för sig, hvad af verklig bildningstanke lönar sig att vilja aflära en af desse

sällsynte, det ger ett studium och en stridsvärld som har sin grund i en outtömlighet bakom böckernas värld. "Storheten" har ej bedragit mig. De tystaste vinkar har jag följt. Det utsagda har jag lyssnat till, mera än det sagda. Hvar den verkliga stridstaktiken är — det tror jag mig ha kunnat bestämma så godt som någon urskiljande förmått. Den Apollon jag dyrkat ha spåren utaf nog sällan med större begär blifvit sökta. *Spolia opima*... Så kan jag ännu lära: med skonade ögon lära. Så gifvas böcker för mig — bortom och bakom "böckernas värld".

Icke mången har som jag fått känna, huru mycket af sakförhållandes blod i det begreppet, detta pathos, kunnat innehållas: studium. Bakom hvarje fråga låg en frändefråga. Den stora frändefrågan, gemenskapsfrågan: hoppet.

107.

Misstankehåg, vaksamhet, forskarsinne —: där sådan förening gafs, skulle ej där ock gifvas rörelse, fortskridande! Hvar var en andlig rikedom, som ej fått sonas med kvalen af miss-tankesjuka? Kanske har något af den starkaste inspiration som fanns bevingats af en anings-

full fruktan — att omsider pressas till det läge, där en människa fått förklara hela sin sträfvan för lögn!

Verklig fråga är verklig källa. Men inga migräner ha varit hårdare än de, som haft sitt upphof i frågelöshet, säkerhet, själfstillfredshet.

108.

Om man säger, att man räddar sig genom att endast tro på den inre verkligheten och räkna allt yttre för skenlif, säger man väl i allmänhet för mycket. Kan man säga att man, i bästa fall, hyser tillit till en sådan trosmöjlighet, har man sagt mycket.

Det är väl en af de egnaste misstankar, som någonsin brakts vittnesbörd om, denna, om en brännmärkthet κατ' ἐξοχήν, hvilken hos den engelske skalden William Cowper kommit till uttryck —: att genom trosbenådelsen själf var det — genom nådeupplefvandet just — som hans bestraffning tillredts; att yttersta och sällsyntaste kvalmöjlighet skulle gifvas rum hos honom så som måhända hos ingen annan just i kraft af den utomordentliga troslycka han fått njuta och — mist.

Mången har väl, för långa hårda tider, förlorat sin visshet; och dock har ett något kvarstått: faktum och platsen. Fyndets ort har kvarstått för medvetandet som en öfvertäckt ljuskälla.

109.

"Ritter, Tod und Teufel." — Hålla ljuset för det enda gifna! Låta det andra stå — såsom oförklarligt?

Det starka och klara i denna bild talar öppet nog. Men där är äfven ett slutet tal: om själanöd, för stunden öfvervunnen... om sorgen öfver omöjligheten att inse uti, huru man kommer, huru man oafbrutet kommer, i det ondas våld; om sorgen öfver omöjligheten att godtgöra, att rätta, ja, i grunden sedt, omöjligheten att — å n g r a.

"Jag är krossad af mina heroer!" — Som om ej dina heroer varit själfva — krossade! Hvad var det, som gjorde dem möjligt att bära lifvet? Paradoxets rörelse — paradoxets mod.

II.

anch' io sono pittore.

1.

Det metron som för vidare. — Att sättet är allt — l'art pour l'art — betyder intet annat än detta: att genom offrandet vet man; genom hoppet vet man. Att samvetstydligheten af ditt Pro domo är din tanke, dess vikt och innehåll. Den mänskliga tanken (plutarchisk och pragmatisk): vandrartanken.

2.

T ä n k a r l y c k a n : v a n d r a r l y c k a n .
—För de kontemplative har aldrig funnits någon annan väg. Det är den äkta, den p r a g m a t i s k a vandrartankens väg, som Lessing uttryckt i de berömda orden: "Nicht durch den Besitz, sondern durch die Nachforschung der Wahrheit erweitern sich des Menschen Kräfte."

Vandrartanke c o n t r a — lönetanke! Vandringstänkt c o n t r a — lönetänkt!

3.

Det Plutarchiska, det Ibsenska: v ä g a u p p
s i n t a n k e — betyder ju ingenting annat än
det, att hålla det första öfverst — nämligen
kärleken till tanken. Detta är den äkta rousseau-
ismen: den som är så gammal som tanken!
"Kulturtillståndet" är färdigt, så snart kärle-
ken till tanken blifvit ett underordnad. Om det-
ta förhållande måste i alla tider ha rådt öfver-
ensstämmelse mellan spirituella — h. e. plutar-
chiska, e m p r a k t i s k a — människor.

4.

Den vittres lif: ett förråd och en samling,
φιλοπόνοῦ ψυχῆς — att ständigt bygga, att stän-
digt fast om hålla. Det sällsynta (som i verk-
lig sällsynt bildning mognat) har kanske alltid
sin innersta skönhetsmakt ur f o r t s ä t t-
n i n g s t a n k e, och tillfaller egentligt endast
ålderdomen. Det metron, som för vidare (met-
ron contra vanitatem!) — se där f l y k t-
t a n k e n!

5.

Att med en enda stund af verkligt v a r a —
kunna lägga guldrand om en dag, göra den till

ett frihetens märke, ett löfte att dricka styrka ur! Hvar har jag egentligen något rättesnöre utom där, hvarest det lyckats mig att glömma hela den mesquina världen, glömma — för den svala öppenheten mot de stora sundhetselmenten i natur och bildning, där bota mig, d ä r — fly! I denna grund och denna låghet: min enda möjlighet för rörelse, utveckling, nyhetslif; i denna grund och svalhet — f l y e n d e!

6.

Leken, det konstnärligt beräkningsfria — den egentliga rörelsefrihetens hem! Alla produktiva ha, i sitt bästa förhållande utmärkts af sådan afsiktslöshet, barnslighet, sömngångarlikhet — och icke minst de stora arbetande! Endast på denna väg ha tvifvelaktigheter med hänsyn till följdr i k t i g h e t låtit sig verkligt lösa. Intet kräver fastare gränser än sådan mjukhet, sådant omethodiskt! — intet en fastare slutenhet än sådan frihet. Och arbetsstolthet är ett begrepp och ett begreppspathos, som den konstnärliga människan har att vakta, och — vakta sig för.

7.

Det är hungern, som sörjer för följdriktighet.
utan hunger hjälper ingen logik.

8.

En flit av djup och af glöd har alltid något
af utvaldhet, af nåd.

9.

Äfven bland de nyare ha några häfdat, att
det andliga arbetet vore i och för sig stärkande,
oberoende af andra vederkvickelser, sig själf
nog. Till dessa nyare kunde man ju med
fullt fog räkna äfven den smidige, den mång-
sidige Plutarchos, som förlänat fina uttryck åt
denna erfarenhet; men jag vill anföra ett sannt
epikuriskt ord, om metron och färd, af en i den
vanliga (lösare) meningen modern, nämligen
Friedrich Rückert:

"Ein Weiser ist, wer Scherz und Ernst zu
sondern weiss,

und sich am heitern Spiel neu stärkt zu
strengem Fleiss.

Noch weiser doch ist, wer sich solch ein
Spielwerk macht,

wodurch sein Tagewerk selbst weiter wird
gebracht.

En människa kan ju stundom tycka sig i det läge, att hon har att välja mellan pöl och förtorkning. Ändock ha de klokaste funnit, att äfven en "pedantisk" lydnad är ett högre, ett ädlare än kvalmet, ett närmare till gratie, till frihet, till natur. I den bildades lif, den i verklig mening vittres, finnes i grunden ingen plats för förströelse. Äfven hans lek och hvila: ett framträngande, ett vidare!

De förändringar, vederkvickelser, som bäst duga, äro väl sådana, där yttre nyhetsträngtan förenat sig med inre upptäcktslust, utvidgningskraf — och vetat underordna sig dessa. Men hvad äro förändringar oftast — nyhetsjaktet — annat än det, att öfvergifva innersta befallnings enda, verkliga tillflyktsort, enda, verkliga nyhetsort.

10.

"Die Logik dem natürlichen Gange seines selbst-eigenen Geistes zu verdanken zu haben." (Hippel.) I försvarsställning mot ett dialekiskt: urskilningsljus för ett mänskohelt, odeladt, af den sanna vishetspoesien. På den stora själskunnighetens, det klara spårsinnets väg är man alltid på Österns väg. Lao och Chuang: gam-

malt folkvett! I intet ligger en källa af ersättningskapande krafter så som i ett enkelt klart samvete och dess — misologi.

11.

Man möter endast hvad man igenkänner. *θέματα - χορήματα*: kongruensens formel, lifssammanhangets.

12.

Readiness is all. — Man har den tanke, man gått sig till: man har den tanke, man beredt sig för. Man har den tanke, man är — hemma för!

13.

Fyndglädjen vid en régime, en kur, ligger i de väckta retningsmöjligheterna för ett inre högre motsvarigt, samstämmigt af fyndglädje. Hvilken vidskeplighet — hur mycken kärlek till de små stegen, hos storfyndens män!

14.

Där man har en tanke att bringa till frukt-mognad, med inre tjenlighets sol bestråla, — där har man ock det bästa sundhetsimperativet.

Ekonomiens mästerstycke är alltid att göra lek af allvar, allvar af lek. "Lyckan följer lusten", heter det.

Man kan icke ha bättre villkor som författare! Om man verkligen har kraft att fylla sådana villkor, göra sig sådana villkor tjenlig!

15.

Från det rena begreppet *s c h o l a* (*σχολή* — otium) låte sig hela vår bildning (med dess *t i m e - m o n e y*-förtjusthet) orienteras.

I den helleniska bildningen utgör *καίρον*-begreppet (*αὐματία* — frivilligheten) ett motsvarande till ädlaste värld af Österns och Västerterns mystik.

Människan är brottstycke. Därför är hon hänvisad till beredskapet. — *R e a d i n e s s i s a l l*.

16.

Klimatfrågan — afståndsfrågan: sanningsförsöket.

Animi concordia: hvad skulle den väl kunna vara, annat än ett afståndsförhållande — en klimatfråga i yppersta mening! Hvad skulle göra mig *θέματα* till *χρήματα* om ej mitt — afstånd, mitt — klimat?

17.

I djupfattning af ett sådant beredskap ligger i själfva verket alltid inneslutet ett sällhetsdrucket och triumferande

αἰεὶ δ' ἐν στεφάνοισιν εἶην!

Därom har en Nietzsche varit lika viss som en Euripides — Nietzsche, som klagat öfver att själf vara "endast brottstycke". Den aristokratiska fliten, på det personliga experimentets och sanningsförsökets mark, har alltid gjort denna fattigdomens och beredskapets bekän- nelse: endast brottstycke — hänvisad blott till beredskapet!

18.

Ingenting kan vara rikare än hvad man redan eger. Hur skulle jag kunna upplefva annat än hvad jag är värd! Där jag tagit mina besked — de till mig destinerade — har jag fyllt kunskapskrafvet. Endast den som eger skall gifvas. Mer esoterisk är ej den erfarenhet, som skiner under den store samlandes (Goethes) *Gesinnungstüchtigkeit* än den städiga rationalismens glädje, som ur ett folkligt glanslöst ordstäf kan skina.

19.

O i k o n o m í a: veta och vara det rena bladet, där intet är för stort, intet för klart att meddela sig, tecknas och tyda sig.

20.

Det goda samvetet till ett e s s e ligger alltid i medvetandet af att ha försäkrat sig om beredskapet.

21.

P r o d o m o. — Med svalheten af ett asklepiadiskt e m p r a k t i k ó n — bevisa sig. Säk-rare tankegrund finnes ej.

I grunden är allt klart för den som alltid håller sig till — grund. Detta är flykten till naturen, garantien för att alltid ha med sakligt, med lifvets nytta att skaffa. Detta är den svala egoism, hvars fordrans uppfyllelse tillika är offer: den afståndslag vishetsgudinnan förelagt. Detta är möta sin tanke.

22.

Under alla förhållanden —: esse! Sak går före s y n a s. Äfven den sak, som heter — smak!

Concordia animi: den oåtkomlighet, som heter själens rena rörelse kring sin medelpunkt.

Endast i följdriktigheten af ett esse, som — eo ipso — är ett extremt, blir följdriktigheten i det yttre en lätt och lustgenomträngd sak. Att "ha sig själf till fiende" är ingalunda detsamma, som de grunda och lätta så mycket frukta, nämligen: att "gå och slåss med tankar"! Den som verkligt har krigs tanke, krigs och — smaks, för honom skall allt snärjande kväfvande yttre bli till genomskinlighet och lätthet. Den som eger — honom skall varda gifvet. Ett vidare gifves blott på betingelsen af hemkomst.

23.

Contra iram, contra taedium. — Den stora motsvarigheten till den Horatianska afundslösheten af ett

dî bene fecerunt

ligger hos Dante i den rena geniala ekonomien af ett

ch'io stesso non m'invidi! —

Icke hafva någon annan fiende, ingen annan afundsman än — sig själf!

24.

Patiens — vigil. — Att förtrösta på sig själf är, i rena begreppet af saken, öfverlåtelse åt ett Ledande, hängivelse — quietism. Deras är ordet, deras är tillfället, som förtrott sig. Det finnes ingen annan varaktighet och tidlöshet än den, som vuxit ur ett anslutningsförhållande, som är motsatsen till allt maktviljande. De ledande: de ledda!

Ett *δραστήριον*, ett activum: allt igenom — lydnad och underordning. Det kraftfullast ingripande, befriande: alltid — ur nödvändigheten att göra sig vän med en fångvaktare!

Intet är primitivare än tanken. Gör man kunskapen till sin högsta affekt — är man tvingad att så göra —, då är man, eo ipso, pragmatisk.

25.

Hvad är det, som gör att man icke mäktar begagna sig af ett *viaticum*? Är det, under omständigheter, den alltför stora tydligheten? En lätthet, som just upphäfver den kostbaraste lätthet? Hvar är frihetspunkten — och egendoms punkten? — Ser man tillbaka i ett lif, eget, andras: hvilken rikedom — som

aldrig handen räckts ut efter! Hvilken ocean — obefaren! Det måste gifvas ett högädelty lyckligt af fångenskap, det mänskliga egandets mysterium, vid hvars dörr vi ännu famla.

Moralen är väl ingen annan än ekonomien af ditt sammanhängande inre lif: att vara i det hela af din smak- och tankerörelse. Att låta detta *γνώθι σεαυτόν* ej grumlas, denna kontur ej rubbas. Det gifves intet annat viaticum, ingen annan ledstjärna än det hela.

26.

Den som i ärlig fattning håller fast vid detta, att principen för allt hvad som är värdt att kallas lif är att värja sig mot fikenheten och snasket — honom faller ock det stora äfventyr till del, att dag blir uppgift, dag blir — äfventyr. Rikedomen hos en människa står i obevekligt förhållande till utbildningen af hennes konkursinne.

27.

Anch' io sono pittore. — Där linje är — och intet tillbaka finnes — endast där får ironien styrka, får ironien stolthet. Som konstnär skulle egentligen hvar människa känna sig.

Ur förhållandet till dag såsom thema — det allt-utfyllande temat! att till sin lefnadsdag förhålla sig skapande.

Äfventyret är svartsjukt, som all — täthet. De bästa fångstarmar heta sällan — "uppgifter": nej, snarast, närmast — upp gift.

28.

Motivrikedom. — Där man är helt och hållet med, är man fri från alla motivbekymmer. De verkligt oinskränkta — oinkräktade och oersättliga: de som alltid, med afvisande af allt affektivt (just det inskränkande!) bemödat sig att lefva inför möjligheten af den affekts princip, som heter: göra kunskapen till högsta affekt. Efter graden af kraft att bära, tjenliggöra sig själf för denna eldsförvandlings imperativ bestämmes motivgreppet, — motivrikedomen.

29.

Endast i kraft af ett *largo* af temperamentum, af välstämdhet, af *euphämia* når man till rätten att afsäga sig vanlighetens motivvärld, vanlighetens stridstaktik.

En bredd, ett largo, ett träffsäkert, som alltid kännes på dess obenägenhet för, dess förakt för att begagna sig af, hvad på publicismens språk heter, — "det psykologiska ögonblicket"!

30.

Severiores musae. — Det är dock i kvaliteten, arbetsviljan har att bevisa sig, och fliten, och arbetsstolthet öfverhufvud — ja, man skulle kunna säga: i strålningskraften.

Operari sequitur esse. Det måste vara viljeljuset, som fäller utslaget. Men icke viljan till buller, till massa! Konstnären har att förlita sig till en magi af viljas ljus såsom innersta och starkaste bevisning. I massans värld är han dömd. I stora larmtider skall alltid handverkskonsten — aktualitetsniggern, litteraturskrålet — ha sin stora chans och uppandning. "Travailleurs" . . .

Severiores musae! Å ena sidan gent emot profusa, vulgära arten af "skriftställar"-mässig lätthet (*laxitas*), i motsats till ädelt svårt, sparsamt; å den andra (det nordiskt "storvulna" ej att förglömma!) med hänsyn till sydländsk kulturvärlds goda ambition att kyligt

binda sig (däi i hvarje mening!) förmågan af personlig kult, régime. Därutur — såsom bästa frukt, oberoende af erkännas, oberoende af vedsakas —: m o d.

31.

"Hvardag." — Det goda jämförelsegreppet kan göra underverk! Lagg det verkligt mörka vid sidan —: hvilket äfventyr blir ej "hvardag"!

En enda dag af frihet! Och en ocean emellan dina misärer och dig!

Att just i det närmaste kunna ha sin flykt, styrka — fjärranväg: det förbinder klassicismens och mystikens värld.

Dagstjensten. — I kraft af träffsäkerheten för de mänskliga, de eviga aktualiteterna (i kraft af att förtra sig härtill) ha vunnit sina underrättelser, tillflöden — djupaste handling, *καλλιστον δραμα*.

...Att just där mod och ungdom är — där har det fjärran-älskande, det flyktande, det

bleka bevisat sig bäst! Den stora segelleden . . .
I själfva verket skulle i dessa ting aldrig någon
förvirring kunna ega rum. Det andligt raka är
det fysiskt raka. Men hvilken sällsynthet: ung-
dom!

33.

De vilja inbilla oss, att vore de blott lösta
från beroendet af det litterära slafgörat, dags-
tjensten — då skulle de andas, då skulle de
lefva . . . De skulle s o m n a, om de tvunges
att endast ha med ära och kraft, med verklig-
het och nobla utsikter att skaffa! Det är just
oberoendet de fly för, oberoendet de icke — be-
höfva!

Född gammal middagsätare, känner man sig
inte riktigt på säkra sidan, förrän man kommit
öfver ungdomen (hvad man nu så kallar . . .) och
blifvit riktigt inbäddad i det allra ljummaste af
lifsträsket. Gud ske lof att äntligen ha kommit
på sin mammas gata . . . Där blommar nu denna
söta försåtlighet, denna "skepsis" som skall fö-
reställa djupet af lefnadsstil, hvarmedelst man
— med en gammal utasad kypares trötta min —
fascinerar ungdomen, som alltid längtar efter

något att se upp till och värmas vid; — den skepsis, som egentligen intet annat består i än ett käringaktigt, skadeglådigt konstaterande af att, som det heter — "det är som det är". Det platta lynnets atticism.

Hvad är det de kalla stil, — "den kristallklara stilen"?

Ett vippande fjesk, en mjäkig halhet.

Den författare som gör sina läsare den artigheten att ställa några bildningsanspråk på dem får skylla sig själf! Kritiker som tagit till uppgift att försvara publikum mot otillständiga höfligheter skola aldrig fattas.

34.

Bättre ekonomi kan icke vara utstakad för en, än denna, att icke ha smak för annat än det allra bästa och icke vederkvickas af annat. Det är det aktuellaste program man sålunda har inskrifvet i sig, in succum et sanguinem, och man kan icke gå rakare och kortare väg. Det är de stora förkortningarna som visa sig lifsdugliga: de stärka sinnet. Ställningen till världssitua-

tion och händelse blir tyngande först då, när inre frihetsverkets lif hämmats. Det äkta stridsljuset är ett ljus, som icke kan annat än meddela sig öfver hela sfären af mänskligt.

35.

Att det är det sparsammast, sällsyntast förekommande, hvars lockelser utgör dina synenergiers näring — deras, och hela ditt väsens, hälsobot: detta enkla förhållande! Ögats dietetik, såsom ledande, bestämmande (hela din lefnadshållning bestämmande) princip fattad och känd: detta enkla förhållande!

36.

Smak: lifshandling, p r a g m a. Med klara och starka rivaliteter fylla lifvet. När vardt Plato, när Spinoza, till ett nog verk sam t i ditt lif — lifsgenomträngande, stingande, be- tvingande? Och sådant skulle ej pröfvas! Sådan umgängeskunst, sådana näringsproblem skulle ej pröfvas!

Fyndets ort: eldsförvandlingens! Hur man mottager det skönas sting, hur man af allt låter sig dit pressa och tränga, där tjenlighet tillredts och närts för erfarenheters tolkande i lä-

kande ljusets tjenst: däruti se nyckeln till allt.

På misologiens väg, till den eviga rousseauismen: s m a k, — det har varit fortsättningsvägen och hoppets väg, contra — litteratur- och civilisationsförgiftningens.

Det musikaliska och omedelbara förhållandet till idéer och tankar pekar alltid i misologiens riktning. Häri kan man ofta hämta bättre besked hos stora konstnärer (tonkonstnärerna väl i all synnerhet) än hos filosoferna.

37.

Till att hämta oss hvad vi behöfva — för framträngande och underrättelse — kräfves kanske endast den en gång för alla afgjorda bestämdheten om att (med uteslutande af allt annat!) vilja hämta oss detsamma. Det enkla rika ligger kanske alltid i ett fångenskapsförhållande — som det finnes otaliga, synförevillande, bortförklarande omskrifningar för.

Sällsyntheten af ett verkligt tillegnande af sötman och synkraftsutvidgningen af en fångenskap hos sitt element kan icke nog ogrumladt hållas rent om, icke nog klart skiljas ut ur det vulgära lyckofikandets töckensofismer.

Ögats behof är nyckeln till egandets värld.
Ögats behof kan icke köpas dyrt nog.

38.

Där ditt ögas behof är, där är ock flykten,
och — vingar.

39.

Fantasi människor. — "Car il n'y a rien d'imaginatif en moi, mais tout passe dans le fonds en réalité." (Mad. Guyon.)

Just så ha, i alla tider, de verkliga fantasi-människorna känt och uttryckt sig —, just så, all ädel svärmisk uppfinnings genius talat.

40.

Lika visst som det är, att ett stort "bohemiskt" drag kännetecknat alla människor af djup fyndkraft, af ädel uppfinning, lika visst är det också, att till hvarje stort omethodiskt hör en djup bereddhet, djup disciplin!

Intet skänker ett sådant sammanhang åt lifvet som att lefva i en bereddhet för det oväntades lycka.

Det är lockbetet — äfventyrskänslan — som är det viktigaste för den omethodiske.

41.

Den författare, som ej är i stånd att skapa en sentens, är heller ej i stånd att frambringa en verklig bok.

42.

"Ich will keinen Autor mehr lesen, dem man anmerkt, er wollte ein Buch machen." — Nietzsche.

"Henceforth I design not to utter any speech, poem or book that is not entirely and peculiarly my own." — Emerson.

43.

Intet får så dyrt betalas för (betalas: med lifssammanhanget in toto) som rätten till den omethodiska fliten.

44.

Ju mindre publicitetsanspråk, desto bättre skriver man: desto djupare utsikten att — i djupa vida världen — gälla.

45.

Grund och händelse. — "Man soll dem Schicksal nicht merken lassen, was man will." Att vara människa skulle egentligen vara det: att vara en — tillfrisknande? Hvem har verkligt tillfälle, hvem händelse, om ej den, hvars lif är en törstan efter grund, efter hälsa: efter att — möta sin tanke!

46.

Hvarje ren produktiv rörelse synes vara i grunden ett försök att på musisk väg aflyfta trycket af afsikternas tyranni. Ju mera denna böjelse härskar hos en människa, ju mera är hon *musicus*. Dürer och Goethe i styrkan af deras stillhet ha en *ton*, som kanske är det tyska väsendets grundton: den ädlaste manifestation af konst som förnummits i den nyare världen.

Esse är för gudar. Och hvad är *esse*? Enhet af tillfälle och beständighet. Det absoluta hemmet.

47.

Eldsförvandlingen —: eldsförädlings-tanken. Hvarje passion kan utnyttjas.

Det segerrikt kämpande lugnet i Dürers konst, det som utgjort hans tillgång och räddning i svåraste personliga konflikter och lefnadsmisär, det utgör också det religiösa eller metafysiska i denna konst.

"Die Kunst steckt wahrhaft in der Natur, und wer sie aus kann reissen, der hat sie" . . . Den stora — öppna och hemliga! — ljusförbindelsen mellan det Dürerska konstbegreppet och Flykten till naturen! Här, den stora eldsförvandlingen, h e m k o m s t e n — den djupast af djupa germanhjärtan drömda!

48.

Hvar ha de haft sin sanning, sin uppenbarelse, om ej i ett optimum, ett ideal af rörelse? Händelse och fynd: allt efter plan, allt efter — grund!

Inre fortkomst, utveckling: i mån af trohetsklarhet gent emot sådan rörelses erfarenhet.

"Filosofi" kallades en gång äfven världsklokhets. Det finns en världsklokhets i inre mening, där en människas egentliga födelse sammanfal-

ler med födelsen af hennes temperamentum.

Temperamentum: den enkráteia, som just för dig är hälsohemmet; det sublima och sonande hvardagsljuset, i ädlaste mening — förnufts-hälsa.

49.

Tillfällets dyrkare: alltid — afståndets dyrkare! Den som ej förstår konsten att vara hemma skall aldrig vinna det goda tillfällets gunst.

Endast ur en klar fruktan når man till det klara tillfället: till klarhet om förhållandet tillfälle — afstånd. Det rätta afståndets man kan aldrig vara någon i vanliga meningen modig!

Saklighet — gömdhet! Allt stort egande är grundadt på en flykt och en afsägelse. Detta är det rena metriskas tillståndet.

Nödvändighetens *zauóv* och salt: det att hålla fast, hålla klarhet om, är kontursinnets (kontursamvetets) yppersta förmåga. Härur ljus och syn — och kraft att gripa den rikedom lifvet lägger för oss, men som så sällan gripes.

50.

Ett *l a r g o* af hel-andning — fysiskt, moraliskt — såsom villkoret för ett verkligt *καὶὸν*!

51.

All yppersta erfarenhet säger, att den fina kursen är en realitet, — att det är möjligt att veta den; — att det ändå är uti en äkthets stillhet, som det karskast-tappa öfverträffas! Den som härtill vill hålla sig, får den underrättelse som kan gifva honom hud mot allt som vill intala att kurs är ett fåfängt. Själva färden är hans pansar emot underrättelserna om "alltings fåfänglighet".

Hvilken kraft går ej förlorad — där äkthets stillhet låter lura sig!

52.

Det lyckliggörande, sällsynta i tankens värld — det är skygga fåglar! Sådant närmar sig endast där afsiktsslöshet råder. Ingen människa är vinstföraktare. Nej — ju mer man är människa, desto mer blir man fångsnät. Men här just går den stora *s k i l n a d e n*: här vidtar den lidelse af stora platoniska världen, hvarom judgeist aldrig drömt!

53.

"Det är ingen konst att lura Gud", heter det. Och ju högre en människa står, desto lättare är det att — skenbart — lura henne. Just så röjer sig hos henne det gudomligas — *δυσγοήτευτον*.

54.

Det gäller nog att se (*cum grano salis*...) att den bekväma vägen är den goda vägen: och det slätaste — brant nog!

Ett klart kan endast komma ur ett öfverlägset af tillstånd. Så mycket är klart. Hvad underbart kan vederfaras en människa kan icke vederfaras henne ur annan grund. En skådare — äfven bland det logiska arbetets män — är alltid quietist i grunden. Förstarangs-värden höra ej till det ansträngdas värld, — de tillhöra den ideala rörelsens, friktionens: metron-saltets!

55.

Hur man än vänder, — en glädjesak måste det vara, detta, som nu en gång heter "att ge sitt lif för tanken"! Annars gör man nog den mänskliga tanken en tvifvelaktig tjenst. Äfven Runeberg förklarade sig stolt öfver sin egoism.

Ekonomiens gyllene principium: det öfversta är — grund. Allt, allt är alls intet, där intet är — grund!

56.

Till att skänka åt människorna duger endast, hvad man själf fått — till skänks. Endast den mottagande har den sällsyntaste af alla gåfvor: den att kunna skänka.

Med andra ord: de verkligt skänkande äro alla quietister.

57.

Till det kostbaraste af den mänskliga förhoppningsvärlden hör alltid en långsamhetens disciplin.

De långa färdernas män, soliga, långsamma —: af den långsamhets sol mättade, som rufvar öfver hvart lidelsefullt

bort! bort! —

hvar äkta och djup flykt-tanke.

58.

Långsamhet och sol —: ålderns båda försvarsmedel. En hoppets värld — af lugn och

blid absurditet — — utan öfvermod och trots: sådan rytm och sådant ljus kan höra ålderdomen till.

Den som vet något om ett visst slag av feber . . . han får en egen syn på långsamheten! — Det fanns tider, då jag afundades dem som "ha tråkigt".

59.

Primum vivere. — Där det enklaste blir det Första, där räcker allt till. I den personliga processen, lifssammanhanget ensamt, är grund. Men allt mekaniskt är grund-löst. "Verket" har alltid stått i andra hand — där ett stort blifvit till!

60.

Primum vivere . . . Men hvad är ett p r i m u m v i v e r e? Helt och hållet: ständigt andens fordrans — ständiga hoppets

Ny-År.

Sättet och grunden äro (i grunden!) det enda man har att räkna med. Aldrig är man så fylld af heligt sakligt, som där sättet och grunden fått vara det öfversta och första.

Autokrati och lifskontur: den mänskliga klimatfrågan, — ett *βιωτόν ἀνθρώπου!* I förhållandet sätt och sak ligger en sann guldgrufva af tanke, lefnadskonst, skönhet.

61.

Dagens man. — Den som gjort dagen till sin sak, han skall också visa sig, omsider, såsom den i dagens, i tidens kraf — träffande.

62.

Dagen för dagens skull:
den stora begränsningen, det bestämdaste af
alla themata:

det, hvori man intet högre föraktar och flyr,
intet annat fiendtligt erkänner än det, som heter:

Propter vitam vivendi perdere
causas.

63.

Nödvändighet och tvång. — Flit,
såsom högsta nödvändighet, enda räddning, till-
kommer i grunden endast den, som icke är i
stånd att göra något med tvång.

64.

Ä r du en säningsman och har ett nos
a u s i — såsom lefnadspathos att uppehålla
och bära — är du sannerligen icke i förlägenhet
om thema och plan!

65.

Med "Musernas gåfva", eller den musiska prin-
cipen, menas, radikalt taget, intet annat än det,
att skall man få något tillfredsställande och för-
nuftigt ut af detta lifvet, bör man så fort som
möjligt lära nöja sig med att lefva på konst, —
göra lifvet till konst, med andra ord. Konst...
icke i någon "prakt"- och "makt"-mening, nej,
man kunde snarare säga — tv ä r t o m! Den
"criticism for gods", som Emerson drömt, fanns
hos Plutarchos. Och v i t a f e m i n a heter
öfverskriften till en av Nietzsches beundransvär-
daste aforismer. I äkthetsdjupet, svalhetsdjupet
af det Tyska... skulle han ännu kunnat rädda
sig!

Ja — hur man kan styra efter detta låga,
enkla, Tarfliga — och ändå ha den största,
djupaste kurs någon seglare haft: det var just
den förening, den sammansättning, "komposi-
tion", det är fråga om! Just detta e m p r a k-

t i k ó n — det outtömliga äkthets- och nyhetsdjupet.

66.

"Vara stursk, arg lat..." Om på renaste allvar gifvet eller ej — detta Runebergiska poetrecept — det kan vara tämligen likgiltigt! Men det gäller ett musiskt imperativ — polemik af Platos nåde! — för den som skall ha rätt att säga sitt ord om nordisk syra, nordisk "smak".

67.

Där saltet är, och den fria handen (: afsiktens bojor brutna) — där uppstår denna mänskliga förvåningsvärdhet

M u s i k.

68.

Ett korn salt — en odödlighet!

Endast några tyskar (och schweizare) ha talat med tillbörlig respekt, värdigt, om begreppet salt. De andra ha förhållit sig mer eller mindre journalistiskt, — judgeist-sliskt, smålandsattiskt.

Att icke behöfva skrifva annat än för sin egen tillfredsställelse och tillväxande är icke en så stor luxus som man tänker sig. Men att vara i stånd att göra den inre och yttre lefnadsgrund, som en sådan princip fordrar, till det öfversta och ledande i sin tillvaro — det är den stora luxuösa sällsyntheten!

Förändringen ligger mycket nära! Hvarje ögonblick är granne till frihetens värld, till den stora om-vändningen.

Lika visst som det är, att hvarje ögonblick är granne till sciroccon!

Den verkliga andningen (den sanna förnyelsen, ungdomskällan!) ligger alltid i ett Kantiskt — **A u f s c h u b**.

I allt m ä t a n d e ligger ett sätt att taga sol till sig! En tysk läkare kallar det rätta andningssättet: "der wahre Jugendbrunnen".

Kant är ju alldeles icke utan e n t h o u s i a s m ó s! Det borde väl ej förbises. Och därför kan man godt göra en frikostig affär af hans vinkar

och observationer till den andliga uppdragarkraftens natur och betingelser — ej minst i fråga om hans lära om *Aufschub*.

70.

Äktheten räcker inte till att "få tiden att gå med" ... Ett af våra dyrbaraste sofistrier ligger i vår böjelse att vilja göra äktheten till en gåta!

71.

Äfven det rena saltet (mänskligt taladt...) tyckes icke kunna undvara ett slags — skall man säga: ärlig sofistrik!?

72.

Flit och tillväxt skulle ju förkväfva afvund. Holberg undrar (hur pass uppriktigt?) öfver att de lärde och vittre ofta ha svårt att se säden stå god äfven på grannens åkrar.

Saken kan nog ligga djupare, — hetare. Se t. ex. Runeberg! Hans rivalitet med Tegnér har ytterligare befäst hos honom den naturliga följdriktighet, hvarmed han sökte mot det enkla: det enkelt karga, det enkelt veka af urfolklig öm-

hetston, arkadisk mänskovårsyn, som tyckas förbinda honom med — å ena sidan — en mänskoursprunglig rousseauism, å den andra en djupt klassisk skönhetsvärld. Han kände att här gällde det hem och härd för honom. Och just försvarsställningen nödgade honom, — dock icke till afund.

73.

Den ingen method och intet sätt har — hvad återstår för honom? Göra allt till sätt, allt till — nät.

74.

Det finnes endast en method. Det samlade sinnessättet. Mången har, tack vare en "diskursiv" kraft, utbytt ett stort sammanhang mot ett litet.

Ögats öppnande för stora sammanhang kunde ligga i en girighet efter de små stegens och de små förbättringarnas påtagligheter, verkligheter, otvifvelaktigheter, — t ä t h e t e r. Människan kan hvad hon vill: förutsatt att hon vill — ett, och detta — alltid. Så snart man är utanför detta befinnes man, egentligt sedt, i den fadäs, och detta snöplighetens tec-

ken, hvilket målas utaf ordet: "då man kan, vill man ej; då man vill, kan man ej!"

Sammanhanget! — helt och hållet ur Anlednings kärlek, ur Anlednings nåd. Den verkliga tätheten är alltid omethodisk. Den som fått lifvets eld smaka, skulle allra minst tveka! De smakande-vetande ha ett annat tankens salt än de "skolades". Den klarhet, som bäst stått sig och hållit sig har alltid varit karaktärssak. Mycket af den vara, som är värd kallas logik, har det aldrig funnits i denna värld. — Ingen godtköpskrydda: saltet!

75.

Hvad som bäst bevisar en författare såsom en som värdigt utfyllt sina dagar ligger icke i den långa räckan af böcker, det kan ligga i rader: rader som kräft tålmodig själföfvervinnelses tukt, långsam och tålmodig själföfvervinnelses sol!

Bättre än all "produktivitet": en tanke att bringa till fruktmognad, — med inre tjenlighets sol bestråla.

Skyggt för alla verkningar: så var allt, som var destineradt till framtid, varaktighet, — verkan.

Bättre än all produktivitet: den ostördhet (ej minst af s. k. verkningar, framgångar!) som är den obrutna följdens, det inre sammanhangslifvets blodsbingelse.

Den som — fysiskt och moraliskt — eftertraktar ett både-och-lyratillstånd skall träffa på en aktualitet, som äfven af dagens och handlingens män (för så vidt de äro af saltets släkte) måste kännas. Ty krig är en underbar sak: den tyrtaiska gnistan är i allt, som är i hög grad konstvärdigt. I kraft af den gnistan lefver det sitt subtila lif genom tiderna.

Växande är man endast i ett kyniskt enkelt. Elementäraste skyddskrafter innesluta osvikbart spirituella motsvarigheter. Det finnes ett ögats lif, som tillbakaslår angrepp säkrare än allt annat. Att lefva för sitt ögas frihet, stärkandet af sin själs hud är visshet om utvidgning.

78.

Att stärka sin inre hud (*ἐμπροακτιζῶς*: öga och andning), att icke behöfva någon annan ledning, annan method! Kynismen fordrar ständigt det stora sammanhanget. Det vinner man endast på den inre saklighetens väg —: men lösgjordhet från ställning, dekoration, uppgifter räcker föga. De nyare ha föga fattat af kynismen.

79.

Det lefvande ljuset skyddar, det lefvande ljuset — döljer. Aforismens hela konstkaraktär, dess festivum, ligger i dess öppenhet — slutenhet, dess karaktär af utsagdt — icke utsagdt... "tönendes Schweigen".

Forntid är framtid. I den mån aforismen varit forntids tankeform, är den framtids. Den uttrycker det katholiska idealet — det fosterlandslösa — af ordets öppenhet och strandlöshet: det strandlösa vidare, som i allt mänskligt rent metron rymmes.

80.

Allt lefvande är i en lefvande doldhet; har sitt skydd eo ipso. Den öppnaste tanken är

den slutnaste. Den räknande tankens sjukdom: att den behöfver ej lifvets doldhet. Det är afsikt och räkning vi stupa på, — de, som göra oss hudlösa, de, som göra oss skyddslösa.

Alpland, Akropolis —: i det närmaste! Där man icke har någon annan fiende än sig själf, där är den heroiska idyllen, där är människan en oöfvervinnelig, där är hennes levande ljus: det skyddande — döljande.

81.

ἀφορισμένον. — Den som till ett afskildt förtror sig, för honom skall en ny sammanhangets, en ny gemenskapens värld öppna sig. Det är verkligen — i mer än ett afseende — sammanhangets fråga man kommit på spåren, där man kommit aforismens väsen in på lifvet.

82.

I allt afskildt (chez soi) heter det oeftergiftliga krafvet: linje. Medgång och mänskogunst... det vore ej mänskligt att kunna undvara sådant. Men underligt är det —: nästan aldrig är i sådant god och ren och frisk luft!

Sub divo — pro divo. — Det personliga försökets disciplin: den egentliga arbetslyckans, arbetshögekänslans disciplin. De som härför offrat, försakat "stora resultat" — de äro värde att prisas lycklige. Aldrig har det hetare och stoltare gällt om något än det — att bevisa sig dagen värd! Under ett non videri ligger just den stora utmanande förhoppningen: att kunna klart och in i minsta vrå — s e s. Först i glanslöshetens kärlek afslöjar sig ett högsta af stingande kraft, ett högsta af begäret att — synas!

Dî bene fecerunt... Vilje-tanke: me-tron-tanke. Det var här han var före —: där i denna uttalelse han haft sin ledstjärna, till konst, till hem. Det är just här, han icke är "de grege" —: nej, en verkligt epikurisk. I den ädla synen af sanna titaniska andens möjlighet — där, och endast där, ligger det egentligt Horatianska området. Var han en stillastående — nå väl! så har han ock haft skäl och råd. På sådan högplatå blir tiden aldrig lång.

Det sällsynta ligger ju egentligen endast däruti, att någon uppfattar den litterära konsten såsom något förnämt. I en konst som musiken faller detta af sig själf. För ordets konst räknas ett sådant betraktelsesätt som något tämligen onödigt — att icke säga en vridenhet. I stora larmtider triumferar handtverket, promptheten, dagstjensten. Den belätne niggern vid sin manuskripthög skulle be gud bevara sig för en fattigdom — vore den ock en Horatius'! — som icke gaf honom ett halft dussin trycksidor om dagen.

85.

Det är egendomligt, att sådana uppvaknanden, lifsförvandlingar, omvärderingar, hvilka hos en Emerson och Dostojevski kunnat gifva sig så "hektiska" utbrott, äfven hos en natur som annars brukar frikännas från så misstänkta ingivelsekällor vid enstaka tillfällen kommit att spela rollen af en brygga mellan subtil hellenisk tänkarenthusiasm å ena sidan och solid romersk lifsvärdering å den andra —: jag menar Horatius och den ljusöfverströmningens h o r a v i-

vendi, som i benådade stunder lyft sig för hans blick.

Alla genier tyckas i viss mening hektiska. Utan ständigt återkommande inre katastrofer tyckes ingen begreppsförnyelse varit möjlig.

86.

Hvad var det för ett "sting", som här varslat? Det var just kontursamvetets, — det sanna mänskliga klimatets: saltet af andes fordran, som är själen af allt det, som någonsin skänkt varaktighetskraft åt ett musiskt. Ja, äfven desse gode och lugne — om man läser mellan raderna rätt! — afundas slutligen det sting, och dess sötma, som endast faller de extrema och problematiska till i deras gyllne stund. Är det deras hemliga misstanke, deras "dåliga samvete", som rör sig i denna afund?

87.

Det finnes ett o-tåligt, som icke har med het-sigt (icke med otålighet i vulgära meningen) att skaffa —: den samvetsömhets, den ofördrag-samhets suveräna anledning och grund, som heter: icke ha några andra försvarsmedel än friheten.

Tankegirigheten var ju bara en förklädnad för frihetsgirigheten. Bortom "det skolade tänkandet", logikhandtverket, låg alltid hoppet om en slutlig benådning. — "Jag går alltid och väntar på det v i d u n d e r l i g e." (Vitalis Norström.)

88.

Den Norströmska slagkraften fick slutligen en enbart logisk karaktär, som i grund är värdelös — och ett vittne till hans misär. En nordisk amusi, där hvarken religion eller tanke kan andas. Han saknar det ideala, det "överkliga" publikum, som i grunden är det enda som duger; han har intet af äfventyr, af framtidsskapande förhoppning — endast torra, bittra, ödsliga svenska lärdomsvärlden kring sig... Den amusiska nordiska syran! Hans upplefvande af Tyskland, af Europa — af den kultur, som heller icke hans Nietzsche-upplevelse förmådde öppna syn och tillfartsvägar för — är nästan lika sterilt som Strindbergs. De finaste frivillighets erfarenheter har han låtit trampas under fötterna af simpel akademisk-borgerlig banausurgi och dekora-tionslystnad. Sådant går på nerverna... när man nämligen är född till ett bättre!

Nej, s ä k e r h e t e n — af det mörka ögats, det andliga hungrandets, själfförkastandets och fångenskapens värld... utan alla dekorationer, välanständigheter och prydliga situationer i den "fosterländska odlingens" tjenst: se där, hvad han ändå innerst inne trånade efter, kände sig lämpad och danad för, denne — borgerlige asket! Se, detta hafsband har trots allt legat i möjlighetens sköte för honom, och den strålgång, han förnummit däraf, har han kunnat prisas sig lycklig af — — mer, långt mer, än af allt det andra. Aldrig har han varit klarare och svälare — och gedignare! — än där han endast egt denna spindelväf af möjlighet att lefva af.

Hans stora svaghet var ju hans enda ärlighet, hans enda möjlighet för äkthet och ett djupt mänskligt produktivt. Detta går så långt som till Paulus — och längre.

89.

"Thi i Dybet er der Fred." — Är och blir den slutgiltigt hygieniska principen för denna art människa! Det är just denna underjordiska lifsforms dietetik, energiförhållanden, produktiva lagar, det gällt att upptäcka och ställa fast för sig.

90.

Hvad är det egentligen, i poesi och visdom, som håller sig och trotsar tiden? Uttryckets asklepiadiska fullblodighet.

91.

βαία δ' ἐν μακροῖσι ποικίλλειν —. Provisoriskt, empraktiskt: så det bästas — och varaktigas karaktär. Den gång Emerson satte på en bok den stora titeln "Representative Men", skref han en stor titel — till en slät handtverksbok. Sina *r e p r e s e n t a t i v a* framställningar skref han vid helt andra erfarenheter, alls icke i några glänsande föredrag, alls icke i några "helgjutna" kompositioner. Äfven Goethe hör, med hela sitt omfång, sin "produktivitet", till de egentligt fåmältas klass: "Dass Kunst in jedem guten Satze steckt" — i själ och hjärta, h a n s bekännelse! Omfånget är alltid ett underordnad.

Jag tror ej på någon annan kulturkritik, kulturpolemik, "kulturvetenskap", än den som står i renaste förhållande till konst, med andra ord, följaktligen själf är konst. Allra minst skulle en konstnär, en diktare, kunna respekteras annat än just såsom sådan: i konstens element.

— Den stora vördnaden t. ex. för Viktor Rydbergs stora arbetsamhet såsom författare af goda tidningsuppsatser, föredrag o. s. v. är symptom nog!

De "breda"... Att man kunde ha något med Shakespeare, med Caesar, med Goethe att skaffa, och på samma gång (däraf alldeles obehindradt) vara öppna famnen mot alla sin samtids medelmåttigheter... jo, det kan ni inbilla —!

Att i lifs sammanhang, c o m p o s, hel, ut säga och afslöja — och på samma gång vara en "helgjuten", en "harmonisk", respekterad: det går nu en gång ej!

92.

Det sätt, den form, där "saltet icke mister sin sälta", är för visso en ädel och sällsynt lycka! Ty det är det sällsamma, att äfven i den rena kärleken till sak ligger en fara, att sak kväfves — och sättet blir hufvudsak.

I frihetsthemats renhet och kraft ligger den produktiva rätthetsgarantien. Det ligger utvaldhet och nåd i den fångenskap, som kommer frihetsbegreppet att framgå i dess glans.

93.

Hvad är den egentliga hälsan, annat än lyckan att vara äkta i detta sparsamma: att beständigt behöfva det!

Det sparsammas guldrand: motsatsen till allt hvad konstgjordt är! Så just, genom denna natur —: att föredraga för all "lycka", allt "verkande". Och den stora visdomen: att i detta bleka — hafva sitt beständiga resoluta.

94.

Ett largo: alltid i kraft af inskränkning, val, — förakt!

95.

Den som i punkten lärt sitt vara — han har öfverflöd.

Intet slöseri att ångra, annat än sådant, som försenat mig i frihetsstudiet!

Mängden af människor ha ju egentligen intet att "få tiden att gå med", där de icke äro utom sig.

Ett andedrag blott — men ett andedrag i sanningen! Hvarje verkligt erfalande är uppen-

barelse. Hur litet kan vara nog, det skall visa sig — för den som håller fast. Och märk just det —: de bästa erfarenheter kunna komma mycket glanslösa, och ta mycket litet rum. Och den som fått på sin lott en ömtålig sans för allt hvad som strider mot uppriktighets- och saktighetsprincip som hygien, han skall nog i allmänhet heller inte ha några vidare storhetsrymder eller någon styrka att skryta med.

96.

Idealet af en rörelseform af sträf jämnhet: *Heiterkeit* — *δομώτης*. Vid detta skema, förutsatt att det klart helleniskt-gymnastiskt öfvades och hölles, kunde jag ha hela mitt tanke-thema och dess utveckling bundet. — Det noga fastställandet af ditt ideal af rörelse är ju egentligen din moral: och därmed vore du i verklig besittning af ditt mått af inre egendom (eventuellt "rikedom").

Sträf jämvikt — jämviktsfull sträfhet: denna paradigm blir dock till sist den öfver allt ledande, normgifvande. Det ideala hvardagsljuset, den enkla hvardagsvägens ljus.

97.

Blott för de finaste öron gäller det äkta anspråkslösa. Mellan ton och tanke går ett sammanhang, som kan vara utomordentligt rikt. Ja, af tonen beror intet mindre än själfva den mänskliga omfattningen, den innersta och varmaste rymden af din tanke.

98.

Är det de första och tidiga ljusen, början i allting, man erfarit såsom det starkast befordrande till kunskap, — då har man ock i sin svaghet en saklighets refug, som det är mera ära med än det mesta af hvad i världen kallas styrka. För den tankegirige behöfvas inga stora anstalter. Det stora fångstnätet heter äkthet. Äkthet i förhållandet till luften och ljuset är ett sådant!

99.

"Die Krähen zieh'n, bald wird es schnein.

Weh Dem, der keine Heimat hat!"

(Nietzsche.)

Där var hans stora barnsliga lustighet! Hans fria andes flykt och fröjd. Och äfvenså — i detta excessive (*αὐθαδές*) — hans ädla

jämnmåttts kraft och möjlighet! Till denna ädla guldrand . . . sparsamhetens och den karga glädjens: hur har han ej fått vemodsfylld fly hän vid erinringen härom — i de öfverströmmande årens hårda rikedom och prakt!

Sparsamheten af frihetslycka var väl ofta ett af de starkast befordrande villkoren i en tänkares lif. Den som endast i ett oafvisligt behof har sin möjlighet, han har just den stora möjligheten att — göra sig oafvislig.

100.

Där en helhetsrörelse till inre höjning rådt, där blir ock ett sammanhang, en komposition, af annan rörelses lag och kraft än litteraturoldororor kända!

Fack och form är deras ögonmärke! Hvar helst en skymt af mänskligt helhetssyftande sig framtett — ha de skrikit på upplösning och oförmåga. Det dristigaste är i sanning e u p h ä m í a. Det skulle dock vara bredden — och icke topparne, som gjorde höjder i den mänskliga musiken. I ögats värld måste finnas upptäckter att göra. De kapitala begreppen ligga i den grekiska världen, — men de stora stun-

derna ha aldrig fastlagts, aldrig fixerats. Deras tonicum är ej funnet.

101.

Samma konception som den unge Geijer upplefver inför Thorilds stil,*) af musik, af forntid — sub divo: densamma möter ännu en gång i svensk bildning, då Feilitzen ställes inför den mänskliga klimatfråga som heter Ehrensvärd.

Händelser och ögonblick, möten af yppersta slag . . . Och hvad sätta de egentligen för spår? Hvilken sällsynthet — ungdom! Hur föga af sin musik, sin horisont, har det lyckats Geijer taga med sig! Några af Thorilds satser, några af Ehrensvärds höra till de största svenska poem vi ega —: en nordisk aforistik, med fornisländska rytmikens finaste konst upptagande täflan.

102.

Verklig ungdom — "faltenlos wie die Jugend ist" — har någon gång varit ametriens

*) "Det är utan all fråga den första prosa, som någonsin på svenska blifvit skrifven. I språket — ren musik och metallklang." (1820.)

hemlighet på spåren. Så hos oss Ehrensvärd —
hvars eld och svalka framgått långt mera ur
personlig divination, än classicitetsförsöket hos
män som Kellgren och Tegnér. Utan att låta
tynga sig af ett ansträngdt studielif, har han
djupare bokvett, är han mera en *μωροκός*: en
vitter. /c

103.

Det vinterliga elementet i all verklig jämvikt
och jämnhetsglädje! Hvardagsljusets ethos; det
nordiskt jämna — med accent!

Det nordiskt jämna, i dess finaste glädjestund
— förenadt med hellenisk metropátheia . . . Det
vinterliga ideallifvet af hygienisk ambition —
med iliadisk delicatezza i spänstig jämvikt
förenadt!

En af de verkliga nordiska spårsökarne för
dessa förhållanden — det nordiska lynnesklima-
tet och dess löftesrikedom — var utan tvifvel
Ludvig Feilberg, hvars verkligt nyskapande psy-
kologi så fullständigt undanträngdes af en små-
skuren "brandesiansk" belletristik.

III.

reflant etesiaie

1.

Handtverksbehovets öfverhandtagande hos en tänkare eller konstnär går oftast hand i hand med det fysiska förfallet. Vid jämförande av Schopenhauer med Nietzsche faller det hygienisk-aristokratiska draget i den förres produktiva förfarande i ögonen. Den Nietzscheska tankekonsten utvecklar sig klart endast under ett konvalescens-tillstånd i hans tidigare mandomsår.

Innan man hos Emerson återupptäcker den pragmatiker (och aforistiker), som det dock icke lyckats honom att förstöra hos sig, har man egentligen icke mycket med Emerson att skaffa. Det är i grunden detta, som Nietzsche — med eller mot sin vilja — uttrycker, då han säger, att "i Emerson har en filosof gått förlorad för oss."

Skulle någon vilja beklaga, att Pascal slutat som aforistiker! Den, som åtminstone icke beklagat, är hans tacksammaste läsare: Nietzsche.

2.

Försprånget, rikedom: anledningsfondens djup!

Det råder ett oförfalskligt sammanhang mellan äkthet och gratie. Men aldrig skänktes gratiernas nåd en *agymnastos*! Mellan ansträngdt och ansträngdt — handverkstänkt och frihetstänkt — står ett svalg befast.

De som icke haft försprång i ett *pro domo* af intimaste nödvändighet, ett kultur- och mänskoursprungligt *pragmatikón* af tanke-möte, Egeria-möte — de nå aldrig den glöd, som är den enda som underhåller varaktighet.

De må heta Taine eller Burckhardt — en Nietzsche känner ögonblickligt den Anledningsbrännmärkthet och benådning, som skiljer honom från dem! Det är en förening af sjukdomsnöd och spirituellt-hygienisk själfläkekonst, som födt den obeskrifliga kryddan, solskimret i detta diktande, detta tänkande. — Jag har länge

anat, att till grund för Egeria-mythen ligger just en sådan förening, ett sådant — möte.

3.

Det är ju möjligheten det gäller att se. Det verkligt förhandenvarande är en outtömlighet, hur ringa det än må vara — så snart det lägges i möjlighetspathos' strålljus. Därför kan det ligga en nåd i att tvingas till de små stegen, — kur, fångenskap, tålmodigt botande.

Ingen nåd är djupare att fasthålla än Anlednings hunger och törst. Emot denna hälsa är den rikaste hälsa i världens ögon — bara ett sken.

4.

Radium-källan: ett *καρὸν*, ett lagom — af anledning... absurditet, omöjlighet?

Människan är en omöjlig — just därför outtömlig! — syntes.

Intet ger en sådan vighet som af absurditet, af omöjligt ett — lagom.

5.

Halt' nur still! Det är i den stora bräckligheten — sparsamheten, flyktigheten — som lifvet visar största vägen. Här är det man bryter igenom till dagsljus; här ligga de verkliga aktualiteterna.

6.

Den probabla grundens tröst: — den empraktiska trösten! Den som har sitt Hvarför behöfver aldrig vara i förlägenhet om lefnadskonst. Och därmed har han också funnit försoningen med sitt — Hvarför! Till scirocco'n är det alltid nära . . .

Det är villkoren — den konturklara fattningen! — det gäller att älska. Då är rörelse gifven, — färd och ett empraktiskt vidare —: allt det, som är hälsan och sötman ur det sträfva; den naturliga funktionens hälsa.

7.

Stadighet, vinterlig jämnhet och hvardagslust —:

genom att på förnuftigt sätt underhålla förbiseddhet och motstånd! Det bäst inne-håll-

l a n d e (åter-hållande) är också det, hvori lifvet bäst förlänges, m. a. o. vinner i n n e h å l l.

Till scirocco'n är det alltid nära . . .

8.

U r a s k e s e n s h j ä r t a. — Så länge du klart vet om hunger, kan du hoppas att tillbaka-slå, stå fast. Hvad är egentlig kunskap? En gräns-, en kontur-erfarenhet — inre praxis.

Att "blifva vän med lidandet" är ju endast den drastiska omskrifningen för den största af alla hygieniska formler: blifva vän med färden. — Att skratta åt all asketik, som ej bekänner att dess innersta syfte och mål är: frihetsstudiet!

Men saltet skiftar! Det har renhetsgrader, som mången kristen asket ej drömt!

9.

Hvad är, egentligen, dietetik annat än — frihetsstudium!

M e d den inre rörelsefriheten till ledstjärna skulle, strängt taget, en människa hafva en osviklig sanningens kanon för alla sina förhållanden, till yttre och inre tillfredsställelser, pas-

sion och sinnets misärer, inskrifven i sin erfarenhet.

Autokrati och lifskontur! Att våga hoppas de moraliska och fysiska gynnsamheter, det Nödvändighetens *purum sal*, som allenast vore i stånd att möjliggöra en sådan färd, en sådan forskning; — att finna det *καίον*, som är den andliga rörelsefrihetens punkt!

Friheten är vårt *θαυμαστόν*. Friheten är det otroliga.

10.

Kallar man äkthet det rena spelet, riskerar man strax en tvetydighet — kanske en djupsinnig... Hellre säger jag: *purum sal*: det gränslifs och kontursamvetes springande punkt (dess *καίον*), som afgör din andliga och kroppsliga hygien — ja, din hela rikedom.

Hvar skulle en människa få taga sig själf på allvar, utom där hon är en fattig — och vakande! I det lefvande behovet är all hennes ära, all hennes "äkthet".

11.

Det är mänskligt att hänföras af det gudomliga. Ändå är det detta, som ådragit människor de största lidanden.

Så enkelt, så storartadt enkelt, har det stundom förhållit sig med desse "renhetsförvände", att — nur mit völliger reinen Eingeweiden (och sannerligen, icke ensamt i bokstaflig mening!) ha de kunnat undgå förtviflan. Men, den innersta kulturstämningen hos en Pascal, en Nietzsche . . . hur många ha väl haft öra för den? Hur groft kunde ej äfven en Viktor Rydberg misstaga sig! — Tänk, om han anat, i hvilken Stifter-värld denne Nietzsche — från tidiga ungdomen och ända till slutet — haft sitt egentliga hem! Hur skulle han ej häpnat, om han kunnat konfronteras med någon af de gamla idealistiska Basel-patricierna och fått höra en sådan mans uppfattning af hans karaktär . . . ("Wie aus Gottes eigener Hand hervorgegangen —")

12.

Med ett discrimen — kan mycket trotsas, mycket vågas.

Under ett ständigt hot: enda ro!

Modet sammanfaller med den egentliga dietetiken: kontursamvetets!

13.

Smak ger mod —: modet att trotsa dumheten. Och detta vore en viktig sak i världshushållningen!

14.

Glädje. — "Grimmige Freudigkeit": Marx, om Beethoven.

Nietzsche: "Grimmiges Behagen".

Högre upp ligger för mig ett annat — som heter:

bange Heiterkeit.

Nietzsche har klängt sig fast vid det kyniska glädjedrag hos Beethoven, som så djupt träder fram i hans produktiva vandrar-praxis. Emerson och Whitman hade visat honom samma väg, men känslan af personlig ödesgemenskap (och storhetsmöjlighet) binder honom i djup tröst vid Beethoven.

15.

Beethoven har stått på ett helt annat sätt oförvillad (*δυσφοίτητος*) gent emot livvets glanseffekter, dess "makt och prakt", som det heter, än Nietzsche, hos hvilken det röjer sig en reverentia e longinquo — en respekt som så småningom kommit att ingå i hans produktiva ekonomi som ett outhärligt jäsningsämne.

16.

"Alle Angst kommt nur vom Magen", säger Novalis. De vida och djupa förgreningarna af denna sats' betydelse — dess "moral" — kom han aldrig till uppdagelse af.

Det slag af *m o d*, du känner såsom en af dina högsta erfarenheter —: *d e t* att med lifsförelses samlade vakenhet och samvete rikta sig mot, freda och hägna om! Modet — contra spökvärld, filistervärld ("das gespenstische Philistertum"!*) — modet är den stora poesien.

17.

Vill man hoppas att kunna göra dumheten afbräck, får man väl akta sig att icke ens indigna-

*) E. T. A. Hoffman.

tion öfver dumheten kommer en att mista smaken och glädjen för det fina. *I n d i g n a t i o f a c i t v e r s u s* är ett mycket djupare ord än mängden af de bildade anat! Det syftar just till den musiska, den positiva principen i all fruktbar vrede.

18.

Ett vredesmod, som man fysiskt, dietiskt-moraliskt, behärskar, kan ju hart när skänka det gunstigaste, önskvärdaste, hoppfullaste af alla sinnestillstånd. Det kan stå som en stadig bris kring hela vår färd. Är man böjd för vrede, lönar det sig att göra sig själf till försöks- och observationsobjekt!

19.

Hvar äro förödmjukelserna större — på de "harmoniskas" sida, eller på de evigt otillfredsställdas? Smak är ingalunda "olika", som det heter. Smak är en. Alldeles som — moralen.

Trösta dig . . . N ä r a till sciroccon är det alltid och allestäds. Där skall du tilläfventyrs få smaka — med smaks discrimen och nerv! — hvad som var rätta, goda och friska sidan av lif.

20.

Försvaret ligger i innersta smakinstinkt. Ja, det gifves för visso en *avθάδεια*, ett genstörtigt, som ej vilseleder!

Virtus, recludens immeritis mori
coelum, negata tentat iter via...

Det högsta och säkraste regulativet i dessa förhållanden — i kampen för att ej sammanbrista under ledas och vredeslifs förnedring — är ofta förbundet och anslutet till de enklaste, bräckligaste vägmärken och hållpunkter. Där denna rousseauism, detta *pro domo* af tidigaste lycka, af första ljus kunnat tillvaratagas, är befrielse vunnen, är ledtråd gifven.

21.

Vid all ljusglädje, alla rena energier, står man på tröskeln till ett alchemistiskt. Det når till ett egande, ett lönande — bortom allt hvad lönevärld heter.

22.

Det personliga idealet af lefnadskontur, afståndsförhållande, — den spirituella roflystnadens halkyonism och dess diet-

etik; hoppet att genom en öfverlägset personlig lefnadsfärd komma till en utomordentlig grad af andlig rörelsefrihet, flyktmöjlighet, färd.

23.

Stora som små —: på friheten ha de låtit lura sig — af sig själfva! Däri ligger summan af den egentliga underrättelse och uppenbarelse de burit hem af sitt lif . . .

En radikalare förenkling och omvärdering kunde man kanske icke nå, än den som skulle följa ur principen att räkna friheten från digestiva oregelmässigheter och ljusförminskningar (lynnestormörkelser) som något man har att hålla för de högsta värden en förnuftig tillvaro kan bjuda. Hvad är väl rang, ära och passion — emot klarhetsäfventyret af hvad Seneca kallat: *bene moratus venter* . . .

24.

Endast i förutsättning af jämnhet vinner ensamhet sanktion och bestånd.

Ett excessivt af ett försiktigt — genomsiktigt: se där *εὐφροσύνη*, se där ensamhet — den empraktiska, den gemenskaps-genomlysta!

25.

Att taga lågheten på allvar — det är sak, det är Frihet.

Sak, strid, handling: e s s e. Vara med kan man endast i — grund. Men "vara med", i mängdens mening, det är just att ha blifvit isolerad ifrån grund.

Det är forskningsfärden själf, som är hufvudsaken. Den är det, som är resultatet: icke frukterna, icke — resultaten!

Att få känna sig som konstnär är högsta konst. Dagen lägger denna konst och forskningsfärd framför oss, hvar vi än befinna oss.

26.

Den raka linjen — den mjukaste! Det är egentligen ett riktigt a m u s i s k t ord Schopenhauer uttalat i den, banalt fattadt, naturligtvis fullkomligt "riktiga" satsen: "ob Einer mehr Ursach hat die Menschen zu suchen oder zu meiden, hängt davon ab, ob er mehr die Langeweile oder den Verdruss fürchtet". Men den som har något att rädda har lof att vara praktiker! Äfven den sällskapsjollrige Runeberg menade sig trots allt kunna berömma sig af sin egoism.

27.

På hvilken mästarväg gick ej Nietzsche, så länge han hade sin kärlek i den mildhet, Nödvändigheten (denna "Wende aller Noth") ålade honom: så länge denna charis — dietetiskt, intellektuellt, emotionellt — blef närd, blef hägnad!

28.

En mild och klar halkyonisk spänning: se där den kulturpoesi, den musik, hvori han funnit ledning, rätthet och mål för hela sitt förhållande — till sig själf och till sin omvärld. Realitetsförhållandet — den lyckliggörande sakligheten och dess a m o r —: otänkbart på annan grund! Hans bevingade och bevingande framtidsvisshet sammanhänger djupt med den Stifterska lifsregimen, dess milda jämnhet, dess ömtåliga charis.

29.

Jämför härmed hans uppflammande intuition af en Goethesk kunskapsupplevelse, som skulle betydt en lifslång utvecklingssäkerhet, ledning och helhjärtad ekonomi under en bana af ojämförlig höjd och mildhet. "Ich will den Menschen

die Ruhe wiedergeben, ohne welche keine Cultur werden und bestehen kann. Ebenso die Schlichtheit..." (1876.)

30.

πρωτῆς ἀνάγκης — De fosterlandslöse ha ej besvikits. Deras fosterland och kraft låg ej i önskans värld.

Emerson hör till de store fosterlandslöse. Nietzsche blev, mer och mer, europé. Därmed grumlas i själfva verket, och förkrympes, äfven hans klassicitetsbegrepp. Det var tack vare "bildning", han kom att sluta som dålig musikanter! Därför lyder ock hans summariska anklagelse mot Emerson: "aber er ist schlecht gebildet..." Som den tyske mästare naturen anlagt honom till, är det i *βάθος*-, i låghetsklokhetererna han har sitt enda sanna Alpland. Här lågo de frön, som voro de enda, som kunnat mogna i denna korta sommar. Emerson och Goethe har han en gång — såsom en jämbördig, framtidsfylld — räckt handen till. Här: hans fysiska och moraliska akme, hans goda europeiska klima och bildningsupplefvande. Han har stundom varit lillgammal nog att finna ädla förhållanden och villkor nog oskyl-

diga . . . , ungdomlig nog att önska sig en natur som kunnat trifvas i ett mindre fint af ton och jämvikt än det, som mellan honom och hans lyckas genius danat sig. Han har stundom, med respekt, sett upp till de "mogne" . . . utan att märka, att det var de naturligt grofve han afundats. "Viljans vällust" . . . Behöfver man någon annan orientering beträffande krafter och makter han slutligt yfves öfver än den, som ligger öppen i det faktum att han är i stånd att prisgifva en af sina djupaste bundsförvandter — för nöjet att få tillfälle att anbringa en gammal studentvits! — "Ut desint vires tamen est laudanda voluptas"!

Detta blef med tiden rättadt — och skarpt. Ulf bor i un g s o n ! Om någon mans ord ha haft söner — då Emersons.

31.

ψυχῆς ἀνάγκη. — Hic Rhodus, hic salta: de store fosterlandslöses ord! Deras, för hvilka intet annat fosterland gifves än Nödvändigheten — ingen annan fosterlandskärlek än kärleken till Nödvändigheten.

32.

Halfsmaken — som geniets gissel! Hur sällan — i själfva verket — har den geniala tragiken haft någon annan nyckel, någon annan förklaring!

Men, för visso, det skall något till — och inte bara böcker! — för att af lifsförveckling, karaktär, natur, trängas till den punkt, där frågan om ett *honestum* kommer en in på lifvet. Det är virtus-mysteriet, som öppnar för den verkliga kultursynen. Allt det andra är "ästhetik".

33.

Det var ett *largo* hos Emerson, mot hvilket Nietzsches preussarinstinkter uppreste sig. I hvad han kallar "det undulerande" hos Goethe möter han egentligen detsamma. Den mänskliga bredden... Rotfastheten i en mild kultur, — just den "sydlighet", han alltid svärmat kring, och som aldrig öppnade sig för honom. Mot vishetssinne (musiknatur!) sticker han fram med skolning! Professorshögfärd! Den *impetus* utaf Athenes nåd, som varit adelsmärket på hans bildning, blef till romersk sprödhet. Hade han för mycket europeiskt

Nordland i blodet, för att kunna lyfta det Goetheska arftagarskap, han i kraft av musiknatur syntes värd?

34.

Att det var en tidsskola (musikskola) — andningsfråga — näringsfråga af yppersta slag, som stått bakom Spinozas affektlära, ja hela hans försökssätt: däraf förnam Nietzsche en gång den lyckliggörande aningen! Dock — han var en västerländskt "tapper" man! Alltför "tapper" för en sådan radikalism, för den stora urskiljningens, den stora misologiens enkelhetslif och dess, trots allt, igenom hela mänsklighetens historia bevarade känsligheter och mottagligheter för asklepiadiskt enkelt samvetes utslag.

35.

En ljuflig kraft, en som skulle byggt hans djupa lycka, ville han förnedra till slaftjenst åt grofva makter — hämndbegär, hvori den inre rättens, hoppets sak för länge sedan kväfts uti snobbism, kulturgräl, ordprål. Musik står endast och allenast i det tillräckligas tjenst. Allt som går utanför detta (det mänsk-

liga prepon) är befläckelse. — Det var detta brott emot inre musiska lagar, som hans värld störtade samman på.

36.

Realitetsförhållandet, det asklepiadiskt spirituella behovet som kriterium! Kunskapstjuningens renhet, dess *ἀμικτον, εὐλικρινές* —, där dessa ögonblick och uppvaknanden fasthållas, är segern gifven. Det var sättet Spinoza (ej systemet) — hans saklighet såsom vilja till att bota sig, "das reinmachende Auge" (egentligen hans djupa samband med hinduisk lifspraxis) som en gång fyllde Nietzsche med frändskapsglädje, gaf honom ett "jordvärme", som han med oskuldsfullt enkla medel under lyckans dagar försökt att binda.

37.

Hvad är det i grunden Spinoza åsyftat med sin *amor dei* annat än det fullständiga beroendet af tankerörelse — och kärleken till detta beroende. Detta såsom högsta "affekt". Och hvad är väl detta annat än hvad på mystikernas språk heter "svaghet", "låghet", "fattigdom", "hunger"?

38.

Det är den inre nödvändigheten, som är försprånget och rikedomen. Och den slutliga utarmningen hos de fleste tänkande (hvilken naturligtvis utmärkt väl låter förena sig med en yppig "produktivitet") består däruti, att den inre nödvändighetens klara (musiska) tvång ersatts av grofva (amusiska) affekters.

39.

Att ett *pro domo* befinnes lefvande, och såsom nödvändighet känt och ett eftersträfvensvärdt — det är dock garantien för att slutligen blifva erfaren hos andra som försvarsmakt, som — *pro domo*. En olycka vore det väl, att icke längre erfara lustretningen af detta sting. Den naiva friskheten häraf kan betyda en ungdomskälla, oändligt dyrbarare än all erkändhet, — ja, upprätthållelse häraf är *eo ipso* fortkomst, eröfring. Men endast åldern förbehålles i sällsynta undantagsfall den sammansmältning af jämnhet och nyhet, som är det verkliga bildningslifvets krona.

40.

Det var i själfva verket klimatsökandets sammanfallande med det produktiva lifvet, som gaf den sällsynta tjusningen af idyll och äfventyr åt Nietzsches författarskap: ett e m p r a k t i k ó n af anledning, som förlänar ständig naturgratie åt hela denna glittrande rörelse af vits, af allusion och ironi — af Proteuslif, kynism och tänkarlycka. Kanske har ett större exempel av asklepiadisk realitet aldrig framträtt sig i den nyare kulturen. Hans fängslande förmåga, hans gripkraft, hans lyckligaste uppfinning är helt ur denna grund.

41.

I spårsökandets kynism, i klimatiska upptäcktslynnnet, skall han alltid stå oanfäktad, nyskapande. Hans äkta glädjeeldar — de Genuesiskt äkta — komma ej att slockna, så länge mänsklig spiritualitet söker näring och tecken.

42.

Att få känna sig hel och lyckad, i n t e g e r, var honom möjligt endast i ett mycket ringa — ett glanslöst och "tarfligt" område. Detta var det n y a l a n d, han verkligen en gång med

genuesisk instinkt upptäckt. Att taga det i besittning — därtill räckte ej hans erfarenhetskraft: därtill lät han alltför godvilligt lura sig af en, trots allt, endast europeiskt orienterad psykologi.

Märk, att så länge nödvändigheten står klar för honom af att hålla enkelt oberoende och oberördhet såsom *rem prorsus substantialem* — så länge befinner han sig också i morgonrodnad af kraft, odelad håg, klara syften. Sedan han gått miste om detta *sub divo* — Anlednings kynism — stod han blottställd för hvarje angrepp, och hans ömdöme villades. Ja, har han ej, i grund och boten, äfven hos grekerna så godt som alltid tagit parti för det, i samma mening som hos honom själf — désorienterade?

43.

Hur har han ej diktat fint — om sina verk! I sanning, där är mera af "das reinmachende Auge" uti hans bref till Overbeck och Peter Gast än i "Morgenröthe" själf. Djupt och ädelt produktiv har han åtminstone varit i förhållandet till sina vänner. Jag tror att dessa bref skola öfverlevva, ja, redan hafva öfverlevvat

många af hans verk. Hvad finast där han velat, det springer upp i dagen i hela den djupa andliga närings sorg, kamp för lifsvärdighet och lifsvördnad, hvars eldfläkt fyller nästan hvarje sida af hans bref till vännerna. De kulturbe-kymmer, som Goethe och Schiller förtrott hvarandra i sina bref, te sig nästan svala, nästan harmlösa, i detta grannskap. I en mänsklighe-tens lettere precettive (om en sådan samling en gång gjordes!) skulle de intaga en af de allra första platserna.

44.

Goethe har aldrig blifvit någon kulturpoliti-ker. Allra minst var han någon — "fosterlands-vän". Den som böjer sig till visdom låter icke lura sig af tidsgeschäftet. Om hela hans si-tuation gäller hvad Nietzsche en gång skref till Peter Gast: "Es giebt keine 'deutsche Kul-tur' und hat nie eine gegeben, ausser bei mys-tischen Einsiedlern — Beethoven und Goethe sehr eingerechnet!"

45.

Sanning = icke-väld: musikproblemets hjär-ta. Ju enklare man kan ställa sig i förhållande

till ett enkelt, desto rikare är man. Mistralen och öfverdådet i all djup bildning ligger i en spegelglatthet och svalhet, en Musik — som ersätter all "musik". Hur girigheten är sällsynt! Hur detta är en sluten värld för de flesta! *ἡμερῆς σοφίης μέτρον!* Har ej Platons upplevelse af bildningen — bildningskonstverket i den mänskliga själen — allra innerst sin källa i hans stora släkt-arf: Solon-arfvet, *m e t r o n - a r f v e t*?

46.

Nietzsche behöfde visserligen ej afundats Emerson hans kunnande, men i dennes afstånd från allt diskursivt är ett samband med klassisk själsmetrik (och med forntidsvärld), som äfvenledes bringar honom till en helt annan, praktiskt erfaren medvetenhet af samarbete med *G o e t h e*, ställer honom i en helt annan grund af närskyldhet — för att begagna ett nordiskt begrepp: *f r ä n d e s t y r k a* — än hos Nietzsche blifvit känd.

47.

ἦθος ἀνθρώπου δαίμων. På Goethes tunga: "des Menschen Verdüsterungen und Erleuchtungen machen sein Schicksal." Och denna heraklitism

är för visso af ett vida varmare, ett vida djupare slag än den mans, som vid det ordet föresväfvat honom: Napoleons. Det är om en helt annan natur, han här — sanndiktat!

Det är i vår vilja att icke vilja förstå fattigdomen (ädel-armod: vilja), den fattigdom, hvori det icke finnes någon förödmjukelse, som vägen stänger sig. I denna eldsförvandlings rörelse, dess delande-segrande makt har i själfva verket Goethe alltid, utan våld, utan skakning lefvat.

48.

"Die vorsichtigste Existenz in manchem Betracht kann ja immer noch die mutigste sein in Beziehung auf eine Hauptsache." — Nietzsche (1875).

Lifvets djupa småsinne! Det var här han såg, huru ringa, huru litet i själfva verket det område var, som i den tyska bildningen var värdt att kallas bildning.

49.

En Demokritisk spiritus rector har föreläst Nietzsche vid hans första — egentligen enda lyckliga plananläggning: "das reinmachende

Auge". I denna temperatur — den sällsyntaste af europeisk spiritualitet —, hypnotiserad af den mänskligt-ekonomiska lagens mysterium, dess eld och svalka, möter han de båda egentliga mästarne af nya tyska prosan, Lichtenberg och Goethe. Den på en gång skulpturala och halkyoniska fasen i Nietzsches stilhistoria är ej svår att urskilja, i ljuset af dessa hans ögas fostrare, till stridsrenhet, till låghet, till lycka.

50.

Det är gemenskaps- och ostentationsmisären hans instinkt vänder sig mot. Men hans karaktär och erfarenhetskraft ha visat sig otillräckliga till radikalt fattande af, att man ingalunda kommer ostentationskulturen till lifs genom att själf gifva sig ett högre, ett "finare" ostentationsväsen i våld. Här låg en klokhets, en tapperhets värld, som, trots alla pröfningar, hans öga väjade tillbaka för ljuset utaf.

Det är om arten af ett mänskligt prepon, m. a. o. mänskliga energiers natur, som all bildning söker gifva underrättelse. Härtill är ingen mer tjenlig och bättre lämpad än den i kraft af samvete och smak utanförstälde. För allt som

gäller energier, är den stora frågan: afstånd. Att för sådant upptäcktslif ha varit danad — och förlorat innersta iakttagandes tecken, det är att blifva ställd öga mot öga med tomhetens Medusa.

51.

Nietzsches försök att ihjälslå den ständigt hotande misstanken att ha förlorat lifvet (genom att ha gått miste om de grumliga och tve tydiga affektiva utlösningarna och tillfredsställelserna) skulle endast ha kunnat lyckas i häf dandet af ett kristalliskt Apolliniskt kulturbe grepp: d. v. s. på den af Platon, i hans polemik mot diktningen, inslagna vägen. Så kan man verkligen säga, att det är Musiken han stupat på — och med ära! Han är i själfva verket (efter Lessing) Europas ende kritiker.

52.

Det finnes ett lifsvärdigt, ett *βιωτόν*, som är motsatsen till allt hvad önskans värld heter. Kunde vi se vår förtviflan, vårt Förgäfves, i ansiktet, skulle vi med detsamma befinna oss på säkerhetens och den raka viljans mark, i kraftens och glädjens rike, m o t t a g a n d e.

Allt hvad stor produktiv ekonomi heter tyckes ha sin grund i en afsägelse, ett afsägelseförsök gent emot allt hvad under viljeförkelnings värld lyder. Jag är öfvertygad om att en verklig — en ljust och högt dömande, vid ett jämförande af Goethe och Nietzsche skulle komma att finna, att den senare varit den, som haft den rikare utrustningen: för att blifva den minst svikande mot det daimonion af ädelt kontursamvete, som heter ande, — andes äfventyr.

53.

Nietzsche har på sin högsta bildningshöjd erfarit, att ett förnämare ideal var honom oundgängligt och nödvändigt, än den moderna musiken var i stånd att erbjuda. Häri ligger också hans egentliga förhållande till Richard Wagner. "Sternenfreundschaft" ... Där var klo i den vänskapen!

I själfva verket har han mycket tidigt berörts af klarhet om, att blott i den stora polemiken fanns väg för honom, — att hans händelses och äfventyrlighets möjlighet låg i frågan om en genomstrålning intill sitt lefvandes grunder utaf musisk princip. Det är just detta, som i några flyende ögonblick blifvit rent och varmt

förnummet af några af hans ungdomsvänner (in musicis et in philologicis) såsom ett novum och thaumastón af mänsklig uppenbarelse. Den äkta musikpolemiken hos Nietzsche är ett ringa men kostbart område. I sitt innersta har han aldrig kunnat undandraga sig Platos trollmakt. Den förnämhets värld, hans öga törstade efter, var grundad i en verklig och full upplevelse. Men endast så länge han verkligt, in sanguine, behöfde den, var den hans.

54.

Undra så, att han välsignat smärtan af sin ungdomsvänskaps stora skeppsbrott: undra så, att inför stingen utaf detta minne har hans själ måst öppna sig och blöda upp i vällust — åter, åter!

55.

"Aus Koth Gold machen!" Till Nietzsche kom det ordet i hans djupa nöd: från Attar, och Rumi, och Emerson. Men hvad "guld" var, det hade han icke det musikaliska örat till att fatta. Och sanningsblixten lisade honom icke.

56.

Kan en människa rädda sig ur högmodet och dess förtorkning, genom ett stort begrepp af smak? Det finnes verkligen områden af Nietzsches lefnad och lefnadspathos, där en sådan "stjärnemoral" ser ut att ha velat födas.

Hvad är det egentligen man kan kalla för äkthet hos en människa? Är det efter graden af räknande klokhet i hennes förhållande till finaste lockbeten (svalka och "höjd") man har att döma? Det djupast upplysande om smak tyckes sammanbundet med en ekonomisk jesuitism, som det vore en onaturlighet att vilja räkna till de föraktligare värdena.

57.

Automatía — *Fortuna*: från ena sidan — fångenskapen, från andra sidan — tacksamhet. Lifvet som försöks- och upptäcktsmöjlighet: i mänskliga, lyckligaste energiers utforskande. Men äfven under votivtafla — äfven i tacksamhet — måste frihet stå under fara och hot! Man får ej glömma, att i den probabla grundens lidelse (dess' middagshöjd och jämvikt) Nietzsche berättigats till en förhopp-

ningsvärld och till utsikter, inför hvilka det är åtminstone förklarligt, att han funnit Emersons bana otillräcklig.

58.

De rofgiriga — af förvanda örat, de tre mästarne af nya tyska prosan: Lichtenberg, Goethe och Nietzsche. —

”Es sticht dein Klang mich wie ein Pfeil,
der Ohren und der Sinne Heil”!

Den sanna utvecklingslinjen hos prosamästaren Nietzsche går från Leopardi till Emerson. Efter dessa båda har han en gång ställt Landor och Mérimée... för att slutligen hamna hos — Heine.

Oh, what a noble mind is here
o'erthrown!

59.

Då jag först lärde känna Emerson, var jag rädd för hans behärskning, hans oberördhet — såsom ett till ringa bana bestämmande: rädd för att alltför mycket behöfva honom... Att bakom denna glatta färd legat en kamp för genial ekonomi, hvars definitiva segrande ut-

gör ett stort och ljusfyllt faktum på vägen till utforskande och bevästande af mänskligt spirituellt lefnadsmöjlighet, var jag icke mogen att inse: det just — för grof för att behöfva.

Hvilken lycka är det ej, efter dunkla ungdomsår — när fjällen börjat falla från ens ögon — att då få blicka in i ett verkligt stolthets-sinne; obruten, lifvet igenom upprätthållen bildningshåg.

60.

I fattandet af dessa tvenne moment hos Nietzsche, i den klart paradigmatiske betydelsen däraf för egna försvarsbehof, såg jag länge en lycka: hans ställning till och hans upplefvande af Stifterska världen såsom lösning och tolkning för hemligaste framtidsförhoppning och tro, — hans värme för Pascal.

61.

”Han följer honom i ton, men han öfverger honom i sak” — säger Hans Larsson, om mitt förhållande till Nietzsche.

Ton är en stor sak.

Det var just hans sak, det gällt för mig att taga parti för: för Nietzsche, mot — Nietz-

sche. Där taga parti, där han försyndat sig mot det rena begrepp af krig, det *ἀμικτον δυσγοήτεον*, hvaruti hans lycka låg innesluten. Han var destinerad till erfarenhet: endast å erfarandes vägnar kan han angripas; endast å hans stora rätts vägnar kan han anklagas.

IV.

Nous n'avons que deux jours à vivre: il ne vaut pas la peine de les passer à ramper devant des coquins méprisables.

Voltaire—Schopenhauer.

1.

"Kall, misstrogen, afundsjuk" ... När har någonsin händt, att s m a k, själfkraf, stolthet kunnat undgå dylika anklagelser?

Smak kan vara det farligaste af allt. Mången har förklarats "borgerligt död" af mindre anledning.

Om något destinerar till äfventyr, till färd, då — smak!

2.

Det enda som lugnar och ger stadighet är att behöfva tanken. Asketerna ha rätt: ju längre från lusten, desto närmare förnuftet.

Man blir sig icke medveten utom i förhållandet till ett ondt, ett sjukt. Att söka sina sank-

tioner är blott att söka det klara ekonomiförhållandet till smärtan.

3.

Contra iram, contra taedium. — Endast den syn, man offrat för, är läkande, är helande. Utan offervilja — intet bildningsradikalt.

Intet är i stånd att framdrifva det äkta, utom smakandet och erfandet af en glädje, som gör oss spotska mot all "naturlig" glädje. Den andliga hungrandets konst, som kommer hvar mätthet att kännas som ett förräderi, är just den lifsfientlighet, hvarmed undantagsmännskor haft att betala sin lifsmöjlighet, sin — "försoning med lifvet".

4.

Där de varit ömtåligast, fruktande —, där de varit som räddast om skinnet: där är det hungern de varit som räddast om! Ty för denna art människa är hungern — nämligen den stora andliga näringssorgen — det enda som bepansrar mot lifvets eld och dess pilar.

Den yttre afhållsamheten var endast vehiculum, paradigmat för en inre. Det enda som värjer för tro är hunger.

5.

Det är endast de rike, som haft mycket att förbjuda sig. Den fattige behöfver icke spara . . .

Hvad blef ej öfverflödigt — för frihetsögas glädje! Hvar var något småsinne — rikare än sådant ögas!

6.

Hur upprätthåller jag samvetet för mitt bästa, mitt lyckligaste hungrande? — Finnes det väl något annat lifskriterium, något annat — sanningskriterium?

Att vara asket betyder ju intet annat än att ha sin kunskapskälla i äkthetsbehofvet. I själfva verket kan ingen annan litteratur tillerkännas verklig existens än den asketiska.

7.

Där a l l t var skal — ett sirligt, putsadt skal — där skrek man: allt är — k ä r n a!

8.

Större lyckoegoister än de, hvilka kastat allt på lågorna af det en gång upplefda mysteriet — fattigdom, ha icke funnits. Hvilka fuskare voro äfven de "store", vid sidan af detta!

Dessa divinationer äro frihetsupplevelsen i den mänskliga historien — själens stora kärlekshändelse: medan hvad man kallat historien knappast är annat än berättelsen om hur dessa spår igensopats och föröddts.

Att det stora nyhets-djupet kunnat upplevas —: öfver alla tankehändelser, öfver alla "bildningsupplevelser" står detta. Och dock kan en enkel människa upplefva det.

9.

All kunskap är ur tro. Äfven — tviflets. Äfven till tviflet hör en Plutarchisk villighet — den lättantändlighet för skönt, hvilken, trots Platon, icke förr än hos Plutarchos fått mästarkunnighetens stora uttryck: *εὐπειθία τῶν καλῶν*.

Äfven en Platons tystnad och outsagdheter (han var människa, lifvet hade en tomhetssida

för honom ock) måste man förstå sig på att höra. Platonläsare ha ett eget öra: för några har denna tystnat — kl ä m t a t.

10.

Behofvets lefvande sanning tyckes vara hela en människas rikedom. Hvad man är starkast vid att behöfva — för det gäller det offra: för denna hunger offra!

Allt ligger ju öppet för alla. Och de hungerande skulle väl ej vara sällsynta? Och ändå gifves det en hunger, som är det kostbaraste och sällsyntaste i världen.

Otroligt — hur föga ärligt en människa går till väga — ä f v e n då hon djupt vet, hvilken skatt af öfverlägsenhet, i all sannfärdighet rymmes! Är det hänseendet (den skefva blicken) hon af allt har svårast att — missunna sig!

11.

Den värdefullaste af alla publika framgångar ligger i det slag af verkan, af erkändhet, som, samtidigt och e o i p s o, inbegriper obemärkthet, glanslöshet — isolering.

Det löjligt godtrogna öfverskattandet af publicitetens betydelse måste en gång nödvändigt

föra mänskligheten in på den verkliga misologiens väg.

12.

De närmaste — och största motiven har aldrig varit någon trängsel om. Alla vilja komma förbi hvarandra, — ingen bryr sig om försprånget! Och stundom kunde man, öfverhufvud, frestas att tänka, att det berodde endast på en synvilla, att någon tyckes öfverlägsen, någon före. Divinationens kraft, till ett enkelt, ett rent, ett åmikton, är väl det sällsyntaste ögonblicket i all tänkarlycka.

13.

Där täflingen icke går ut på något annat än andras meningar om ens värde, där täflar man, rätt och slätt, — om andras vapörer.

14.

Där man vill öfverträffa de märkande, de skarpsynte, finnes blott en utväg: lyckan.

15.

Kontur är krydda, — som gör kryddor öfverflödiga.

16.

Idyll utan geist, utan salt: just motsats af idyll.

17.

Där erfarenhetskraft saknas, där hjälper ingen än så utbredd bildning.

18.

ἡμετέρας σοφίας μέτρον —: det var djupfattning af begreppet vittert, som gaf mig ledstjärna; — bildningsradikalism contra smakfe-minism.

19.

Låghet är ett ästhetiskt-ekonomiskt, d.v.s. konstnärligt begrepp, följaktligen — icke något sentimentalt begrepp. Med de modernes "ödmjukhet", deras "ringhet" o. s. v. har det intet att skaffa.

Där ett varaktigt härskardugligt uppnåtts, har alltid legat en själfbetvingandets maktlust inunder. Det är väl fråga, om en sådan känsla kan tilläggas bestämningen "renhet". Aldrig, i alla händelser, i sentimental mening!

Har någonsin, för tankens och smakens män,

något annat som vackert gällt än det, som är af ett sträft, m. a. o. ett renligt slag! Sentimentalitetens ethos hör till sluddrets, till kryparmännens, den kristet-humanistiska vattensoppans — icke till smakens värld.

Gemenskapskänslornas råhet avslöjar sig bäst ur den "själfklarhets"- och "naturlighets"-synpunkt (hoc est: m a r k n a d s-synpunkt) hvarur de i grunden alltid ses af sina kurtisörer och förfäktare. Smak är fosterlandslöshet, och ingen biskopscirkus. Kärleken till ren luft och rena linjer är oskiljbar från en viss misanthropi, en viss — "asocial instinkt".

20.

Att lefva helt och hållet i en tabula-votivatanke skulle afväpna lidanden, och skulle vara en väg till de finaste höjder af tanken. Hvarför griper man ej om detta enkla lefnadspathos, som redan den simplaste jämförelsekonst lägger en nära? Hvarför ej vilja medlen, då man m å s t e vilja målet — friheten!

21.

I b i n d e m e d e l — hvilka ställt tacksam-

hetsklokhet på prof: där är värdt att se och lära! Stolthetsfråga, ställd på sin spets: ofta ett bindemedel för stora och lyckliga ting. Där lefnadsvärdighet stort och ljust måst fattas — där är alltid nära till det försoningsljus, som hör till tankens och konstens yppersta. Men i ett *c a u s t i c u m*, som ej haft nog af det utomordentligas stränghet och udd — där låg ofta nedgångsväg, förfallsväg för djupa krafter.

22.

Rivalitet i lyckas ljus: den djupa sällsyntheten.

I sann ömtålighet är upprättelse och utplå-nelse. Såväl modet som styrkans ekonomi ha sin fråga löst — i modet till tacksamhet.*) De djupast uppdragande, afslöjande äro icke klandrarne, anklagarne. Det är egoismen af behovets lefvande kraft (den asklepiadiska egoismen, ögats — att se stort) som försmår klandringslust.

*) Klarare har detta förhållande sällan kommit fram, än i dessa ord, som Plutarches låtit modern rikta till sonen — *Coriolanus* —: *καὶ μὴν οὐδὲν μᾶλλον ἔπρεπε τηρεῖν χάριν ἢ σοὶ, πικρῶς οὕτως ἀχαριστίαν ἐπεξιόντι.*

(*τηρεῖν* = iakttaga, vårda, vakta.)

23.

Ex nova vita. — Den egentliga lyckan af bildningstanken: den ofelbara eris- och prodomo-instinkten af realitetsförhållandet såsom landnams- och upptäcktsmöjlighet — det, hvarom den egentliga, och lyckliggörande, täflingskampen står.

24.

Mot lifsäcklet, och förtviflan öfver alltings ihållighet, finnes kanske intet verkningsfullare skyddsmedel än en klokt fasthållen — i nyhetsfriskhet bevarad — tacksamhetskänsla. Och intet "hedningeapostelns" ord talar säkrare till mitt hjärta än detta: καθὼς ηλεγίθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν. (Kor. II, 4). Det har kommit ur ett hjärta, som smakat hvad trötthet är — och räddning!

25.

Man borde låta förbluffa sig af tråkigheten, men aldrig af — jämnheten! Och hur lätt förväxlar man ej dessa båda . . .

26.

Enformigheten är något, som måste anam-

mas med hull och hår! Annars blir den —
"mördande".

Den hela, styrkande enformigheten: lifvets
ljufvaste vin!

27.

Ovidlådenhetstanken hos Plutarchos. — οἱ
τῶ τὰ πράγματα τῶν χρημάτων ὠνητὰ, μὴ τὰ χρήματα
τῶν πραγμάτων ἡγεῖσθαι, πάντων ἐκράτησαν. — Och
För språnget.

Hvarje sol är en förbigången. Den glädjedju-
past verksamme: ostörd, pragmatisk — likt
solen; förbigången — likt solen!

En människa är ju under alla omständigheter
en förorättad, förbigången — med barnet och
dåren i sitt hjärta. Skulle hon icke vara för stolt
för — "rätt"! Är ej den klara färden lön nog, då
finns ingen lön.

Du verkar ej... Men är ej detta: ostördhet,
ungdom, nyhet! Att ha utöfvat en verkan, att
ha "vunnit anklang" — när är ej det detsamma
som att icke längre få känna ögas djupa sällhet
inför oskärad synkrets, obeträdd land?

28.

”Sei nur nicht gemein:
so kannst du überall in einer Wüste sein.”

Det är den enda öken — den enda ensamhet,
som duger!

29.

”Frei, aber Allein”... Många ha haft det
ordet! Och trott sig höra till de ljuse, de stolte
— men i värre snärjen fastnat — än någon kon-
junkturhänglare!

30.

”Sieh, ein einiges Wort oder zwey sprechen
alles — — das ist: Bis lauterlich und gänzlich
an dich selber.”

Hvilken nåd är det äkta frihetssinnet, — ovid-
låtenhetstanken! Hvilka världar af afstånd —
— mellan den rena mystikens frihetsdivination,
hos Eckhart eller Nietzsche, och den lama kvaf-
heten i en modern konstande!

31.

Att söka lyckan (icke ”filosofien”) i de klara
begreppen; att söka de klara begreppen — för

de fienders skull, man bär inom sig själf: det är det, som gör tänkaren.

32.

Ensamhet och arbetsstolthet. — Det är just i de kyniskt hvardagliga tingen, som försvarskraft i de högsta, de subtilaste, växer. Regel, ordning —: naturligt isolerande! Den som älskar regel, kommer att älska bördan — ja, kommer att sätta hela sitt lif i denna kärlek. Utan hvardaglighetens glädjeeld är allt för honom — ensamhet!

33.

K á t h a r s i s —: den enkla glanslösa vägen. *Motus in loco natali placidus*. En sådan låg, trots allt, under den aristoteliska tydningen af det tragiska. Det är kanske i en instinkt till germanism och mystik, som Goethe på sin högsta ålder vändt sig med så egendomlig förhoppning till Aristoteles. Endast ur musiskt upplefvande och sammansyn är väl detta hans ord att förstå —: att finge han lefva lifvet om från början, skulle för hans forskningsdrift i konstnärliga frågor Aristoteles blifva ledstjärna!

En filosof, sade någon — när jag var ung — bör icke endast kunna läsa grekiska, han bör kunna tala grekiska! Han menade rätt, nämligen — t ä n k a grekiskt.

34.

"Krig är alltings fader." Det kunde varit hos en af de mjukaste, en af de mildaste, denna sats format sig —: det rena ögats sats!

35.

Endast smak skyddar. Det är eftergifvenheterna, man hårdast bötar för. Den som från ögats värld ej är utesluten, han är aldrig utesluten från musikens.

36.

Tankens lycka ligger helt och hållet i klarheten af afstånds-, af vilje-kontur: det lifsafstånd af sol och is, hvarunder allt, hvad till ande är döpt, i denna värld lyder. Hvad är det rena spelet? hvad — äkthet? Din själfkännedom samvete och dess gynnsamhet, dess "goda tillfälle": det goda tillfället för detta samvetes logik — dess själfuttalelse.

37.

τὸ κατὸν: ett jämviktsförhållande mellan outtömligt af sundhetselement och outtömligt af anledning (causticum). Friheten: ett snubblande nära! Men hvarje närhet förblindar. Där närhet och afstånd blifvit ett, är den levande punkten. Ett vaticinium till stort bygger alltid på outsläckligt af ömtåligt, af brännande. Tu Marcellus eris...

Äfven den "probabla grundens" lycka — härifrån betraktad som ett underlägset! Saklighet såsom sällhetsgrund — visshet om utvaldhet till erfarenhet tack vare ett "virus"; kongruensupplevelsen som uppenbarelse (*θέματα — ζηήματα!*) plötsligt lyckliggörande med en förvissning om gränslöshet, hinderlöshet...

38.

"En man: hvarken glad eller sorgsen". — Snobbismens, värdighetsäflans sista ord!

Men jämför härmed Gustaf Banérs sista ord till sina barn*)! Ofikenhetens och manlighetens ord! — Den mänskliga värdighetsdrömmen har

*) "I skolen för ingen nöd önska er att dö, för ingen vällust att lefva."

sannerligen icke haft mycken plats i denna världshetsstinna värld. Man måste gå till Tacitus för att någon gång möta en atmosfär af detta.

39.

Stålets genesis, dess "idiosynkrasi" . . . ? Samma karaktärsdivination å e g n a v ä g n a r, som förestafvat Goethes tydning af Fredrik d. Store, uppenbarar sig hos Nietzsche: i hans blick på Demosthenes. Den djupa skilnaden ligger i detta, att Goethe har känt sig som en öfvermakt, som — l y d e r. Hans uppgifvelse-tanke är förankrad i icke-våld-tanke; hans vilja till makt: vilja till musik. — Att mäktigt leda och härska är hans lidelse. Och dock har denna lidelse icke skadat hans själ. Ty i denna lidelse föddes en annan: hans spårsinnes, hans heuristik. Kärleken till att ledas och behärskas af det mjukaste.

40.

Ekonomi och glädje — såsom de stilla drifkrafterna för hans inre öga och dess urskiljande, delande segrande makt. Hvari ligger till sist rikligheten af hans nogaste erfarenhet utom i det egendomligt smidiga, snabba, förslagna,

ständigt rörliga spelet af dessa tysta grundfaktorer? Goethes arbetsglädje och rörelsesätt står som ett af de egendomligaste uttryck af mänskligt *ηθος*, utan hämning, utan störning — genomträngdt och mättadt af en musisk strålningskraft, som ännu ej i de högsta åren låtit dämpa sig.

41.

"Icke afundas sig själf": Dantes stora ord — räddningstankens enkla uttryck. Icke låta hemliga afsikter och beräkningar stjåla från kraften. I uträkningsfrihet och planlöshet: ledd och förd. — Har man egentligen sitt *h v a r f ö r*, utom där man är — *l ä n g s t u t e*? Där man ingen annan fiende har än sig själf: där man ej anklagar. Tveklös håg och fläckfri färd — hög färd, utan högfärds vånda och snöplighet.

Vida närmare låg faran för Dante till en förväxling, ett afsteg från hans största natur, än för Goethe. Någon "stridens man" var han i grunden icke! Det finnes, lyckligtvis, en aktuell och produktiv värld — glanslöst dold — bakom den än så aktenligt dokumenterade. Bättre förspändt har ingen än den, som i kraft af syn af sanna titaniske andens möjlighet fått ledstjärna

för räddning och hemkomst: den i kraft af sådan syn, sådan tids-enlighet — "otidsenlige".

42.

Picciola. — Där ett mänskligt lågt har träffats — däromkring skall grönskas och växa! Visst är det ett mänskligt symptomatiskt, ett om mänskligt egandes mystère djupt underrättande, som vittnar i det förhållandet, att ett sådant verk som Picciola kunnat ha en så djup och fin framgång som det en gång haft, och ännu alltjämt i stillhet har; kunnat verka anslående, vederkvickande, svalkande på så många mänskligt fullblodiga personligheter. Ty den episod som är dess egentligt essentia (fången och plantan) bygger på ett elementärt ousinligt af sanning, visar på en kraftåder af lag, hvars hemlighetsfulla närvaro utgör den rätta trollkraften och sirenmusiken under denna poesi — så bortom all poetisk konvenans. Intet ligger djupare begravet i äfventyrets hjärta och dess vindbrus än hvad åt människa är hem. Intet blankare tomrum på de mänskliga upptäcktsresornas karta än den mänskliga lyckan! Där ett mänskligt hjärta blifvit gömdt, strålar makt —: gömdt,

såsom allenast ett mänskohjärta kan gömmas,
i det n ä r a.

43.

Öfverraskningen af det näras betydelsedjup
—: det närande — ur det nära! Det var i dessa
genombrott och genomskådanden, som alltid de
största hoppfullheter haft sin födslogrund.

44.

Dem som utsagt det näras rikedom träffar
man aldrig bland närklokskapens folk, aldrig
bland — närighetens.

45.

Nietzsche och Spinoza. — I in-
skränkningen som svalka har han mött honom,
— och i samma ögonblick känt sig som upp-
täckare af en rymd och bana — en expansions-
möjlighet i denna inskränkning — som strax
sprängt afskeds genuesiska purpur öfver detta
möte!

46.

Bene luxit qui bene latuit! Där om ljuset
— af en utan svek gömd — burits bud: d ä r

tänkarlycka! Där om ljuset — af en utan hat
dold — burits bud: d ä r tänkarlycka!

47.

Endast i konsterefare: asklepiadisk, sökande
— spårsökande, teckensökande. Äfven handen
måste vara genomträngd af metron-ljuset. Män-
niskans förmåga af kunskap: människans för-
måga af lycka. Den klara epikurismen!

48.

τὸ πρέπον ἀνθρώπινον —: att det rymmes af-
lägsenheter, liffsafstånd, klimat — i det n ä r-
m a s t e.

I det trängsta: svalkan och rymden, och —
"vingar till att flyga långt bort under morgon-
rodnaden och gömma sig". En nyttig, en väl-
görande vore den, som egde det ofelbara sinnet
för ett *πρέπον* af mänskligt klima, eld och —
svalka.

De afslöjande krafterna i Österns tankevärld
tyckas bero af en outtömlighet i hängifvenhets-
förhållandet till svalkans värld — till ett grund-
tempo af öga, af andning — inför hvilket san-
ningsförhållandet i Västerns mening står som
en slapp — "sundhet".

49.

M n e m o s y n e. — Sannerligen, den som varsnat hvilken umgängeskunst, som en djupfattning af begreppet minne och minnesvård innebär; den som varsnat möjligheten att få bestämma hvad man vill minnas, hvad man vill vara hemma för — han har gjort upp med vanitas vanitatum, han har sett till grunden af amusien under all Predikar-djupsinnighet om alltings fåfänglighet och onödighet! Han vet hvad det är för slags "tigerjakter", som Giordano Bruno (och Tegnér...) har talat om. — T i s c o n g i u r o, N o l a n o —!

50.

Det är sannerligen icke att klaga öfver, att vara af den natur och karaktär, att man har att föredraga friheten för — friheter! Mången som blifvit kallad själfplågare har just varit en af frihetens utvalde. — Drömmen om en frihet, som skulle ersätta alla friheter, har kanske varit den djupaste klokhets kloke öfvat.

51.

Den mänskliga energiens natur är en hemlighet: ett fångenskapsmysterium — som friheten.

52.

Hur sällan fanns det en seger, ett "resultat", där det ej var segraren som — afväpnades! Hvad står egentligen för en människa att vinna med hela hennes "nobla sträfvan" och all hennes "förädlingsdrift", annat än det — att fläckarna synas desto mer! — *Combattre toute ma vie!*

53.

De största meddelanden ha ofta sprungit upp ur den källan och det förhållandet —: att aldrig ha tagit goda underrättelser på allvar!

54.

Taga sina underrättelser i förväg: göra sig oberoende af sina misstankar. Se mörkt på rätta sättet: blifva dragningskraft för underrättande — undsättande makter! Den som aldrig kunnat glömma — hvar skulle han ha någon "oupplagdhet"!

Där man känner sig riktigt ung, är man i stånd att se på sig själf, sina utsattheter, angreppspunkter — med skadeglädje. Mången god och stark bana har byggts på försoning med misstag. Försoning — i skadeglädjes tecken!

55.

"Ärans törnestig" var en ljuflig stig för mången — jämförd med den som vidtog, där äran nåtts! Svårare, långt svårare — så klagar Ola Hansson — finner han sin belägenhet på äldre dagar, sedan erkändheten kommit, än någonsin i den fullständiga tystnadens och oförståndhetens tider. Hvad betyder detta? — Att han tagit erkändheten på allvar! Hade ej så varit, skulle han fortfarande fått känna sig i strids och ungdoms — i hjärtestyrkande, viljebevingande oförståndhets ungdom och dess mod. På den sunnda sidan är man först då, när man inser, och gläder sig åt denna insikt, att man mera borde frukta för erkändheten än för försviflan. Ett verkligt förhållande till idé skall aldrig behöfva riskera någon erkändhet.

56.

Bittrare ord ur ett författarhjärta får man leta efter, än åtskilliga af sådana som brustit ut ur Goethes!

"Rechnen Sie überhaupt nicht auf Anerkennung. Man wird Sie benutzen, ohne es Ihnen zuzugestehen, ohne Ihnen zu danken, ja man wird Ihnen das Ihrige wiedergeben und ver-

langen Sie sollen sich dabei als Schuldner bekennen..." Så talar en oberörd, en "olympier" ...

57.

Att det icke hjälper med musik, då man ej har den idealskapande kraftens nåd: den varningen borde man läsa ut ur Frödings lifsöde och natur, — ja, att musik icke är, såsom ande, såsom rätt (vore den än så "vacker") annat än ur den idealskapande kraftens grund: denna stora Platonism!*) Det kan vara vackert nog af en filosof att kalla Fröding vördnadsbjudande, men det är en försyndelse mot musiken — och Platon.

Hur helt annorlunda rak, ogrumlad, klar står ej Nietzsche gent emot de lyriska "storheterna" — en Baudelaire, Verlaine o. s. v.

58.

Märk den slående, enkla, och sammanfattande frågan, som en af Lenaus vänner ställt sig — den innesluter kanske i all sin enkelhet allt

*) Det är många år sedan Wilamowitz fällde det ordet, att har man en gång sett en författare begagna sig af uttrycket platoniskt (i den välbekanta "meningen") behöfver man sedan icke se mer af den författaren!

hvad vetas och förklaras kan till Lenaus, till hans själsfränders historia —: "War er vielleicht eine zu tief angelegte, zu gewissenhafte und religiöse Natur, als dass er so leichten Herzens, wie die meisten Menschen, zugleich auch mit den Genüssen der Welt und den Wagnissen des Zweifels aufnehmen konnte?"

Ledan och vreden är det, som tillfogat sådana människor de hårdaste slagen. Lifsnjutningen i och för sig var icke deras största fiende: nej, hänsyn till människorna, undfallenheten för människorna! Deras naturliga läkedom — den som de ständigt behöfde, och icke förmådde skänka sig, — var ensamhet, slutenhet, vakt om en lycka, som var svartsjukare, obönhörligare än livvets "skönheter", vakt om en gemenskapskraft, ädlare än alla sammanlefnadens fadda fröjder: de ha omkommit — u n d e r n ä r d a.

"Wagnisse des Zweifels" . . . Nej, det var just i dessa faror, i detta hårda vågstycke, de skulle funnit den näring — och n ä r i n g s s o r g — som räddat.

59.

Phoibos — renaste guldsträng: anled-

nings stadga och täthet. Fast mark och för-
språng är intet annat än ett ungdomligt för-
hållande till anledning och anlednings täthet:
det förhållande just, af hvars saknad "ungdom"
(i ordets fattiga, tomma mening) lider och
måste lida.

κείω δ'ὡς τὸ πάρος περ ἀπνους νύκτας ἰάβον!

Se där kulturäfventyret, och — kontursam-
vetet: Saltets princip — och rörelses. Det är
denna ro — gnista och sparpennning —, det är
denna granntyckthet och detta förakt (*φιλοπόνου*
ψυχῆς —) du måste hvarje dag kunna uppvak-
na till. Hvad är all lifsfyllighet, allt glansfullt,
emot att vara v ä r d sådan fattigdom, sådan —
högborg!

60.

Smak är själfständighet. Servilism och smak-
löshet gå hand i hand. Man smakar sig till harm,
till genstörtighet, till grymhet. Men man sma-
kar sig äfven till — lyckan. Den födde betjen-
ten må bli hur ästhetisk han vill — en betjent-
smak skall han ha, och ingen annan. Och trifvas
som fisk i vatten. I kolingnation.

61.

Att kalla människan k o m i s k skall icke

lyckas! Därtill är hon, med sina fysiska såväl som moraliska processer, för vidrig. Kanske kan man (ur denna synpunkt nämligen!) tillerkänna åt henne ett stänk — icke af tragik, men — af allvar?

62.

Hvad det var, hos de stora tänkarne jag ville?
— Trodde jag mig få v e t a något?

Jag ville a n d a s hos dem.

63.

I villkoren för sin personliga förbättring — däruti se sin sanna rikedom. Den sakliga egoismens, den egoistiska saklighetens princip.

Hvar skulle man någonsin få hoppas i sak uppandas, utom där, hvarest man täflar endast med sig själf? Ett *ἀριστέειν* pro se: det lyckligaste vi kunna nå. Låghetens dietetik: flyktens! Ty endast det enklaste tillhör ousinlighet. Ingen än så spirituellt snobbism garanterar förnyelse!

Det "riktiga"? Den bästa egoismen; den sanna klimatfrågan. Hög g a î t é.

Det spirituella modet: otvunget utmanande, med klok provokation af motstånd — förlängande sin bana.

64.

Är det ej slutligen hela personlighetens framväxt och dess ställning till den omgivande världen, hvaruti den poetiska kraftens djupaste element rör sig, just detta, som är dess — d i k t?

Det borde i sanning lämnas åt danskar och tyskar att begagna ordet "diktare" som yrkestitel! Diktare är karaktärs-distinktion. Kan aldrig vara yrkestitel.

65.

Det benhårda filisterdömet — i det mjukas, det varmas värld! En Kierkegaard skulle blifvit mindre beled, om han födts bland preussare i stället för bland danskar.

66.

All manlig kulturinstinkt har ju gått ut på att upptäcka skyddsmedel — mot kulturen.

Det kunde nästan tyckas eftertänkligt (autobiografiskt!) att C æ s a r bara hunnit några få

rader i sina Galliska kommentarier, då han känner sig föranlåten att ge bildningen ett hugg . . .

67.

Många formler har jag lefvat mig till. En af dem, som komma att lefva, är denna:

s u b d i v o — p r o d i v o.

68.

Den ständiga nödvändigheten att befinna sig på smakens och tankens vägar —: hvad skulle det vara annat än i denna rörelse du måste hafva din funktion, — reningsmöjligheter, soningsmöjligheter! Var glad öfver realiteten af detta tryck. De stora tankarna ligga i ett barnsligt helhjärtadt, hängifvet af försöksuppriktighet. Ja, heller icke det fysiska ljuset åtnjuter man i grund och egentligt delegarskap — annat än under hot, under flykt!

Äfven om lusten maskerat sig med stillhetens yppersta medel, är paniktillståndet, i n n e r s t, icke att taga fel af. Men i det uppriktiga själskvalet och förkrosselsen kan vara grund och säkerhet, och i n n e r s t råder ingen panik.

69.

Intet är af djupare tillräcklighet i konst än hvad som under sken af ett ofullständigt drifver och tvingar till — tillräckligt.

Så länge man har kraft att neka sig något, har man innehåll af lifvet. Det är på denna väg man har det bästa ljuset — det tidiga, det unga.

Ensamhet och skyddslöshet — alla nöjens efterspel.

70.

Grund, andlighet, *πράγμα*. — På fastare mark i ett produktivt, ett "andligt", är man aldrig än där, hvarest man har sin egen förbättring — vore det också "bara" en fysisk — i ögonsikte.

71.

Den probabla grundens pragmatik! — Finnes det egentligen en bättre "andlig säkerhet"?

Det högsta goda: den bästa anledningen? Med ett annat ord — ur Platos Eros-andes djup —: den bästa fattigdomen.

72.

Hvad man fullast lefvat kunde varit ett slags form, ett parådeigma. Hufvudsaken: att man

hade något att skydda. Hvad som kallats vackert skal kunde ha varit värdt högre benämning. Det "epikureiska", det småaktigt konvalescens-artade försvarar sig stundom såsom hägn för ett spirande, en lefvande ömtålighet — af förhoppning, af framtid.

Så mycket är väl klart, att ett sjukt, som medför horisontutvidgning, är bättre än en hälsa som betyder en förträngning. En hälsa som icke skymmer, ej förfalskar erfarenhetstanken (hvilken alltid är en kraft ur svaghet!) måste nödvändigt vara ett slags "holiday-health", för att bruka den Emersonska termen. Att vara, hvad man kallar, klen till hälsan har kunnat utgöra en högst väsentlig kunskapstillgång. Mången har helt enkelt aldrig kommit till erfarenheten af, huru litet, när det riktigt gäller, man (som Wikner säger) "kan använda af det, som man i det friska tillståndet fört så bittra strider om". Och det är en synnerligt viktig upplevelse.

73.

Den pragmatiska mänskotanken — ur forntidens djup, nu och alltid:

Hvad skulle väl dag ha för mening, om icke denna —: skydd mot natt! Hur vore det väl

möjligt, att annat än som låg, såsom fruktande, komma ljusets skyddshemligheter, dess läke- och försvarskrafter på spåren? Ett mänskligt realitets- och sakförhållande (eo ipso: forskningsförhållande) tyckes nödvändigt stå under fruktan och hot såsom pådrifvare. Uppriktighetens Paulinska natur skall alltid röja sig: kraft ur svaghet.

74.

Öfver hvart studium, vishetskärlek (filosofi) står detta studiet: att vara rent stämd. Om fromheten är ett outtömligt af musik (och är ej filosofien den bästa musiken!) då fanns ju för den förnuftige —

”who many a noble gift from Heaven
possessed
and faith at last — alone worth all the
rest”,*)

intet större att bemöda sig om. Ingen stolthet når högre. Må vi vara glada, om det är på oss, som den icke alltid milde Jacob Böhmes ord få gälla: ”Icke dömer och fördömer jag den begärande sökaren, den der i blindhet söker, och ej

*) William Cowper: Epitaph on Dr. Johnson.

vet hvad han gör, i ty att han arbetar på Guds stora unders byggnad, ty han skall sin lön på slutet finna, alldenstund han står i viljan att intränga till Gud, och förblifver emellertid i byggnaden". (Hermelin.)

75.

Att göra sig sin uselhet till slagruta —: är det detta, som är "moralen"?

Hvad gagnar upplevelsedjup — då man begagnar sig af sin upplevelses klarhet, icke i främsta rummet till eget bättringsnit, utan till att skadeglådigt öfverbevisa andra om deras oriktiga förhållande!

76.

Att förstå att begagna sig af sina karaktärsbrister . . . till ett fint, rikt spel!

"Ditt hjärta var kallt och hårdt som stål. Det fanns däruti blott en liten gnista, men hon föll på ett svafvelberg."

77.

Den som ur kändedomen om sina karaktärsbrister gjort sig sin upptäcktskälla och hämtat

bevisningskraft för — just hvad världen kallar karaktär . . . är väl han en bedragare?

Men trösten att ha "stora" olycksfränder räcker ej! Det inre ljuset är något som aldrig kunnat egentligt tändas och slå ut, annat än på ett villkor: att först ha kommit underfund med sin egen lögnaktighet. D e t är en mycket exakt vetenskap! Mången "skolad tänkare" har utmärkt väl förstått att undvara den.

θήματα - ζηήματα! Den som gått sig till sina tankar — plutarchisk-rousseauisk — skall igenkänna sig hos erfarenhetens störste. För ingen skall han behöfva vika här.

78.

Man måste både tro och icke tro på möjligheten att utplåna misstag. Där man icke har något att utplåna, icke något att taga revanche för — där har man kommit ut i en ljum och äcklig stiltje.

79.

Att så småningom afslöja för sig sina egna förlorade möjligheter! — ligger ej häri en stor del (kanske den största) af hvad vi hos en människa kalla "utveckling"?

80.

Välviljans grund, — fördragsamhetens, "objektivitetens"?

"Je n'en connais qu'un: c'est d'être bien chez soi. Alors tout le monde vous respecte." (Voltaire.)

Hur t o r r t är det egentligen ej bestäldt här i världen med den välvilja, den gemenskapskänsla, som är något annat än — ett varmt sludder!

81.

Det o s e n t i m e n t a l a och dock — b ä f v a n d e glada tillika, som kännetecknar hvarje berördhet af ett stort konstbegrepp. Intet mer främmande för konstens väsen än — "rördhet"! Ett drömmardrag gör sig ju öfverallt gällande, där en personlig régime och tjenst gripit in öfver ett lif. D e t t a drömmardrag kännetecknar äfven den forskande, vetenskapliga typen.

82.

"Humanism" —: intet annat än andlig frihet, sådan den företrädesvis yttrar sig i konstnärlig radikalism.

"Andlig frihet" —: i ren mening, k y n i s m.

En man som Beethoven vore utan tvifvel att be-
teckna som just en återupptagare, en förnyare
af den verkliga humanismens kraf och syften.

83.

Beethoven — alla kvafva naturers fiende, i
grunden. Men hvad ha ej slaskighetens präster
och prästinnor — de kvafva, de ömma! — för-
stått att göra sig till intäkt . . . Det är den kapi-
tala punkten, humanismens hjärtepunkt, *d e n*,
som ger hela det klassiska förhållandet till till-
varon, som hos honom möter upp, virtus-koncep-
tionen, vandrartanke (contra lönetanke!) —
d e n, som för de andra heter: "negativism".
Den, som fått ovidlådenhetstankens eld i sitt
blod, har dock aldrig rätt *t a k ö f v e r h u f -*
v u d e t, aldrig rätt lockbete för sin tankelycka,
utom såsom fosterlandslös, asocial!

84.

Man behöfde visserligen icke låta imponera på
sig alltför mycket af de konciliantes räfstreck i
denna världen. En värre syra låg ofta under de-
ras försonthet än hos mången i grunden upprik-
tig krubbitare. Är man i *e n t r a v e r s* kommen
och måste däri fortfara, behöfver det inte vara

så farligt. På klart genstörtig väg har mången af de bästa kommit till det klara. I vintrig lust och vintrigt mod ha stundom hårda motsägelser försonats. När har egentligen en människa nått till verklig bredd, utom där hon förstått att — "hålla sig på sin kant"!

85.

"Saltet" är kontursamvetet; det mänskligas prepon.

Är det ständig Nyhet man älskar: hur skulle man kunna älska ett — mål?

Ett *nec ultra* af tidighet, af första-ljus, af — "konvalescens"!

Tankens glädje är hel och hållen, i Plutarchisk, i Lessingsk mening: vandrarglädje. Det personliga försökets frihet — friheten att vara utan hvart — "mål".

Saltet af ett *zauóv*—: däri ligger den springande punkten af hvart utomordentligt, hvart varaktigt. Det lefvande behovet, den spontana grunden! Här den friska skogsvägen: den fina friska — fattigdomen.

Ingenting för "pennans män" det där — och alla deras stilattiraljer. För de i eminent mening

produktiva gifves ingen annan moral än kontur-
samvetets. Den andliga rörelsefrihetens källor
ligga för dem i en ekonomi, på det närmaste för-
bunden med smidigheter, konturkänslighet, för-
slagenheter, sådana som blott få ha öga för. En-
dast på sparsamhetens, återhållandets, koncen-
trationens väg ha de fått förnimma den fläkt
från möjligheternas rike som berusar och ger
vingar.

86.

Naturen själf — och dess salt — skulle ej
uppresa sig emot det plattas våld? Jag tror att
det ligger egentligen en större fara i den alltför
vissa, alltför lätta trösten.

Det lagom af — yttre — goda villkor, som
Platon anbefaller, kan aldrig nog spirituellt, med
aldrig nog platoniskt omfång af inre värld tydas
— öfver-sättas!

87.

Ty den naturliga goda fiendskapen, den af
smak och höjd betingade, — den måste obrotts-
ligt hållas klart och rent omkring! Här duger
det ej med varmheter, ej med godheter. Nej
— aldrig låta insöfva sig i någon säkerhet be-

träffande de förhållanden som tvinga till slutenhet om ideal, smak: nej, att tvärtom välkomna hvarje sting, som tjenar till att hålla minnet lefvande, vissheten skärpt om nödvändigheten att avsluta lifvet på klar plats! — Märk, att det så ofta varit just ur dessa reaktioner och skakningar, som i all synnerhet beskyllningarna för en "pathologisk otacksamhet" mot så många utomordentliga naturer plägat hämta bevis och åskådningsmedel. Det var umgängeslögnerna och eftergifterna (ja, efter-giftet!) — allt det, som för halfsmakens människor utgör lifselementet själf — hvori deras djupast nedbrytande kval vuxit.

88.

I den "sympathiska inställning" till alkoholen, som så mången nykter streber ådagalägger, ingår ju ofta (icke att förglömma) ett korn välbetänksam skadeglädje, öfver att se andra beröfva sig arbetsduglighet och spänstighet — lämnande morgondagens rum för honom. Den högt beprisade s. k. oförbränneliga idealismen grundar sig utan tvifvel hos de flesta på liknande utsiktsfröjder. De stora världsolyckorna ge så för-

tjusande skönt armbågsrum . . . för nytt friskt strebertum, ny beställsam servilism!

89.

Försoningar. — Det låter rart (vid vackra glas i synnerhet) när den hvitnande gamle hviskar till en annan sitt frater, sol est ad occasum! låt oss glömma och sluta fred. — Men när han vaknar nästa morgon . . . jo, fan ock, har han glömt!

90.

Hur månet friskt och meningsrikt mänskoöde har ej haft sitt ursprung i en förening, en ouplöslig sammansättning, af sträfhets och vekhet, af stolthet och blyghet, som hotat alla lifsmöjligheter med kväfning! Hur mycken arbetsstolthet, hur många hemliga essenser och tankeenergier, ersättningsskapandets djupa förslagenhet och utsmyckningskonst, ha ej haft sin upprinnelse ur sådana hetaste, näraste och obehagliga förhållanden. Revanche- och hämnduppfylld ekonomi! Att just på dessa lifslakuner resa monument . . .

Det "positiva i lifvet" var så ofta just — lakunerna. För den, som såge detta i full dager,

skulle mycket utjämna sig, som nu ser ut som stora skiljaktigheter.

91.

Alla skefheter ha de begagnat sig af: alla skefheter i karaktär, situation, natur. Ja — skulle väl det hopp, som varit deras outhärligaste näring, utan detta ha kunnat lefva —: hoppet om en allt förklarande musik! Det mänskligt hela, det mänskligt raka tyckes icke kunna undvara hvad man kallar — "en omöjlig situation". Och trots allt finnes det en jämnhet och sötma, som endast nåtts af dem, hvilka räknat hvarje försvar för en onödighet!

92.

Där man har dåligt samvete på ett visst starkt sätt —: är det ej egentligen där man befinner sig bäst?

Hur saltet af "andligt" kunnat bevaras hos vissa kraft- och hälsorika naturer — det är en historia om djup förslagenhet. Detta salt ha de gjort till lefnadsäfventyret själf. Med detta salt ha de öfverlistat "världen". Ytterligt svartsjuka om ett egna medvetandet under hård ansättning aftvingadt erkännande, men gärna vikande un-

dan för ett yttre tillgodogörande af förtjenst och utmärkelse: sådana voro de, och det gaf i mångas ögon deras karaktär en skugga af dolskhet, bristande öppenhet, tvetydighet.

93.

Deras finaste salt ligger i det *l i f s k o n s t -*
n ä r s s k a p i egentligaste betydelse, hvarmed de införlifvat sitt verk, sin arbetsplan med det hela af lifsgrund och lifsbyggnad — den musik af ett inre ledsagarskap af syn- och forskarfröjd, som lyfter till det oberoende som ej tillhör det vanliga saltets värld — den vidgade personligt-produktiva världens *m o d*: modet att till ett Förgäfves kunna sätta hela sin lit af lefnadspolitisk instinkt, — att finna ingen ekonomi mer närande i lifsgrunden än den, som är ett *n e j* till hvar tillskyndan att

propter vitam vivendi per-
dere causas.

Det hör till det otroligaste och sällsyntaste i världen, att en man, hvars hela natur uppreser sig mot ostentationsbildningen, ändå lyckas att — något så när — ”gå sin värld igenom”, som det gamla uttrycket lydde.

94.

I all mänsklig frihetsstrid gäller det att hålla de ersättningsskapande krafterna i blicken. Älderns politik accentuerar förhållandet! Den heter: aftaga — tilltaga.

Vill ej solen skina på dig nu, då hjälper ej med hårda tag!

Jag vet att jag ej i grunden kan hänföras af något annat än tanken på den inre rörelsefrihetens möjlighet.

Jag tror att den högre åldern stundom haft en del af sin verkliga öfverlägsenhet tack vare kraften till en mera renad, en klarare entusiasm för dessa hoppfullheter skall man säga —: a b s u r d i t e t e r! än någon ungdom är i stånd till.

95.

Att kunna i studium bibehålla barn- och ynglingssinnets samlarfröjd och daggfriskhet — och därmed förena den subtila, fortsättnings-anande Nyhetslust, som blott är de högre åren, de "entelechiska", förbehållen: det är en kostbar och sällsynt hälsonåd.

96.

Det är en stor brist detta, att det så ytterst

sällan funnits en uppfostringskonst, som varit i stånd att bringa ungdomen till en aning om, att ålderdomen kan vara det bästa skedet i en människas lif — att förbättrade ljusvillkor ännu i den framskridna åldern äro möjliga. Om det intressanta i lifvet, om erfarenhet, har ju intelligent ungdom ofta ett sådant begrepp, att den är i stånd att se upp med respekt, ja, afund, till ett hvilket som helst gammalt sentimentalt-skeptiskt vrak — just för hans "erfarenhets" skull! Den motsägelse mellan "lif och lära", som den uppväxande har att smälta, är i sanning för hård. Esaias Tegnér's son bad gud bevara sig för att bara så mycket som behöfva tänka på den ton, som rådt i hans barndomshem.

97.

Hvart mänskligt nyårslikt, och nyårs-vårlikt, har ju egentligen alltid stått i kontursansens tecken: det Oförsnaskades! Allt annat är sofistisk: allt, utom glädjen — och den fina kursen. O, förbehållslöshets Ungdom — du, som så sällan hört "ungdomen" till . . . Rådde det än i dess landskap, i dess klima, en *ἐπίπνοια θεῶν* af än så underbart slag —: utan dessa erfarenheter och

förpliktande genomsådanden — Anlednings
klara och hela benådning — hur värdelöst allt!

98.

Något annat har man aldrig att afundas —
än det resoluta. I alla genialiskt klara mänsko-
öden är det det man har att se: att den fulla an-
ledningen, och lydningen därunder, är det enda
som lyckliggör. Lyckan är tveklösheten.

99.

Om det ur större ordning sedt onödiga, och
därför förlustbringande, af personlig-småskuren
polemik må väl en och annan utomstående kun-
nat döma klarare än du — hvars skinn det gäll-
de. Ty mot all världens lömskhet — och mot
din egen äfven! — gäller slutligt ingen
annan polemik än denna: den klara flammans
nödvändighet.

100.

Asklepieion:

bildningsförhållandet — rättsförhållandet; —
”det som ger värme åt tanke och rätthet åt
känsla”.

Där, hvarest verkligen amusien i dess rot står klar för en människa, är hvar människa en lycklig och en kunnande.

Äfven hos de stora gäller det att hålla ögonen öppna för det kanske nog "geniala", men ofta nog äfven i grunden helt simpla fy r v e r k e r i e t — i deras tankar, känslor, förkunnelser!

Är det ej det egendomliga med smak, att smaken skyr det — spetsiga!

Det verksammaste hos ljuset ligger i e t t c h e z s o i: En idiosynkrasi, ett rörelsesätt af — hem.

101.

Eldsförvandlingen ("försoningen med ödet") —: där hvarest outtömligheten af färdemöjlighet i e t t c a u s t i c u m sprungit upp för din syn. Var viss om, att utan ett brännande — aldrig närhet, aldrig näringsfråga; aldrig sak och stadga, aldrig — svalka!

Hvar skulle finnas bot för en människa, utom just i det stora — obotliga?

Men det är ett misstag att vilja söka det rena saltet på ametriens, på den intressanta desperationens vägar.

102.

Thukydes: *ὑπὲρ τῶν καλῶν τῶν μελλόντων
ὁ ἀγῶν ἔσται.* Om hoppet står striden!

Goethe: Kampen om tro — historiens tema!

Där den enskilde haft historia — har det någonsin varit annorlunda? I all högsta utveckling förnams detta som den innersta hjärtbankningen: hoppet att äntligen få tro — sig själf.

"Die Leute wissen nicht, in welcher unzugänglichen Burg der Mensch lebt, dem es immer Ernst um sich und die Sachen ist."

103.

Då det rena uppsåtets lycka synes vara de dödliga förmenad — ja, då vi i själfva verket förstått att bereda oss den utsöktaste näring just ur skadeglädjen öfver att så är! — hvad återstår då? Kan förnuftet rädda sig, annat än genom att inse sin maktlöshet?

Ljusbehovets äkthet — och dess art af lycka — synas dock möjliga:

det försök till ljus, det försök till smak, som framgått — icke i främsta rummet ur fruktan för yttre fiendemakter, vådan af det skönas

vansklighet, skyddslöshet mot tillvarons ironier, utan ur skräcken för inre, ur själens djup ständigt framstörtande slag och hot.

104.

Räddningen är där, hvarest äkthetsglädje är ditt naturliga kriterium. Ett korn af *temperamentum*, af salt, blåser ut alla storhetsbekymmer.

Det Vittra i dess djup (syn och andning) är uppenbarelse. För den mätande upplöser sig världen i ljus.

För den som i fullkomlig, metrisk-musisk mening har tempo är hela världen en uppenbarelse. Glädjens (modets) hemlighet är ingen annan än: *s. e.* Men se är helt och hållet: *temperamentum*, tempo.

105.

Andningslärans (och asketikens) nyckel: att endast genom ett återhållande — innehållande når man till ett egande, ett — innehåll; att i intet produktivt och intet stort är man starkare, än där konturförhållande är ungdomsförhållande, tempo — ungdomskällan.

Just för det hela andningssättets skull — ett klart ointresserad!

Det är kanske mer, än hvad det Schopenhauer-ska temperamentet medgifvits att praktiskt bemäktiga sig — empraktiskt intränga uti — som ligger doldt därunder, att Schopenhauer velat hänföra Kant till den hinduiska geni-typen.

106.

"Då föllo de" — är Swedenborgs (för en gångs skull svenska) beteckning af denna triumf, denna på den hela — och återhållna! — andhämtningens väg tillkämpade seger öfver de lärda rancuner, den "Professoren-Krankheit", som ännu någon gång, äfven efter hans syns öppnande, kunnat öfverrumpla honom.

107.

Annan tillräcklighet finns ej, än den, som hänflyter ur den "kraft som i svagheten är mäktig". Vill man ha innehåll af lifvet, ja, då gäller det älska just ett — i n n e-h å l l a n d e (återhållande). Hvad också kallas enkráteia eller

metron-lära: läran om att fullständigt bemäktiga sig ögonblicket.

Att man endast med förenklingen — h. e. tillräckligheten — slår ihjäl "alltings fåfänglighet"; att det finnes ett lifstempo, som innebär outsinlighet: mystikens upplevelse — och lifvets!

Det är tillräckligheten, som gör lifvet dramatiskt.

108.

Männen af stora upptäcktsvägar, erfarenhets- och frihetshänfördhet, ha ju i allmänhet visat den böjelsen, att taga såsom positiva värdekällor mycket af hvad som för den vanliga uppfattningen framställer sig som ett blott negativt, ett adiáforon. Mången av de i stor mening inspirerade har varit en fattig, så snart han blott obetydligt öfvedskridit sin gräns, sitt metron. Den Genuesiska purpurn är intet för "epikuréer". Äfventyrets och upptäcktsfröjdens kärlek står, nu och alltid, i enkráteias tecken.

109.

Hvad som bäst åstadkommer den inre sträckning, som är kardinalvillkoret för all

hygien — det hårdhudadt, framtidsfylldt unga, som är öfver nederlaget, öfver äran! — det ligger ofta just i vissa obetydliga, tålmodigt förhoppningsfullt fasthållna framsteg och förbättringar.

Den njutande är alltid en underlägsen. Färd och fast mark tillhöra egentligen endast den sannt föraktande, den fritt försakande. Endast han har den hudbildande kraften gent emot ömtåligheternas, ärans och förödmjukelsernas värld. Endast den sannt föraktande är empraktisk.

110.

Hur mycket nonsens-tal om "flykt"! Det fina afståndet når man ju endast genom vänskap med det nära. All annan flykt är nonsens. Lifsförsoket — och Nyheten — tillfalla den, som löser det näras förtrollning.

Grund — såsom det öfverordnade! Andningstempo (enkráteia i djupare mening) såsom tankekälla och upptäckt. Därmed refug — och hud. En hilaritas — ända ned till botten af ditt väsen.

111.

En människas kraft kan ju ej bestå i annat än en rik utbildning af hennes egenaste hjälpbehof. Tagande är hon intet, mottagande — allt. I sådan "svaghet" ligger det mysterium, hvaraf Paulus prisar sig lycklig.

112.

Hemligheten ligger i, hvad du föredrager: — hvad du verkligt, med behofvets kraft, ansluter dig till. Den som föredrager ljus vinner ljus: — den som allt kan uppgifva, utom Anledning; den som midt i sin tankekraft och -rikiedom är uti intet så uppfinningsrik — som i konsten att ställa sig sin fattigdom, svaghet, fulhet för sinnet.

113.

Kunskapsmotivet — kunskapsanledningen: att i hvarje läge haka sig fast vid! De afundsvärda villkoren — för förmåga af kunskap — kunna ligga mycket långt ute, ja — n e r e.

Den låge vinner frihet och ljus i lidandet. Den höge och stolte skördar intet.

114.

Det tänkande, som stått sig, har ju egentligen aldrig haft annat innehåll än tanke-hygien. Vandrars-tänkt, c o n t r a pappers-tänkt!

Där hygien blef tanke, där tanke blef hygien:
d ä r, söka dina läkare!

115.

Det finnes energier och klarheter af en art, som icke mycket synes i dagens värld Tro ej att man vinner låghet — bara man är nog trött, nog kraftlös! Duktigt folk har aldrig varit utan krig! Heller ej — quietisterna.

116.

I Nödvändighetens kärlek: en *μουσικός*, en oangriplig, en v i t t e r.

Nödvändigheten hör till den musiska sfären af en människas förmåga; är just motsats till tvång (den amusiska världen). Nödvändigheten hör till sakens värld, tvånget till skenets.

117.

De bästa tankarna ha icke kommit ur någon s. k. brottning! Att tänka är just motsatsen af

hvad på tyska heter "sich Gedanken machen" —
på svenska: gå och slåss med tankar.

Tanke är — som det rena kriget! — Phoibisk-
irenisk.

118.

Erfarenhet segrar; erfarenhet tå l. Och låter
lugnt begabba sig. Utan att därvid räkna skade-
glädjen som vinst; men väl öfningen, väl —
tålamod!

119.

När en man går just så långt, som det "bär
sig" — för hans goda relationers skull —: hvad
kallar man det? Det kallar man hans "intellek-
tuella samvete". An nescis, mi fili, quantilla
prudencia regitur — philosophia!

120.

Det pyrotekniska knepet bakom så mången
"stor tanke" skulle icke vara något tillfälligt?!
Skulle det, rent af, kanske höra till tankens
natur?

Därmed vore i sanning ett starkt moment till-
kommet — för ett mänskohjärtas ensamhet.

121.

Den sanna fruktans lif —: "rikedom, ära och lif". (Ordspråksboken.)

122.

Ingenting är så egnadt till besvärjande af en samumstorm — af ökentorka, tomhet, "spleen" — som en sann fruktan. Ett andetag i fruktan är mer värdt än allt storhetsväder i världen.

123.

I all helhet är en rörelse nedifrån: ur nöd. Där ett nedifrån saknas, där saknas själfva lifvet!

A b u m b r i s

i n f e r n i s a d l u m i n a s u r g e r e v i t æ
— det utgör ett af mänskoandes djupaste karaktärstecken — ja, vore väl i djupaste mening att kalla för dess "underklassmärke". Hälsa och helhet är ingenting man nedlåter sig till! Ingenting för herremänniskor.

Andens glädje och fruktbarhet —: något annat är det ej, som lekt för tanken, där det talats om att blifva vän med lidandet. Med andra ord, den inställning gent emot ett yttre — sammanlefnad, världslust, dagsvärld — som man känner

af innersta erfarenhet såsom den enda som gör delaktig af högsta frihetskraft.

124.

Saltet — andes paradigm, det mänskligas p r e p o n —: saltet är kontursamvetet.

Ingen annan asketik låta gälla! Ingen annan — ”försakelse”.

Aldrig skall det slå fel, att har du tagit åt dig beröm, har du lämnat dig i vredens våld, minskat din kraft att motstå en leda, ett äckel, en trötthetsaffekt.

125.

Spänning- och tidsfyllnadskraften — ja, sällskapsvärdet! — af en förnuftig enkráteia borde åtminstone ej underskattas. Vid slutet af den dag, då din själs muskler lyfts under en sådan sträckning, skall du knappast känna längtan till de bättre pladderfröjderna, — vulgares coetus!

126.

Tempo utesluter (upphäfver) all ensamhet. Med tempo drager man världen till sig — och

aflägsnar den. Bortom tempo är man strax i ett egentligt t a n t a l i s k t.

I sak är man aldrig ensam. Men saklighet är takt-fråga. K e e p t i m e: den tid- och takt-fylldes ord.

127.

Så länge man är inställd på att begagna sig af farhågor, misstanke och mörksyn, har man ingen hudlöshet och inflammation att frukta. Ljusstegring, smidighet, rörelsefrihet tillhör egentligen hvarje verkligt vaksam, anticiperande! Säkerheten är ju vårt hårdaste gissel.

128.

Hur skulle jag rättfärdiga min oanpasslighet, om ej genom frambringande af ett (med det vulgära) ej anpassligt?

129.

Linje-begär är aldrig utan flyktbegär. Linjens man är städse en samfundslös.

130.

Det sträfva och jämna i förening ger det ljus, den glädje, som tyckes bäst egna sig för en

människa. Det subtilaste och eldigaste af tankehängifvenhet har blott tillkommit de verkliche öfvarne af människosinnets förmåga af jämnhet.

131.

Människans stora rikedom- och sällhetsmöjlighet ligger däruti, att hon anammar sin fattigdom. Detta drag och principium har varit det ledande i all verklig mänsklighetshistoria.

I det ögonblick du anammar din fattigdom löser sig kvalet af dina motsägelser. Där först är människan sammanstämmande med sig själf. Ingen än så "filosofisk" *a n i m i c o n c o r d i a* kan ersätta denna värdighet.

132.

I återhållsamhetens klara spänning, och den därur följande klara flykten, tviflar man aldrig på friheten. Vårt bästa vetandes källa, äfven då vi kalla den tvifvel, är dock tveklöshet. Tveklöshet och — flykt.

133.

Äfven i det indiska kunskapsbegreppet — såsom skyddskraft, såsom utplånande, afvärjande-försonande medel — är det ju trots allt (trots

"nirvana") insiktstörstens lycka och — följaktligen! — fortsättningstanken, som utgör hufvudmomentet och det drifvande innerst.

134.

Smak vore ett nonsens, om icke människans förmåga af lycka vore dess innersta fråga och spaning. Den högsta smaken är lyckans smak. I den allena skapas verklighetsförhållande till det sanna goda. Den gör dig till vän med försakelsen, vän med lidandet.

135.

Aldrig var det annat än med den fina och dristiga vägens tjusning som någon fått den bästa ungdomen med sig!

136.

Där, hvarest du klart sett din otillräcklighet i ett främmande, finnes intet, som du ej kan skapa ersättning för medelst ett dig eget, dig verkligt tillkommande. Ett klart närande och underhållande af sådan rivalitet hör egentligen till all klar lycka.

Den tanken, att det för hvar och en människa gifves en punkt, hvarifrån hon har utsikt att

vara mera lyckad än hvarje annan, går i själfva verket mycket djupt. Den har varit lefvande hos personer af vidt skilda lynnen: lefvande hos Geijer, intensivt hos — Nietzsche.

137.

Hvar är den bästa lärgirigheten? Där, hvar-
est man bäst ser möjligheten af en afundslös
uppgifvelse — för egna villkors skull, egnaste
frihets kännetecken.

Ditt hungrandes villkor — ditt egandes vill-
kor: ditt element. Lifsklarhet — lifsavstånd:
den ousinliga musikkällan.

138.

"In den Alpen bin ich unbesiegbar, nament-
lich wenn ich allein bin und ich keinen andern
Feind als mich selber habe." (Fr. Nietzsche,
1877.) — Ja, detta är paradigmat för denna art
människa. Antingen dessa "alper" — eller ock
intet. Och dock måste hon, midt uti detta
antingen—eller, skapa sig ett annat alpland,
ett andra ljus, just — "alpljus"! Härom har
bittert måst tigas — tigas, frågas, väntas.

Sambandet med kynismen hos såväl Emerson som Nietzsche var den bästa ledtråd jag kunnat önska mig. Naturligtvis var detta icke annat än den "rousseauism" — af saklighet och lycka — som långt förut grytt för mig ur erfarenhet och studium. "Medicin och fysiologi — i själfva verket mina ledstjärnor"! menar Nietzsche. Ja väl — och hvad hade vi annars haft med Nietzsche att skaffa . . . Men det är just, hur han låtit detta sunda öga grumlas hos sig, denna sättets och produktivitetens helhets-sunda aristokratism bortbytas mot den vulgära kampleckan och dess amusi — det är detta, som utgör ett af de förnämsta tydlighetsvärden, jag någonsin tycker mig ha varseblifvit i bildningens historia.

Meditationens möjligheter ligga i ett bundet af varmare värld än den så kallade "bundna stilens". De Tegnériska talen ha stundom låtit en skymt häraf framkomma: en quintessens af Tegnériskt konstmedel, som går vida djupare än till frasnistan, — som är hellenisk, är europeisk. "Det finnes mer poesi i

mina skoltal än i hela Frithiof." Det finnes i själfva verket bland hans bästa dikter icke så många som ett halft dussin, som innehålla tillnärmelsevis så mycket af poesi, i ordets fina starka mening — poesi, som det ljus af mänsklighets-, af vishetsfråga, hvaraf hans skoltal omflutits, och som just är — poesi.

Det är ett ringa, men ett vackert tydligt område hos Tegnér, som låte sig afskilja och bestämma såsom europeisk-hellenisk kulturvilja, och som verkligt lönade sig älska. Mycket var på väg hos Tegnér. Till att blifva en plutarchisk man saknade han endast — nödvändigheten. Han var lätt att trösta. Detta har man funnit älskvärdt . . . Hur litet af den äkta Tegnéreldens ljus är uppfattadt och känt i Sverige!

141.

Hvad var det egentligen Tegnér erfor innerst, vid sin klagan öfver sin "falska ställning till allmänheten" — annat än känslan af att ha låtit fånga sig! Känslan af att ha låtit beröfva sig förutsättningarna för det utanför, den fosterlandslöshet, utan hvilken ingen af andes blod kan egentligen känna sig ung! Känslan af att ha

låtit beröfva sig det äfventyr, som var det enda som kunnat försona honom med tillvaron.

"Nous n'avons que deux jours à vivre: il ne vaut pas la peine de les passer à ramper devant des coquins méprisables."

142.

Geijer har väl stundom, vid en blick på Tegnér och Almquist, erfarit den lyckliga förvisningen af ett ledsagarskap och ett daimónion, som just kunde kallas hans personlighetsprincips *μουσική*. — Endast Smak räddar. Och sannerligen, icke alltid — den Geijerska!

143.

Kanske finnes en väg i det svenska sinnet till att möta odödlighetslängtan af hellenisk metron-psyche, som icke många ha pröfvat och erfarit. Hvad Ehrensvärds och Thorilds ungdom rymt af tänkarlyckas möjligheter, det har icke mången anat. Hur sällsynta äro ej de gnistor, som upplysa något om mänskoanden, om människans förmåga af kunskap, af lycka. En fördjupning af begreppen temperamentum, klimat, jämnhet skulle betyda mycket, — den jämnhet,

som är den stora rörelsefrihetens hem, nordisk tonfull jämvikt, ädla hvardagsdjupet — sven-ska Pallas' blick: s m a k.

144.

Ett oförkränkthetens tempelhem af naturlig tillvarosfröjd och dess harmoni (vinterblida, Heiterkeit i nordisk mening) är en källa till högre sanningskraft och djupare räkningskonst än alla "sanningslidelser", med deras mordlust och glupskhet. Det enkla fysiska konturförfallet (konturutsuddningen) i spänningsförhållandet emellan begär och tillfredsställelse spelar här en roll som sällan är att underskatta!

145.

Det nordiska i inskränkt mening har jag föga egentligen haft att skaffa med. Det var ett öfverhistoriskt septentrionalt jag sökte anslutning till, — arktiska lifs- och skönhetsvärden i den nordiska (så sällan nordiska!) kulturvärlden, af ett slag som väl lät sig förena med det Virgilianska och Hesperiska luftstreck jag ända från min skoltid älskat.

146.

Konturmysteriets vinterblida! Jag tror att på den verkligt nordiska vägen gifves en tillgång till *ισότης* — jämnhetsglädje — som kunde öfverträffa i spirituell jämvikts- och fyndmöjlighet den sydländska.

καλῶς τῆς τυχῆς ἡγουμένης —! För hvem skulle denna ande uppenbara sig, om icke just för den, som, mer och innerligare och mera brännande än hvarje annan, *b e h ö f v e r* den! Tjenlighet och fyndighet fås ej för ro skull... Hvilken harmlöshet var den Tegnériska fattningen af detta element!

147.

Den Tegnériska "skörbjuggen" är väl att se i sammanhanget med den brist som präglar hela hans lefnad: bristen på den *a r s m a g n a*, som är att göra en sammanhållande byggnad utaf sinne, lif och dag, till att däruti kunna vistas, vara hemma, hafva sitt skydd och sin mening.

148.

De äro mycket lätt räknade, som verkligt byggt en ordning af sitt lif. Och ve dem, om de förbryta sig! Hvad som är en harmlöshet hos

andra har blifvit blodssak hos dem. Djupare, djupare in i denna Ordning! — det har varit vägen till befrielse, till lätthet för dem. Att i anda och sanning vinna rätt att räkna sig till denna ömtålighetens skara: det är den stolthet och det mål, som svalkar denna ömtålighet och bryter dess udd!

149.

Och dock, hos vissa svenskar — ett begrepp af nordisk rask och eldig *sens commun* trots allt: ett ljus, som tyckes röja släktskap med en nordisk vårvinters milda eldighet; — klarstämdt-jämnmödig lynnesnatur af den *bredd*, som icke just ligger den allmänna fattningen af detta begrepp närmast!

En halkyonisk möjlighet par excellence — i det nordiskt jämna (nordisk *ισότης*)?

150.

De spirituella äro lätt räknade. Koling- och judgeist gå hand i hand — i ädelt fostbrödralag. Och dock! Hos ej så få svenskar har väl röjts en viss yttre och inre hygienisk *elegantia* på grundval af klassisk bildningshänfördhet. Ingen kultur är väl så egnad att, energiskt fattad, in-

gifva motvilja för nordisk bildnings- och lefnadsflathet, chevalereskätethiska jud- och pig-"renässans"-begrepp o. s. v., som den klassiska!

151.

Girigheten såsom ledning och kritik, i allt hvad samvetssak och bildningsfråga heter —: girigheten efter dagen, efter ljuset, efter vårt bästa klimat! Intet "öfverkulturens" bakterielif borde, syns det, kunna stå sig under denna sol och kontroll . . . Den klara flammans politik!

Att häri bilda en osvikbar sanningens kánon — det kunde en gång vara förbehållet en kommande svensk genius.

152.

"Här känner man i järnfast grund, man
tänker
likt Karlavagnens gång på fria fästet,
och handlar barnsligt, jättelikt, som skriften
befaller".

(Amorina.)

När allt går omkring . . . är det kanske på denna väg, som den svenska — den Höijerskt- och Boströmskt-tänkta svenska — ästhetiken vore

att träffa? Bland senare tiders svenskar känner jag blott två, nämligen Pontus Wikner och Hans Larsson, som vid ett par tillfällen befunnit sig fattade af en sådan aning — och respektfullt ryggat tillbaka. På ästhetikens fält råder aldrig någon trängsel.

153.

Kunde dina ömtåligheter, dina vakenheter, din oro föra dig aldrig så litet fram på frihetens väg, då vore de att välkomna. Att det ligger mycket af konstupplefvande äfven i det nordiskt spröda, det nordiskt hårda — däri ligger en djupt egendomlig punkt för utsikt öfver konst, frihet, hängifvenhet. Kontursamvetet är alltid ett steg på den väg, hvars namn lyder: "sanningen skall göra eder fria". Och stundom har det velat förefalla mig, som om Goethe själf vore att uppfatta icke annorlunda än såsom den mäterliga konturömtålighetens egen natur; som om häri legat hans hemlighet af förening af västligt och östligt, hedniskt, mystiskt; som om den mjuka hängifvelsekraften häruti verkligen utgjort hans väsentliga religiösa upplefvande, det metron (*ἰμερῆς σοφίης*), för hvilket frihetens rike upplåtit sig åt honom.

154.

Det sparsammaste hos Goethe skall lefva — och visa sig tillräckligt. Det är icke de som prisat hans mångordighet, som anat hans — bredd. Äfven prosatören Goethe hör i grunden till släktet *per pauca loquentes*. Hans "mänsklighet" skulle vi för länge sedan tröttnat på, om den icke uppenbarats i en vidsträckt-
het, som endast essensen rymmer! Hellenisk-germansk Athene har bestänkt hans andes atmosfär.

155.

Den fina radikalismen — inför utsikter af obeträdt land — i Goethes och Schillers gemensamma öfverläggningar! Den stora poesi, som genomlyser detta möte i en europeisk kulturmedvetenhets tecken! En af de verkliga — de sällsynta — Platonska punkterna och kultursynerna i nyare tidens bildningslif.

"Kannst's auch — wenn du immer am Gros-
sen dich freust!"

Det fanns ett gammalt talesätt (hvarur mycket sällan något verkligt bildningserfaret röjt

sig) om "Goethes undantagsställning" bland genierna — i kraft utaf en egen och utomordentlig behärskningskonst.

Här, om någonsin, borde man verkligen icke låta sig nöja med något mindre än — tydlighet.

En sådan utsiktspunkt kunde rymma något af det kostbaraste, människohistoria har att framvisa — kostbart för alla dem, för hvilka något utaf samma faror, samma segrar, samma spanarlust och färdemöjlighet har varslat.

V.

1.

Som fyrbåk i hafsnöd — i tvifvelanfäktelses, i själfmisstänksamhets strider att behjärta:

att den anledning, som förlänat bästa rätt, djup sanktion, till ett förhållande i ungdoms grund af skapandets lidelse, så ofta just, till sitt innersta stingandes väsen, hos de i hetaste mening produktive, legat i den misskändhet och vanställelse som ingalunda utspringer från ett omgifvande yttre allenast: nej, framför allt, och så mycket hårdare ur egna medvetandets skakning och strid... hvaremot en misskändhet "i världens ögon" varit för intet att räkna!

Att se sig själf såsom en lyckligt utmanad, är ju slutligen den enda lösning som duger. "Den probabla grunden" är blott att betrakta som mönstret. Jag tror att här ligger den heraklitiska mystik, som är den evigt nya blick (och nyhetsskapande) hvarmed hvarje

lefvande sinne haft att möta världen. Goethe har varit på spåren efter denna blicks möjlighet — alldeles som Lichtenberg och Dostojevski. Och den är den enande, samlande sundhetspunkten hos Nietzsche: den enda, hvilken kastar förklaringsljuset öfver hans upplevelse, filosofi, mystik. Det genialiskt svartsjuka, flyende, "negativa" bär öfverallt inom sig ett korn af denna heraklitiska mystik!

2.

Om du möter hvad dig renast tillstadt är att möta, skall omsider världen möta dig.

Karaktärsomsorgerna och karaktärskonflikterna och tvifvelskvalen skola där uppvägas. Lifvets resultat är ej i någon bredd, det kan bestå i ögonblick. Och hvad för vägs och sträfvens skull är uppskjutet, det är väl uppskjutet. Ett Förgäfves kan ju vara största vinning. Kanske var det just det stora mänskliga Förgäfves, som de klokaste lärt sina själar heligt värda — för vägens glädjes skull!

3.

Det finnes ett sätt att böja sig för sin egen karaktärs villkor, som leder till ljusaste mod

och öppnar vägen till dina bästa möjligheter. De rakes öga gömmer mången smidighet, förslagenhet... och list.

Och glöm ej i din själfanklagan, hvad af bitert ärlig syn, ärlig afsky inför kryparvärld, som allt från tidiga åren fyllt och intagit sinnet! Gör rätt åt dig själf! Kanske låg här ett förnuftsdoft lidande, ett skiljande ursprungligt, hvarförutan du heller aldrig skulle smakat glädjeluset utaf mod! De första ljusens häftighet — de första flammorna af vrede öfver smaks och stolthets skändning... kanhända denna gnistan själf ur mörka lidelsernas djup (om rent däromkring kunde hållas för din syn!) må gifva gagn och enhet åt din färd; kanhända hoppet äfven, att få tillhöra skaran utaf desse, hvilka tappert, klart, mot egna hjärtats svek och mörker vände, icke döfvat, icke vikit inför smärtestingen utaf oöfverensstämmelsen emellan yttre skenets värld och obönhörlig längtans kraf, ur denna smärta tvingat källsprång brista ut af hopp — att få sitt namn ifrån idéns förrädarsida plånadt ut!

4.

Det oberörda, det vild-sköna: intet annat än

ditt naturliga afståndsförhållandes ekonomi! Hur ofta ser man ej, hur gemenskapsillusionen, med alla dess koncessioner åt halfsmak, blifvit upphofvet till de farligaste inre bristningar. — Nulla via celerior est ad insaniam quam ira. (Seneca.)

Sanningstjenst, skönhetstjenst, upptäcktslif ha ingen annan stjärna att styra efter än sannings och skönhets djupa svartsjuka! De medela sig endast åt den, som öfverlåter sig åt dem — såsom till ett Räddande.

Den värme, som kan göra ett krokigt rakt, ett förfeladt oskadligt för ditt förnuft, vinnes endast i det Nej, som utsläcker all vrede, all harm, all ånger. Nulla via celerior est ad beatitudinem quam abnegatio sui ipsius!

5.

Cantabit vacuus... Deras ord — de obotligt alltförkänsliges — som sökt räddningen och flykten i det mörka ögats, i förutseendets, den anticiperande kraftens sötma och triumf!

6.

Antiken: ovidlådenhetstanken.

Den förste Fältherrn, som mötte oss på barn-
domslärdoms*) stråt, var Aristides.

Kanske har han ersatts? — Vi lefva i Ersatz-
tid...

7.

Brutus, Cato, och äfven Cicero, lefde i fort-
sättnings-, i entelécheia-tanken af virtus. Och
häri är just deras — "republik".

Iudicabant esse profecto ali-
quid natura pulcrum et praecla-
rum, quod sua sponte peteretur.
(Den stingande verkningskraften hos Cicero
borde sannerligen ej underskattas. Det har icke
varit mången ordets man förunnadt, att i ung-
domshågen af en Augustinus, Dante, ha tryckt
in bestämning, märken, tecken, hvilka aldrig
plånats ut!)

8.

Det är värdt att lägga märke till, hur öfver-
lägset öfverseende en senare tids litteratur-

*) P. G. Ahnfelt, Mellersta Skånes klassiker, berättar
om Florman, läkaren, att han rådt honom "repetera
sin barndomsvän", Cornelius Nepos. "Jag lydde", säger
Ahnfelt, "och fann mig väl deraf."

forskare och kulturgenomskådare ställt sig till Dantes egen påstridighet i häfdandet af den allegoriska och filosofiska undermeningen i hans kärleksdiktning — och hans dikt öfverhufvud! Det visar hvad dessa herrar äro i stånd att fatta af ett realitets- och anslutningsförhållande till den mänskliga tanken, den mänskliga frågan.

9.

"Helt annat bevittnade din lampa!" utropar Demosthenes. — Det är just frågan. Hvar går gränsen mellan idén — och den goda marknaden! Där ett "högre" sökts: ser det ej stundom ut, som hade det varit för att göra sig ett lägre-försåtligt umbärligt, — som hade man sökt sig upp till ett (konkurrensfriare!) högre-försåtligt?

10.

Det är det underbara — att ära och lif, och rikedom i tanken, kunna tillfalla en människa på så billigt villkor som en bevarad tydlighet om blotta bilden af äkta och önskerent och ointresserad förhållande; att endast så mycket som ett korns öfvervikt på det ointresse-

rade viljandets sida mäktar åstadkomma en uppandning i mänsklighet (ande och frihet).

Antiken: ovidlådenhetstanken; den stora mänskolinje och innersta stolthets- och lyckopolitik, som skymtat för mig ur mystikens upplefvande af syn, fattigdom, "tomhet", såsom den afståelse, jag hade att närma mig och söka få klarhet om å ena sidan ur klarhet om segers natur — å andra sidan ur ett rent begrepp af förakt. — Hvar kunde gifvits mig ett bättre motiv, såväl för min litterära forskningskraft, inlefvelseförmåga, "filologi", som för mitt kraftigaste inre författarlif!

11.

De hemliga halkyonismer af frihet och fångenskap, som varit Dagen i mitt lif — mitt sanna sub divo —: se där den ledning jag måste ständigt söka, se där de spår, som ännu alltjämt gifva mig hopp om klarhetsord och upptäcktsord, lyckliga mänskliga energiers uppdagning. Där det mjukaste och fastaste jag tjenat — där har jag aldrig sökt fåfängt. Det var det ju, som var klaraste och innersta makt hos mig: urskiljningssäkerhet för frihetskön-

tur. Med några af de sällsyntaste andar förenade jag mig i denna osöfbara dämmons tecken, — i oefftergifligheten af bestämmelsen att aldrig strafflöst kunna medgifva någont rätten att grumla denna urskiljningsvakenhet. Ingen har fått tydligare insikt — ingen har haft skoningslösare, och ljufvare, vissheter om smak!

12.

Jag måste väl förundras öfver hur klar min insikt en gång varit — hur urskiljningsstark, oefftergiftig — i de förhållanden, som bestämma vishetens och höjdpolemikens stridsmetoder: till skilnad från hämndens, från hatets, hvare alltid innebäres en förstucken gemenskap och solidaritet med de sumpar, de i sin själföfverlistning triumfera öfver att ha tagit afstånd från. Jag måste dock tro, att i svårigheten nu gömmes möjlighet för återvinning af sådan klarhet på renare och säkrare plan. Smak och urskiljning ha dock ej stått stilla. Äfven i de benådades hjärtan har jag fått göra upptäckter, hvilka ej varit hugnande och väl kunnat nedslå modet.

De moment af fullkomlig klarhet öfver arten och naturen af genialiskt (produktivt) lifsförhållande och dess lycka, hvilka genomlyst mig med uppenbarelses solkraft, kunna aldrig starkare aktualiseras för mig, än då jag iakttagert huru, nästan alltid, de produktive (att icke tala om deras utläggare) missförstått och misstolkat denna ensamhet, denna afståelse, denna "inhospitality of mind". Hvad jag innerst hos fränder — färdevänner, olycksfränder — velat spåra och utlyssna, det var den anande känsla som hviskat i deras bröst, förkänslan af tillintetgörande dom öfver deras färd: att idealets kraf kunde som lycka ega rum, som lycka göra sig lefvande först då, när dess sammanslutning med högsta lefnadsforms kraf blifvit ledning för lefnadsmod, för stolthet och förakt och för lifsvärdighets hopp. Att mer och mer, med allt klarare medkänsla, kunna varsna i dessa ting, hos ofärdsfränder skönja den Möjlighetens skatt, de i förvanda hjärtats barnslighet låtit sig afhända (äfven "oförståddheten" visste de att göra sig till förkelning, till vän-tjuf!) — se där något af det, som väl trots allt

kunnat blifva ett sjukt öga till lisa och upprät-
telse, den ögats ästhetik jag spårat.

14.

Tack vare sådant discrimen, sådan smak- och
viljekontur, kom mig Schopenhauers antikupp-
fattning, hans förhållande till antikens frihets-
tanke, att synas töcknig och modern — äfven
jämförd med en Emersons upplevelseljus i des-
sa ting, som dock ingalunda tillfredsställde mig.
Hur en gnista af denna urskiljnings tanke-
fröjd kunde fylla mig med en visshet om seger-
delaktighet i mänsklighetens trotsigaste ljuslif,
göra mig i stånd att glädjas öfver mörkret,
glädjas — heraklitiskt — för ljusets skull!
Äfven när jag senare, i ett vidare och varmare
ljus (med en fullblodigare bildning) kunnat åter-
vinna denna konturenergi, skulle dessa stunder
stå för mig i en minnesglans, som åren aldrig
kunnat bleka. Det hör ju till egenskapen af klas-
sisk bildnings innersta, att aldrig fela att utöfva
en egen mäktig förtrollning öfver det stoltaste
och framtidsfylldaste i ynglingshågen — en
makt som ingen annan bildnings kan ens tillnär-
melsevis jämföras med. Ja, äfven till det klaraste
och mognaste af konst kan på denna väg under-

stundom öppnas en förbindelse, som väl annars — vid en ålder som ännu ej berörts af de egentliga och inre stridspröfningarnas eld — skulle anses utesluten.

15.

Den (med ålder) tilltagande svårigheten för bevarande af rena konturförhållanden —: just att utnyttja, att begagna sig af för ernående af en högsta smak ut a n den *avθάδεια* som nästan alltid är just den störande och förryckande faktorn i den ungdomliga smakambitionen med dess obrutna och lättvunna elasticitet och elevation! Här, som öfverallt, —: den probabla grundens öfverlägsenhet, realitetsstyrka, fruktbarhet!

16.

Hvarur kan i grunden f ä r d blifva, om ej ur ett — ofärdigt! Den som vill vara färdig, mogen: blir ej han just — ”grönare” än någon!

17.

Det finnes en ”genomblåsthet” af ande, som icke lätt skall låta sig anträffa bland de till å r e n unga — hvare hvarje önskan, i vaknaste genomlysthet, släckts.

18.

Där saltet mister sin sälta. — Af två onda ting dör tanken. Af viljelarmet; af belåtenhetskvalmet.

19.

"Dela — och härska!" är romarvisdomens ord.
Mät — och härska: den outsagda, och outsägliga, grekiska tankens musik.

20.

I saltet af ett *μέτρον*, ett tempo, har man alltid något att "gå sig till". Och därmed är man på den empraktiska och personliga vägen — som är livvets, är hälsans.

Det bästa förbund har man i personlig hållning, kraf, stil. Intet anhängarskap skyddar Dig mot ensamhet. Där man gjort ömtålighet till det öfversta och första — där skall man se ömtålighetslidanden vika! På vandrar-tankes (den personligt-empraktiska förbättringens) väg och i dess lycka dör hvar hämnd- och vredestanke.

21.

"En mätt själ trampar väl på hannogskakona..."

Natur och nåd likna hvarandra: de skynda till och bispringa, endast där låghet, det hungerande sinnet, och det uppriktiga behovet är. Den hos höga makter skydds-sökande höfves annan musik i själen än dens, som fäktar för sina anspråk, sin lön, sin "ära".

Den som har mottagandets konst är dold, är osårbar, — i den svagheter, den fattigdom, som är både Platos och Paulus'.

22.

Ingenting går öfver det, att icke ha låtit fånga sig! Ju klarare ditt rörelsesätt — desto varmare genomlyst af detta förhållande. Det finnes verkligen en hårdhet, en authádeia, som trotsar de trotsiges lycka — desse trotsiges, som i grunden så föga veta, hvad en hårdhet af konst, hårdhet af frihet är!

23.

Flykttanken hata de... Ty de känna, att hvad först och sist det är, som denna tanke

vänder sig emot, det är — förbehållens, kompromissens, önskekvalmets väg: den väg, som på d e r a s tunga heter lifsmodets, lifsfyllighetens och den oförfärade viljans väg . . .

Med verkligheten, egandet, mena de en inbäddning. Men i rörelsen till frihet ligger vårt enda friska, salta, djupa egande!

24.

Deras kriterium grundar sig egentligen i en instinktiv misstanke om ett moraliskt vrångt och vridet, som omöjlig kan annat än utgöra den härskande principen i en karaktär som är i stånd att uthärda tillvaron utan stödet af tidskurtis- och sladderpassioner.

Deras "kultur": misstanke mot allt som smakar af intellektuell och moralisk själfuppfostran, uppdagarlust, erfarenhetsfröjd. Deras musik, deras ästhetiska ideal: den skeptisk-elegiska kolingmelankolin.

Där det talats om s m a k, tro de det var fråga om "t y c k e".

25.

Det är som om sinnet, att icke tala om vördnaden, för mänsklig undergifvenhet, klar lef-

nadslåghet — de lifsförnyelses krafter, som heta: saktmod, fruktan, tacksamhet — vore något alldeles oförfaret och främmande för dessa litteraturplebejer. Hvar skulle det blifvit plats, i denna hvirfvel af litterär rofgirighet, för erfarenhet, för upplefvande, för — tanke! Det är bildningsupplefvelsen själf, i den musiska principens hjärta, de visat sig oförmögna till. Har väl någon af dessa storpratare — glimmare, ordväljare, ordskojare — i grund och botten, till princip och källor sedt, reagerat mot tiden! Den ananke, de äro fångna uti, heter den allmänna ostentations- och kulturlögnen. Den utgör deras enda sanna och egentliga "neutralitet". De ha stått på tidens sida — gemenskapsförslafvade, i grund och botten normalservila — alldeles som de krigsgalne.

26.

Ett vunnet afstånd är en skatt. Mången har prisgifvit ädel försakelses höjdförvärf — villad af "altruistiska" sällskapgalérslafvars afund!

27.

Se till den förfärande slipprigheten, tvifvelaktigheten af mänskligt uppsåt, ärlighetsstolt-

het, lifsvärdighet. Följ aningen om att det måste gifvas ett erfaranades grepp, hvare flykt från denna misär är möjlig. De rikaste themata, de tveklösast solida, vore kanske sådana, som det blott gälde att — utan tvekan — mottaga ur sin egen hand.

Den, icke alldeles filosofiska, förvissning om högvärdiga förhållanden, hvaråt moderna tänkare (ej minst Comte!) gifvit så förträffliga uttryck, tålde någon gång att ses i ljuset af de smärtsamma och hälsosamma illusionsbefrielser härvidlag, öfver hvilka Uppsalaprofessorn Israel Hwasser tecknat hårda och pressade rader i sina själfbiografiska bekännelser. Traktandet efter värdighetsvärden synes vara det, som allra mest och ögonblickligt rubbar och förrycker inre sak- och smakförhållande. Människan har väl att bada af sig allt sådant; af sin föraktlighet skapa sig vaktorn — och hem!*)

28.

”Karaktärens klarhet”. — Hvar fanns en lifsfyllighet, ett ”högre” medvetet, utom där ett

*) ”Enligt min åsikt är lifvet bättre än fjädrar.”

Persiska Dikter (Hermelin.)

ondt, ett sjukt skapat medelpunkt, samling:
greppet att binda och hålla! Är man någonsin
egande, utom i klarhet och strid: klarhet
— af ondt?

29.

Icke temat är det, som fyller dig! Nej,
nödvändigheten är det. Det är att vara upp-
fylld af ett tema. — Hvar skulle du fått upp-
gift, om icke du själf varit uppgift?

30.

Reflant etesia e —: formeln för erfa-
renhetsglädjes återupptändning; corona vitae et
spiritus. Af Nödvändigheten skapa sig... icke
en "dygd": ett fosterland!

Hur öfvervinner man sina erfarenheter? Ge-
nom att göra erfarenheten till sin högsta affekt.

VI.

ver sacrum

1.

Platon och Goethe ha antagligen haft bestämda fysiska likheter. Gränstillståndet hålla de båda för det tjenliga, spirituella, fruktbara.

Goda dagar — men med salt uti!

Hvad är hälsa för dem? Saltet af metron och gräns —: det salt som är e t t a n, som gör alla lifvets nollor till guld!

2.

οὐδὲν ἰκανὸν ᾧ ὀλίγον τό ἰκανόν. (Epik.) — —
Tillräcklighetens ord!

För amusien är allting gammalt, all sträfvan onödig, ty — "allt är redan gjordt", och — "intet nytt under solen!" Metrikens, det rätta måttets, d. ä. tillräcklighetens, ord är detsamma som den Heliga Vishetens: "si jag gör allting nytt."

μηδὲν ἄγαν —: positivt, metriskt, epikuriskt — τὸ ἰκανόν.

3.

τὸ ἰκανόν: μουσική. Har det väl för Goethe själf gifvits något annat "kategoriskt imperativ" än musikupplevelsen? Huru mycket han afvisat — och tigit om (äfven i sitt förhållande till Schiller!) det vore lönt att tänka på. Häri ligger en "musik till Goethe", som aldrig blifvit skrifven: aldrig behöft att skrivas.

4.

Tillfället konung! (ὁ καιρός βασιλεύς.) Rörelseprincipen af detta ethos, denna — beständighet! — se där den (pindariska) mötespunkt, där två slags glädje förenade — återfinna hvarandra, "återvända till naturen": den punkt i vårt väsen, där det uppstår musik. Egeria-mötet, andes och världs försoning.

5.

"Man är aldrig sämre än när man är som bäst och aldrig bättre än när man är som sämst." (Vit. Norström.) Här emellan ligger

den själfalstringens — inre nödvändighetens och frivillighetens — metronvärld, som är den egentliga aktualiteten; det kungliga Tillfället: *ὁ καιρός*. — Man måste väl betänka, att hvad som förekommer fattigt, trängsint hos Vitalis Norström i hans uppskattning af Goethe sammanhänger med hans alltid vakna misstankekänsla mot allt lustbetonadt, hans dragning till det asketiska idealet. Hur mycket spirituellare äro ej, i alla händelser, hans reservationer, om man jämför dem med en annan svensks — Ola Hanssons!

6.

Certissima notitia sui ipsus —: det öfversta, första, det, hvaråt man öfverlåter sig. Det innersta och högsta arbetet hos en människa består kanske däruti, att icke låta denna kurs rubbas, detta kriterium grumlas, eller, så som jag en gång fann det: "hålla sitt metron blankt". Ty *γνώθι* och *μέτρον* äro samma sak.

7.

Fieri suum: att låta tid visa väg. Tid —: endast i vitter mening att fatta; motsatsen till

ett ámouson, ett ovittert. Den sanna otidsenligheten är just — tids-enlighet: livvets stora småsinne, det, i kraft hvaraf ett återgifvande åt sig själf (fieri suum) blir möjligt.

Hur förvända äro ej begreppen härvidlag! De stönande mätta (och oförmögna) räknas som lifsfyllighetens representanter, bejaktadets förespråkare . . .

8.

Det är det vittra i dess djup det gällde att fatta, för att fattas af lifsbejakelsens tanke, af — fortsättningstanken.

9.

Man dör *ἀσχολούμενος*, säger Epikuros. Med andra ord . . . därför att man inte har tid till annat!

10.

ἐν ἐνημερίᾳ — krigisk nog, heraklitisk nog! Att smak är den bästa methoden — och det bästa kriget! det är framtidslinje! Går man verkligen rakt i tjenandet af ett musiskt, då skall man heller ej besvikas på ära och verk,

på bevisning och kraft. Den röda tråden i ett lif ("der goldene Lebensfaden"...) ligger i en ro, som är före. Denna ro är försprånget — det heraklitiska!

11.

Är man drifven till ensamhet, välan! — då duger att drifva och dyrka de ting, som utan ensamhet aldrig skulle gå i blom; att göra till imperativet för sin tillvaro att dagligen eröfra sig en punkt, där sådan visshets, sådan klarhets själfuttalelse eger rum.

Hur själfklart det: att musik (bildning) i grekisk mening — lifsvärdighet — sammanfaller med det grekiska begreppet själf tillräckligt (autarkía). Hvilket undransvärdt, denna art af ensamhet, som dock i allt hvad tonheter, andas och röres!

12.

Temperamentum: sanctuarium. Skyddsområdet innerst, och svalhetsdjupet; idealet af en klimatisk idiosynkrasi ("vinterblida") — "den bästa blandningen" (*ἡ ἀρίστη κραισίς*).

Scit genius natale comes qui temperat astrum. (Hor.)

Se *Lenaus* häftiga, stora förskräckelse, i det ögonblick han varsnar, att denna oförkränkbara afståndskraft, den som aldrig skulle fått angripas, blifvit angripen. Då förutsäger han sin undergång.

Är det något, som icke får tagas i förväg, då är det hvardagsglädjens ljus och svalhet: den hilaritas, den *εὐκροσία* som, orubbligt och outtömligt, kännetecknar allt i eminent mening kulturerfaret, utgör det rätta elementet för hvart fint eldigt. Ingen genomblasthet af en andens mistral är mera eggande och sannt drifvande än detta ideala hvardagliga, denna ro och vinterblida. Här afgöres hvad som skall hålla eller brista i en människas möjlighet till syn, till lefnadssinne.

13.

Öga och mått: etesier! *Asklepieion*, skyddsområdet innerst — "vinterblida". Hvardagskyla, vinterblida — som *festivum*!

Det var möjligheten af ett tempo (eld och svalka af högsta mänskliga samlarsinne) som jag öfverallt hade att märka mig, hos mitt ödes och min lyckas fränder. I jämviktstankes och jämviktstolthets högkänsla: förande etesier,

förvandlande krafts smidighet — gent emot hvar misär, hvart förgäfves.

Kan man förblifva i en det musiska afgörandets och ljussmakandets lycka? — Om man däraf skapar sig en förpliktelse, ett samvete för ögas möjlighet. Det är genom att förtro sig till klarhet — den sällsynta tilliten! — som klarhets område vidgas.

Det var i grundinstinkten till denna eldsförvandling jag bäst lefde lifvet — lefde, hvad mig af mänsklig klarhetssyftning varit af naturen tillmätt. Att alla gudar vore i grunden en och samma, nämligen Apollon, var en teori som ej vetenskapen behöfde bringa mig i blodet.

14.

Sana mens in corpore sano. — Först för den andligen verksamme går det ofantliga betydelsedjupet af satsen upp: och därmed ock hans egentliga ämne och thema. I äkthet af denna erfarenhet är han öfverallt i förbund med den mäktigaste princip och rörelsekraft. Men ju mer honom faller till af denna grufvans ljusskatt, desto mer växer faran. Därom ha forntid och saga berättat.

Människans gåta, hennes pulcrum et praeclarum, låge däruti, att hon är mä-
tande? — Det var detta frågesätt — det "allts
fåfänglighet" upphäfvande — hvari jag hade
min punkt af beröring med ett världshistoriskt.
Kärleksskyddet, viljeskyddet, den högheliga
punkten af metron: tillräcklighet. Fattigdom
och Nyhet voro mina naturliga bundsförvand-
ter; gynnsamheter af situation, som medfört
en falsk utvidgning, falsk värme, ha alltid va-
rit mina fiender. På metron-psyches väg har
jag varit fattad af en kulturvärld, som icke hos
mången blifvit så rent förnummen. Jag är böjd
för att tro, att ett förlikningsförsök af dessa
erfarenheter, med eftergifvenheter för det ve-
dertagnas, det "urbanas" värld och värden,
skulle för mig ha ledt till svårare, mer samvets-
skadande kval än en än så misstrogen ensam-
hets pröfningar. Förhållande till smak, till
bildning var för visso intet tomt ord för mig:
det var det påtagligaste, gripbaraste jag visste
och erfarit i detta lif! För spårsökandes eros
och saklighet, principen af dess öfverlägsenhet
och frihetsmöjlighet i en täflan utom täflan
besatt jag från tidigare år än de flesta män-

niskor, jag känt eller erfarit något om, en synnerligen klar urskiljningsblick.

16.

Gräns och metron —: för de flesta endast praktiska begrepp! För dem gäller det "å ena sidan" — "å andra sidan". För mig var det just det, som skulle — försvinna.

17.

Skaffa sig "listiga segel": skaffa sig bundsförvandtskap med — Tid. Något annat slag af Simson-sinne har aldrig funnits. Var det ej i den snärjande föreställningen om obotligt förfeladt, om utsiktslöshet att rätta och godtgöra, som det stora förhållandet mellan Tid och Hopp blef mig lefvandegjordt till ljus — där först det stora plutarchiska ordet trädte i sin kraft och de hemliga spåren blifvit mig skönjbara, hvilka dagljust leda upp till andes frihetsborg —: *ὁ χρόνος εὐγενῆς σύμμαχος τοῖς δεχομένοις λογισμῶ τὸν καιρὸν αὐτοῦ, τοῖς δ' ἀκαιρῶς ἐπειγομένοις πολεμώτατος*. Öfver all vetenskap står den mänskliga vetenskapen och konsten: mätandets.

18.

Beständighet och tillfälle —: jag tror att i växelverkan af dessa båda låter sig uppdaga en grad av mänskovärdighet, för hvilken hoppet ej skall svika, fortsättningstanke ej släckas. Det är underbart att en gränslöshet, äfven i kunskapsöfringens mening, kunde bero af dessa förhållanden. Det är dock erfarenhetsgrunden själf, som här beröres, låt vara — paradigmatiskt.

19.

Är ett mänskligt Beständigt möjligt, då är det endast som uppgifvande möjligt — såsom förstling och början, det i stor fara offrade: *ver sacrum*.

20.

Det ljus som spränger är alltid börjans-ljus. I ett divinatoriskt begrepp af förstlingskap, början, börjansljus ligger det stora livvets tempo.

21.

Öfverallt har det ju varit ett *tonicum* af andes fordran, hvarom slutligen striden gällt.

Att göra fattigdom till den stora disciplinen,
quietism till — mistral!

22.

Början är *ver sacrum*.

"All början är svår" — "all början hård".
Nej, just den börjande — ett *ver sacrum* i börjans helgd offrande, tillhör mjukheten: det nyas, det *ungas* mjukhet. Hans sak är just den — att aldrig hårdna, aldrig vara gammal: det svala mysteriet af människans fattigdom, det, hvarur allt lefvande fruktbart, allt lyckliggörande fruktbart har sin princip och upprinnelse, och som är förutsättningen för hennes — färd.

23.

ὁ βίος ἐν τῇ κινήσει κείται: nämligen — i samlingens. Metron är samling, är rörelse; eleatiskt, heraklitiskt. — I ören, i början: svalka! Att få vakna till sin tanke — äfven i förkrosselsen, en samlande: därom stod striden.

Föresats är börjans, är samlandets lefnadsrörelse — och *svalkans*. Kynisk, barnslig, hoppfull: den verkliga samlaren. "Ein fester

Vorsatz ist das Universal-Beruhigende Mittel":
Novalis.

24.

Fullkomningsdriftens högsta lön: att alltid få känna början, låghet, skola; att kunna vara en samlande — äfven i kväfningen. Skola och Början — allra mest: när dagen går till slut!

25.

Kanske är det så, att det är först då man tror sig ha nått något (vara och gälla något) som tvifvelskvalen riktigt anstorma, och man frågar sig, om öfverhufvud något äkta är möjligt för människan? Så länge man "bara" får känna sig som skolpojke, känner man sig äkta nog! Mitt divinatoriska begrepp af början, af låghet, af samling var stundom så lyckliggörande, att jag trott mig kunna utstå och tåla det yttersta. Den krafts etik gällde det att hålla klart om villkoren och lagarna för —: den probabla grundens lycka i eminent mening.

26.

Det är i tacksamheten och fruktan man lär sig den sanna l å n g s i n t h e t e n, i förstlings-

offer och nysol af ett ver sacrum, man vinner fria händer, skapar sig Antaeus-grund — Archimedes-punkt. Det är i tacksamhetslöftets ljus man i "hoppets bedräglighet" lär att se beständighet, början, nyhet uttryckt.

27.

Skola och början — allt! Hvems är väl försök et, om ej dens, som tydligt känt, att utslutenhet af allt annat kan varda väg till ljusfält af nyhet, för hvars skull försakelse och fångenskap blef dunlätt. Att vara bunden till en sådan linje, det är framför allt att känna det personliga försökets lockelse, ty ingen filosofi och ingen humanism kan här blifva till rörelse och ett vidare-kommande utan nyhetsäfventyrets klara smakande, ett *in succum et sanguinem* ingjutet, sig införlifvande.

28.

Det är dock icke annat än min linje, sådan den på bästa sätt, med all önskvärd tydlighet, till skänks mig gifvits — det är ju icke annat än min linjes tjenande mitt öde fordrar, ärelust och uppgiftstörst. *θέματα - χοήματα!* Så klart förrådsrum gifves blott för den, som fått kritik,

musik — och frågas eld i hjärtat. Personlighetsprincipen är skolans princip. "Man har den filosofi man är värd." Begreppet skola: att känna nyhet, början, ungdom — i en mäktig vårglans fattadt. Man har den skola man är värd!

29.

Ett *proprio marte*, alltid: hos de egentligt afundsvärda! Och *θέματα - ζηήματα* är för visso äfventyrets formel.

I sådant ljus kan man icke alltid lefva: därtill är ej det mänskliga danadt. Men det är denna uppenbarelse man måste förvissa sig om att vara värd, att åter och åter undfå. Platsen för denna händelse är helig —: platsen, i ditt medvetande.

30.

Inringad, trängd — till sol: det vore en människas historia, hennes bildningsvägs — "där det som bäst varit hafver"! Möjlighetsgrund att utfinna för ett "utan ärende", ett ofi kenhetens *sua sponte*: den innersta mänskliga ekonomiens grund, *sanctum sanctorum* — hetaste näringsorg!

31.

Sätter man kulturen i fråga: skulle man så ej komma till — kultur! Verklig fråga är verklig källa. Kulturhatets tema är Socratismens: hoc est — misologiens. Denna orientering skall ej svika — så länge den nämligen l e f v e s.

32.

Det är dock trossmöjligheten, fortsättningstanken, som slutligen har att blifva den allt behärskande frågan. Af vunnen inre praxis för denna frågas lösning ha themata bestämts, lifsbetraktelse och resultat vuxit. Dessa rön och dessa grepp — ögats spaningskrafter, öfvervinnelser, skickligheter — äro det egentligen ledande för hvarje inre lefnadskamp, hvart försök till lifsförklaring.

33.

De första ljusen afgöra. En på iakttagelse af djupt enkla, barnsligt allvarsamma villkor uppbyggd studiehängifvenhet kan göra underverk. Det torde ingalunda ensamt vara Swedenborgska genomlefnaden och vaknanden, som gifva rätt till "umgänge med andar". Den som nått till djupt begrepp af skola (trots en värld omkring

af högallvarlig "bildning") han kan få förbund och underrättelser, sådana som aldrig drömts af högallvarligt skolade. — Här har jag åtminstone varit ärlig, varit verklig. Tomma studier, tomma namn ha aldrig existerat för mig. Allt var umgängestörst, ensamhetsfruktan — blodtörst.

34.

Den som genom sig själf, i och genom sin natur, är bestämd för friheten, har egentligen ingen utveckling. *O m n i a s u a s e c u m* —: hela hans utveckling ligger i ett första ljus, en början, en tidighet.

VII.

Mötesplatser — frändestyrka

1.

Contra gemenskap: det ideella umgängets försvarsverk, — frändestyrka!

Lifsfrågan, näringsfrågan kan rymmas i sekunden af ett möte.

2.

Contra publicitetsgiftet, contra gemenskaps-giftet: nödvändigheten — att vara ung!

Smak-tanken, såsom enda räddning. Intet annat discrimen, intet annat förbund än i denna, på alla historiens tider förefunna och lefvande gemenskap af deras själar, hvilka med en ren och klar låga (icke bara med stolthetens) ryg-gat tillbaka för allt hvad "andliga sammanslutningar" heter!

3.

Se tu segui tue stelle. — För dem

som följt sina stjärnor har det alltid rådt själfklarhet om den princip, att icke ingå förbund med främmande makter. De äro i klaraste mening demoniska: med andra ord — deras begrepp af rörelse sammanfaller med själfkännedomens. Hur lätt ha de ej afskuddat sig klandrets moln, i hvart ögonblick de benådats af den klarhets gud, för hvars mottagande de valt sin isolering! — Och hur skulle man ej störtat öfver dem — om de gått den motsatta vägen! Hvilka berg af anklaganden skulle ej vräkts öfver dem — af just desse samme klandrare!

4.

Så länge gud och rätten var honom nog, var ingen fara för Karl XII. Då var han mjuk och fin — i all sin rakhet, och i allt sitt mod. Sedan blef det annat.

Benhufvud, stenhufvud, järnhufvud!

Swedenborg har gifvit besked. Mycket, mycket för hårdt. Hur skulle det mjuka-och-raka kunna blomma — i en kryparvärld!

*

”Slåss du med packet, så är det vissa det —

vare sig du vinner eller tappar: den som blir nedsmutsad, det är — d u.”

(I ett ljust ögonblick: Karl XII. Efter latinet.)

Ljusare äfventyr finnes ej än den Indignation, som har sin källa i smak, sin sällhet och sitt gissel i en stor förhoppning: gemenskap!

Denn es giebt ein Leben, wo kein Gesindel mit trinkt.”

Dit — att vara en flyende!

6.

Där jag icke varit en flyende — buren af hoppet om ett lifsklimat, för mig att andas upp uti — där har jag heller icke haft någon linje.

7.

Bättre än den pedagogiska kärlek, som så mycket spökar i sentimentala memoarer, är ett slag av spänning, af högsint fiendskap, som någon gång kunnat råda mellan lärare och lärjunge. —

Hvar är den punkt, där jag måste tvinga honom att möta mig, — där jag måste visa, att jag varit denne misstänksamme — värd?

Lärjunge — c o n t r a lärare!

8.

Förbundet med de tappre vinner man icke så lätt. Deras "gästvänskap" är nog af ett eget kynne. Där det gällt andlig frändskap, har äfven, såväl på det stora som det l j u s a sättet, människans grundnatur af ensamhet trädt i dagen. "Ich trete die Kelter allein!" utbrister Hamann. Och den unge Schopenhauer, slagen af gåtan, tillskref en gång sin store förbundne dessa bittra ord:

"Ew. Excellenz haben es gesagt in Ihrer Biographie: 'so ist doch immer das Finale, dass der Mensch auf sich zurückgewiesen wird'. Auch ich muss jetzt schmerzlich aufseufzen: ich trete die Kelter allein."

9.

Till all verklig humanism hör ett helleniskt-gymnastiskt element: att möta sin tanke;

ett själfbiografiskt i egentligaste mening, ett sådant som väl täckes af och faller in uti den mänskligt-virgilianska formeln —

ab umbris

infernus ad lumina surgere vitae.

Alla har jag trotsat — i detta: Det var genom-brytandet af principen $\theta\acute{\epsilon}\mu\alpha\tau\alpha$ — $\chi\omicron\rho\acute{\eta}\mu\alpha\tau\alpha$, som blef

den källa som gaf mig fortsättningstanke och lifsmöjlighet som författare. Denna ädla pärla af upplevelse har gång på gång varit min häpnad. Med varmt deltagande har jag kunnat vända blicken till stora och osälla fränder i poesins och tankens värld. Ofta har dess kraft synts mig förlorad. Men den har återuppleft.

10.

M ö t e s p l a t s, — frändestyrka, frändeblick: den ständiga morgonrodnaden för mig! I en viss enkelhetsupplevelse, djupfattning, blodtörst utaf thema, låg för mig frihetsväg och utveckling. Skulle det stora försökets män ha lefvat förgäfves för mig — förgäfves, för mitt ögas strid? Jag visste ju, att de måste räcka handen till: den stund mitt ögas källa — ville.

11.

De första ljusen!

— *ὡς πρωτον ἐγένεσατο λόγον . . .*

πρὸς αρετὴν ἀνεφλέχθη τὴν ψυχὴν. Plut.: om Dion, och Platon.)

*

"Und lest zur Reinigung Plutarchs Leben des Dion!" (Nietzsche.)

12.

Hur mycket af finaste, mänsklig aktualitet, frändestyрка — i allusions- och sammanbindningskraften! Där Törneros talat om barndomshemmet och vägen, där har helt visst mången af flydda tidens bildade svenskar dragit sig till minnes ett

”nescio qua natale solum dulcedine. . .”

och fått vy och känsla af ett annat slag än de litterära oerfarna, som i våra dagars platta aningslöshet om fina sammanhang farit öfver dessa rader. För det råa hat till all starkare bildning, som kännetecknar icke blott den nyare författargenerationen, utan äfven denna generations kritiker, ja litteraturvetenskapen själf, existera helt enkelt icke sådana sammanhang.*)

13.

Att antiken icke var en fråga om något temporärt: att den var en fråga om sundhetslagen i all mänsklig bildning —

*) E. T. A. Hoffmann berättar, att han i sin ungdom läst Rousseaus *Confessions* kanske trettio gånger. En svensk författare skulle gapskratta, om han hörde det! Han skulle somnat, innan han orkat med trettio sidor af en sådan bok.

det var det, som var min första och afgörande genomlysning. (Redan före 30-åren.) Sedan har allt följt, i realitet och ordning, organiskt.

14.

I det fulla begreppet *konception*, i dess forntids- och mänskligt-hela mening, ligger synen gifven för allt slags förhållande till "aktualiteter", "bredd", "sammanhangs"-, flackhetskonster. — Medan, i den lärda och moderna meningen, en *koncipierande* ("endast koncipierande"...) har betydelsen af en steril, en mer eller mindre oförmögen!

Samlande och divinatorisk — alltid nära till källor! Att genom verklighet af hemkänsla, samhörighet med det läkandes och räddandes värld, bevisa verkligheten af ett lär dt. Filologi: *αἰὲν ἀριστέειν*, — rätten att åberopa sig på ett bundsförvandtskap, rätten till inneslutenhet i deras värld, som ur ett stort behof af oböjlighet — *ἀνθάδεα* — vunnit den vackraste frågan, det vackraste temat, som för mänskliga bildningstanken står att ernå: frågan om ovidlådenhets, den mänskliga uppriktighetens möjlighet, — frågan om sanna Titaniska andens möjlighet.

Det finare stridsområdet! Dit upp var det, det gällt att höja sig. Denna valplats — blifva! Denna valplats — lefva! Här vore läkedom för allt; ensamhets och försakelses tröst. All täflans stora mening (*αἰὲρ ἀγιστεύειν*) ligger i detta område: där du ingen annan fiende har än dig själf.

15.

Öfver allt annat var det frihets- (befrielse-) händelsen, jag syftat till att uppmärksamma, bestämma, och göra ledande och skyddande för mig själf. Denna praktiska böjelse gällde det för mig att till en ovanlig grad hålla lefvande och varm. Af utbildande af ett noga och nära förhållande till ideala skyddsmakter är en sådan existens radikalt beroende. En klarhetsgrad af gemenskaps- och ensamhetskänsla, vida högre än den allmänna, utgör det oeftergifliga krafvet för dess glädje.

Det visste jag nogsamt — att tätt invid min syns möjlighet har en fattigdom, en lifsleda, en blindhet lurat, hårdare, ödsligare än någon annat. Men hvilken tröst ligger ej, för den till hudlös- het, inflammationer, öfverkänslighet, dömde, i det förhållande, att egentligen är det honom,

företrädesvis honom, som ett *punctum spirituale* af lefvande kunskapsvår erbjuder sig, hvilken visat sig (hos några) ha kunnat bevara sig till det sista.

Där nödvändigheten är högsta tröst — högsta kärlek — där tillflyta de finaste källorna.

16.

Var det väl i grunden annat än en försvarsinstinkt, som ledde mig mot Antiken? Begreppet bildningsradikalism: såsom det, hvarur jag haft hela min historia, min utveckling att se! Här, om någonsin, har jag haft ledtråd, *vaticinium* —

non sine dis animosus infans!

Så länge denna återförening med tidig smakvärld, första ljus, stått mig till buds, har jag också varit medveten om den fördelaktighet af en klar indignation, som öfverträffar hvarje annan, — det goda stridslynné, som i sig själf är ett gudomligt thema!

17.

Sökte jag ett *vaticinium* i det Svenska, då behöfde jag ej tveka. Stagnelius—Rydberg, Pin-

daros—Tegnér: dessa båda glanslinjer af vitter svenskhet kunde väl, hvar för sig, gifva ett hem åt en patriotism och bildningslängtan på antik grund.

I en tid då lyrisk-feministisk förtölpning blifvit uppmuntrad, fått breda sig och fira orgier, så som aldrig förut i Sverige, skulle det nästan varit ursäktligt, om jag inbillat mig ha haft ett slags "uppgift" med mitt författarskap — ja, om jag verkligen kunnat känna mig frestad att utbrista i ett

n o s a u s i.

18.

Det var just bundsförvandtskapstanken och den därmed förbundna afskyn för att gå i flock med de snattande, parasiterande — alla desse högtbekymradt kommenterande och "forskan-de" — hvvari något af mitt starkaste legat. Häri-från gick vägen till den empraktiska bildnings-tanken: empraktisk, apodiktisk med Paulus — *ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως* — i andens och kraftens bevisning, utan lärda konster.

19.

Jag kunde aldrig försona mig med denne

man . . . Men det stod alltid som innersta målet för mig, att en gång kunna tilltvinga mig hans gillande. Han gaf mig gärningsbref, till sist. Men sedan kände jag ett stort tomrum. Jag hade tillfredsställt min publik! Hvad hade jag så att lefva för?

Och dock var det i troheten mot detta drag jag hade att sätta min lit och att hoppas —: i flykten från all förståelse, i fruktan för hvart gästvänligt! Dock var det i troheten mot detta drag jag hade att finna en gemenskapsförsäkran, som var den enda som kunde skänka mig läkdom och kraft!

20.

Finnes ett vidare för mig? Där rätten för mig har blommat, — där jag haft tillträde till det stora området, det obesöktaste af Europa: mitt helichrysus' land; det område, där jag varit äkta och rent produktiv, "passerat alla stängsel mellan skolorna", varit — m u s i c u s.

Kallas ej Apollons pilar milda! Det var ur helichrysus-tanken denna sammanställning af två kulturbegrepp framgick för mig: atticism — humanism.

Den grekiska musiktanken, o c h — "glaciä-

ren". Det var från *εὐφροσύνα*-begreppet jag utgått. Det var detta, som fört mig fram till försoning-en-motsättningen a t t i c i s m — h u m a n i s m.

21.

διάνοια.

Det var till bildningstankens styrka hos mig, som jag hade att sätta min lit, mitt försvarshopp. I den klart afvisande tendensen mot allt pittoresk-lösligt låg en ekonomi som nödvändigt skulle bringa till gemenskap med de i yppersta (empraktiska) meningen produktiva. Hela min lärda upplevelse låg i den mer och mer ökade klarheten om att aldrig kunna ha med lärdomstankar att skaffa. *L a i s s e r d i r e!* Här har jag kunnat känna mig på egen grund.

VIII.

nos ausi

1.

"Was Ennius von sich sagt:

nos ausi reserare,

habe ich immer auf Sie angewandt." — Så den store filologen, i sin hälsning till Platen.

Man har att förstora, att förhöja sådana saker; söka sig upp till den ideala sannfärdigheten i dem —: till hvad som under denna vetenskapligt-artistiska beundran kunde ligga doldt! Hvarken Platen eller Gottfried Hermann ha varit värda sådana ord. Och däri har man att känna dem. Känna — deras stingande kraft och halt.

2.

Det värdefullaste en författare kan meddela mig tyckes utgöras af en hemlighetsfull krydda — i kraft hvaraf han blir otillräcklig för mig! De lätta kunde jag afundas, äfven — akta dem

ringa. Men dem som i ärlig själfstrid vunnit frivillighets kraft, ordets själfuttalelses fria styrka, dem ville jag rätt, klart, afundas. Hvilken allvarsfylld lycka, denna flykt undan de litterära trivialiteternas och det handtverksbundnas värld var, det stod egentligen alltför själfklart för mig för att icke slutligen också göra mig blind för den fruktansvärda faran att åter kastas tillbaka i det vinglösas värld. Frihetseröfringen, själfalstringens och det personliga experimentets höjdlandsvärld betraktade jag som något som af den tilltagande åldern endast måtte ytterligare befastas och stärkas. Hvar det hårdare profvet — den bleka närings sorgens, en gång skulle komma att stå, det anade jag ej. Och senare har det förekommit mig, som hade tankens och konstens lycka — trots allt — ej varit mig nog dyrköpt.

ALIQUID NATURA PULCRUM ET PRAE-
CLARUM QUOD SUA SPONTE PETERETUR:

Ledtråden, sparpenningen — att hvarje dag kunna vakna till! Alla lifvets hemlighetsfullaste — dagsljusast hemlighetsfulla energier, vändande sig mot denna fortsättning trots allt: denna entelécheias härd och hopp i smidigaste uthållighet bevakade, såsom själens akropolis — det ointagliga fästet!

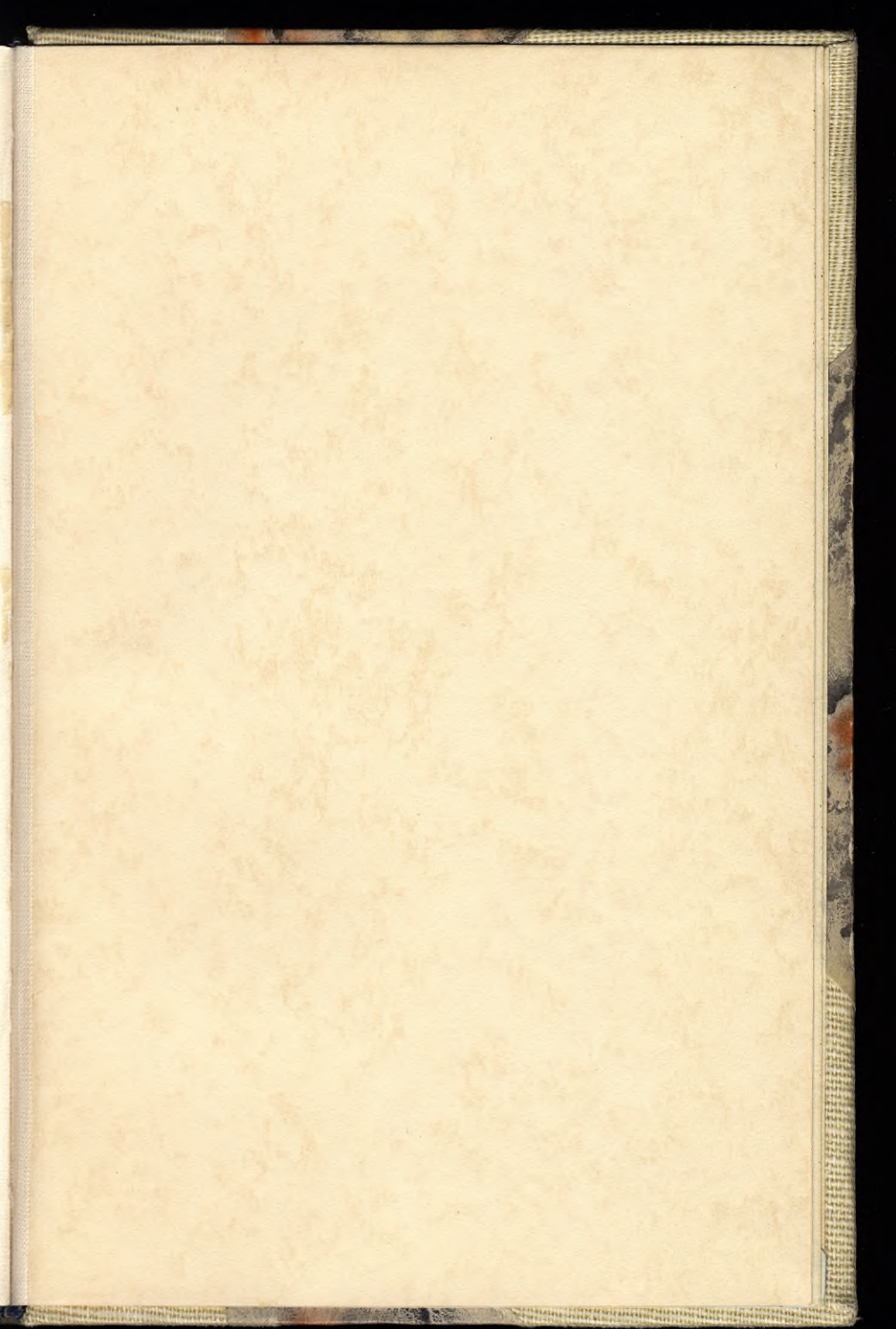
Bild från de klara timmar —
lifvets höga timmars barn!
Möte dig hvar dag anden,
d i n fasthets rena omgränsning
alltid
min andes morgons första blick:
bild af mitt väsens mål —
lag, högsta kraf.

	Sid.
I. sub divo — pro divo	5
II. anch' io sono pittore	61
III. reflant etesiaie	112
IV. nous n'avons que deux jours à vivre	145
V. som fyrbák i hafsnöd	215
VI. ver sacrum	232
VII. Mötesplatser — frändestyrka	248
VIII. nos ausi	259

ALIQUID NATURA PULCRUM ET PRAE- CLARUM	261
---	-----

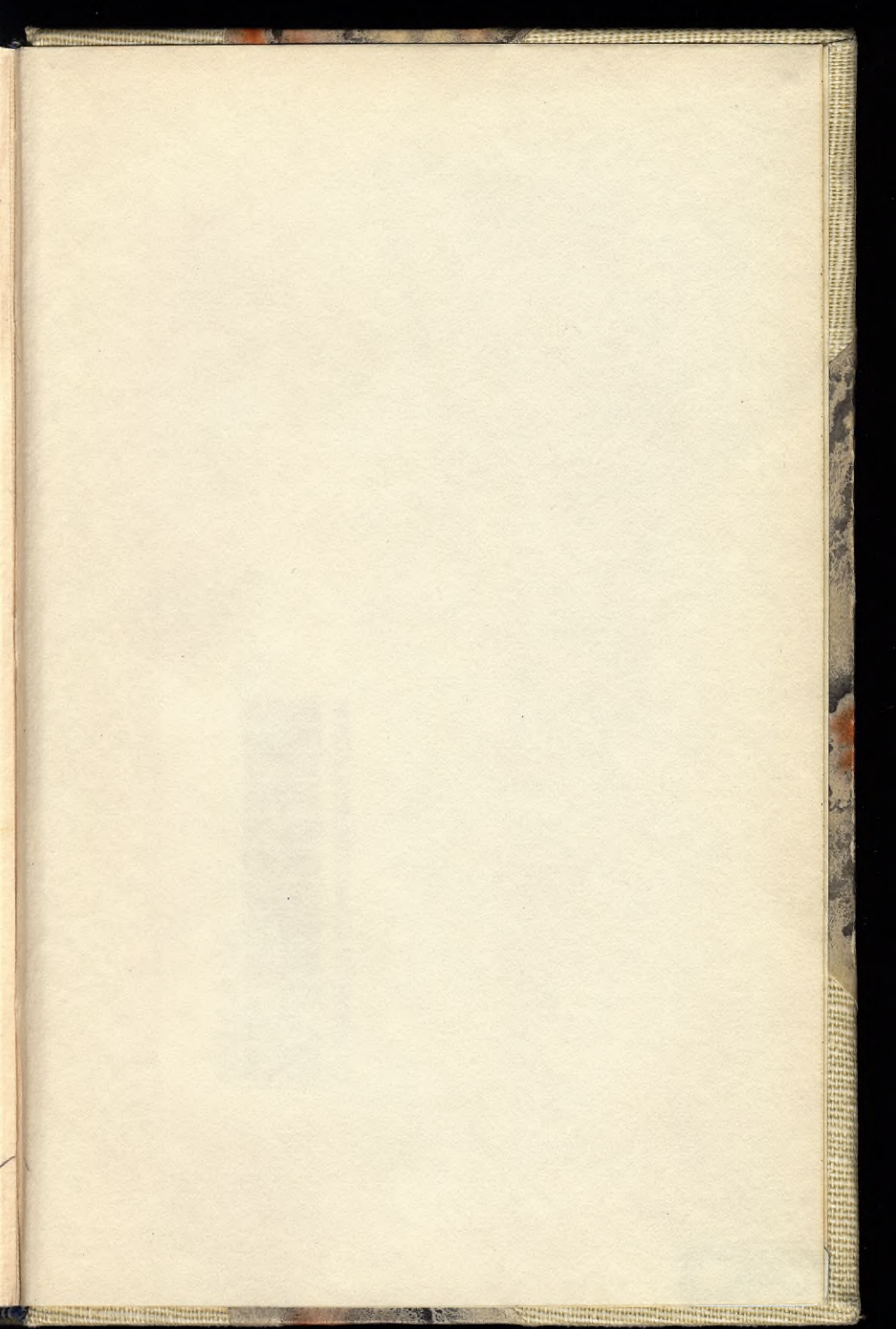
4

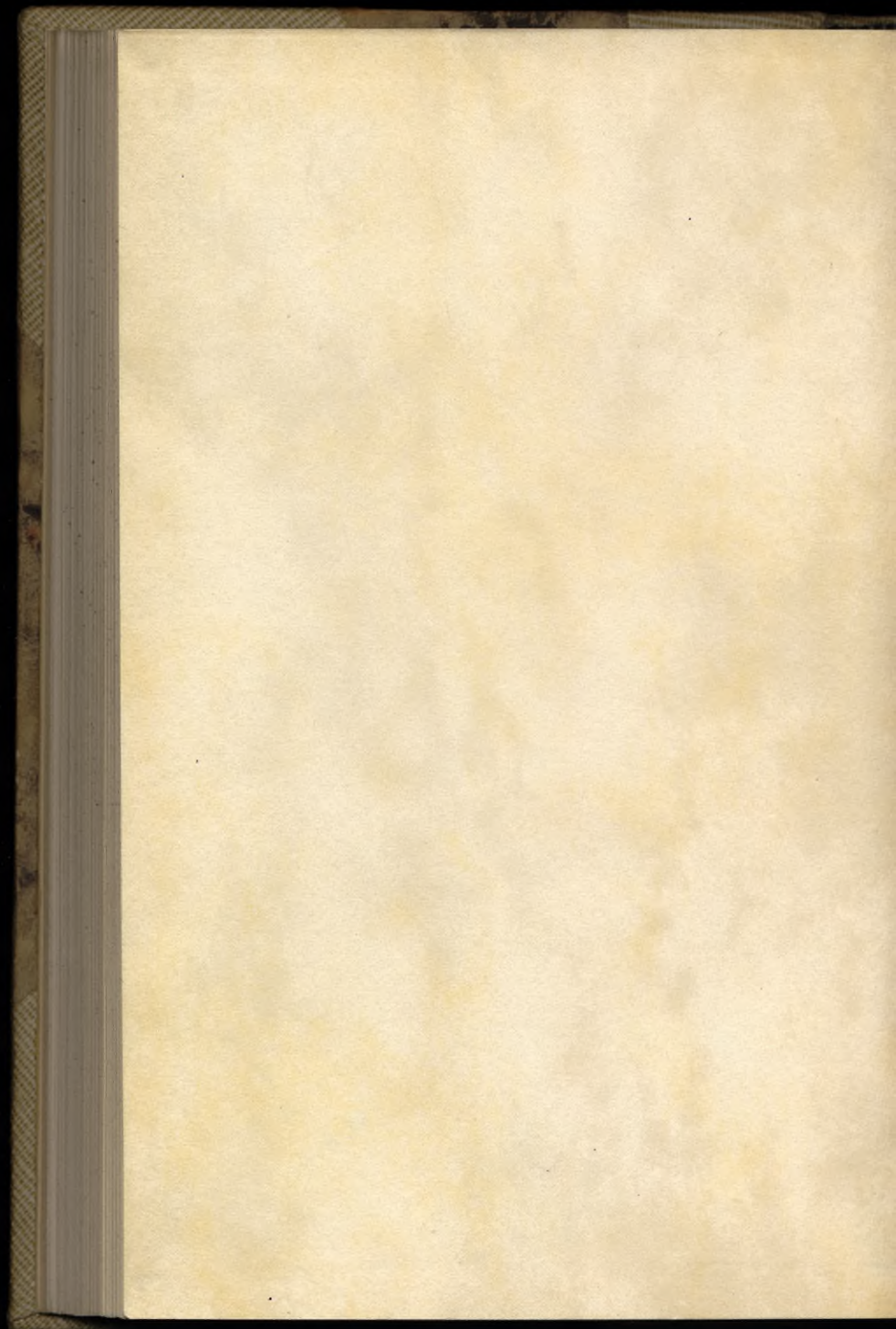

4
K. 110
13. H. 118

5

6000121136

Göteborgs universitetsbibliotek

6.81-

